

# سپلاڦ

ههژمار ۱۳۰

کانوینا ئیکۆن - ۲۰۲۲

کۆفاره‌کا ره‌وشه‌نهری گشتی به



به‌یتا شیخ  
عه‌بدولسه‌لام بارزانی



به‌حه‌شتا نه‌دنی (جته‌ عدن)  
«نه‌دنی، به‌حه‌شتا سه‌ر دنی!»

کاروانی بزاقا سیاسی یا  
سه‌رکیش و ره‌وشه‌نهری  
ناقدار صالح یوسفی

پاراستنا ناسناما نه‌ته‌وه‌یی  
د مزگه‌فت و بلندگۆیاندا

# چاوا دی

## جهیت سهیرانا پیشقه بهین و

### کهینه ژیده ره کی ژیا ری



مهحه مههه محسن

بسه روبهر و نه کادیمی ژ لایئ  
حکومه تا کوردستانئ قه و ههروه سا  
بازا تیگه هشتت و رهوشه نهزریا  
خه لکی بو فهریا فی که رتی وه کریه  
د جهدا بمینیت، تنئ گازندیت  
بئ کریار بوون و یا فهره ده می  
مروف ره خنه کی دکه ت، مروف بو  
چاره کرنئ پشته فان ژی بیت، نه کو  
به رو قازی.

نه گهریت نه پیشقه چوونا که رتی  
سهیرانان، نه بوونا خاندنه کا زانسته د  
په یمانگه هه و کولیزیت گریدایی فی  
که رتی و ده می جهه کی سهیرانان  
دهیته چی کرن، فه زمانگه ها گه پریان

ل کوردستانئ میدیا ب به رفره هی  
به حسئ پویته یئ سهیران و  
جهیت سهیرانیا دکه ت و که له ک ژ  
ده میت خو بو قه دبړن، بئ شک  
میدیا نالیه کی که له ک به رکه فتیئ  
پشته قانیئ یه ل فی که رتی، چونکی  
نه و که رت دی بیته پشته فانه کن  
مه زن بو بهیژکرنه نابووری  
کوردستانئ.

هه تا نوکه که له ک کونفرانس و  
وورکشوپ بو فی که رتی هاتینه کرن،  
به لئ مخابن که له ک کینج ل سه ر  
وه رار و پیشکه فتنا فی که رتی  
نه بوویه، به لکو نه بوونا به پرنامه کی



و سهيرانا ب دروستی شهرت و پلانیت خو لسهر فه رناکەت و یا ژ هەمی فەرتر بازا ره وشه نهزریا خەلکە دە فی بیا قید، کو گە له کۆ دویره ژ دیتنا جفاکیت دیتر و نه بونا ته ناهیی و ئیستقراری، ل ده قهریت سهیرانا و هه بوونا بهرده و امیا ئاریشه و شهرا ل نا قهرا له شکه ری ترکا و (پ ک ک - PKK) ی و توپیارانی ت ئیرانی. ئە فه مه زنترین ئاریشه و ئاسته نگیت کیمبوونا سهیرانیانه ل ده قهریت سهیرانا. هه له بهت وان ده قهرا ب هزارا جهیت گه ریان و سهیرانا لی هه نه، ژ کانی و سیلاق و روییار و جهیت دل قه کهر فی پرا وه ره هتا دگه هیه و سه قایه کۆ پاقر و ته زی. دیاره کو حکومه تا کوردستانی ژی ب دروستی نه شایه قهرا بده ته که رتی تایهت پیخه مهت جهیت سهیران و گه ریانا پیشبێخن، چنکی بهرده و ام حکومهت دهیته گفاشتن و ئاسته نگ بو دهینه دانان، وه کی، برینا بو دجی و ئیرشیت داعشی و حه شدا شه عبی و گه فی ت بهرده و امی ت ئیرانی.

بدیتنا مه بو ریکیت چاره کرنی، ئە ق خاله دی دباش و مفاداربن: +ل هه می ده قهرا کونفرانسیت زانستی بهینه گریدان و پلان بهینه

دانان.

- هه ره جهه کۆ نوی دهیته چی کرن ل بن چا قیدریا فه رمانگه ها فی که رتی بیت.

- تیمیت خو بيشکریا (متطوعا) بو فی مه ره می بهینه چی کرن.

- بو هه ره ده قه ره کۆ تیمه کا هه وارچوونا کریاریت خو رستی بهیته چی کرن، نه خاسمه بو تا گره مراندنی و هه می پید فییت وان بو بهینه پهیدا کرن.

- چی کرنا سکریت ئا قی بیت ئاخی و ییت ستراتیژی و مه زن.

- ده ریخستنا ده ستویری و ئا فه دان کرنی بهیته سانا هیکرن و رو تینی نه هیلن و قهرا بده نه خودانیت پروژا.

- پیته دان ب جهیت شوینه واری و دینی بی جوداهی.

- ب هه وی ت مه زن دار بهینه چاندن و ییت هه یی ژی بباشی بهینه سه خبیر کرن.

- چی کرنا تیمیت شه هره زا بو دانا سمینارا ل هه می ده قهرا و ل خاندنگه ها و د نا ف خه لکید.

ئه فه دیتنی ت مه نه و هی قیدارین گه له ک دیتن و پی زانی نی ت دیتر لسهر فی بیافی بهینه زی ده کرن و شه هره زا و بسپور ملیت خو بده نه بهر فی شولی پروژ.



# سیلاف

کونوارہ کا روشہ نہزری گشتی یہ

۱۳۰

**خودائی نیمتیاڑی**  
**محمد محسن**

**سہر نفیسہ شان**  
**خالد دیرہ شی**

Tel: +9647504642107

xalidderesi63@yahoo.com

**دہرہینا ہونہری**  
**علی حفظ اللہ**

Tel: +964 7504226413

alirekany69@yahoo.com

**کانوینا بیلے**  
**۲۰۲۲**

**دہستہ کا نفیسہ شان**  
**محمد عبداللہ نامیدی**  
**سہر دار ہیٹوتی**

**ٹیڈاچوونا نہزمانی**  
**حمیدی بامہرنی**

**نہدریس**  
**نامیدی - کانیا مالا**

**چا پانا**  
**خانی - دھوک**

**سیلاف لسہر تورا نینتہرینتی**

<https://en.calameo.com/subscriptions/2219010>



## ناقہ رۆک

- پاراستنا ناسناما نه ته وهیی د  
مزگهفت و بلندگو یاندا
- ۷ - ۴ ..... ژیگر نجیب عبدالرزاق ..... ۷ - ۴
- به حهشتا ئه دنئی (جنة عدن)  
«ئه دنئی، به حهشتا لسه ر دنئی!»
- ۱۵ - ۸ ..... سه عید دیره شی ..... ۱۵ - ۸
- مه لاهه بدولحه کیمئی بناقی  
چرایه کئی گهش بوو ل ده قهرئی
- ۲۶ - ۱۶ ..... پ.ه.د. حه مید باقی ..... ۲۶ - ۱۶
- باده کا هه ژمارئی «کاروانئی بزاقا سیاسی یا سه رکیش و  
ره وشه نه زری ناقدار صالح یوسقی»
- ۷۶ - ۲۷ ..... ۷۶ - ۲۷
- فولکلورئی مه سیحییت دهوۆ  
و کوردییت بادینان
- ۷۹ - ۷۷ ..... حه جی جه عفر ..... ۷۹ - ۷۷
- بهیتا شیخ عه بدولسه لام بارزانی
- ۸۵ - ۸۰ ..... جه میل شیلازی ..... ۸۵ - ۸۰
- وه صفیا شه مدین...  
ئیکه مین ماموستایا ژن ل به هدینان
- ۹۲ - ۸۶ ..... وه صفی حه سه ن ردینئی ..... ۹۲ - ۸۶
- «مایئ» سه روکانیا زانینئ بوو!  
قه ره مانئیت شوره شی
- ۹۷ - ۹۳ ..... شیان کانیسارکی ..... ۹۷ - ۹۳
- دکتور احمد دیمکی
- ۱۰۰ - ۹۸ ..... خالد بادی ..... ۱۰۰ - ۹۸



# پاراستنا ناسناما نه ته وهی د مزگهفت و بلندگۆیاندا



ژینگر نجیب عبدالرزاق

ئیک ژ چه بهنگ و تایبه تمه ندییت پیروژ و گرنگیت ئیسلامی هه بوونا (مزگهفتانه) وه کو مالا خودی و جهی کرنا (زکر و طاعه تی)، به لی ئەف جهیت پیروژ بووینه چه بهنگ و نیشان و ناسنامه بو ئەوان دهوله تییت ب ناقی ئیسلامی دهسته هلاتدار، ئانکو مالا خودی ل سه ر عه ردی ب ته رز و مۆرکیت نه ته وه یی و مه زهه بیقه هاتینه گریدان.



دین وه کو باوه ریه کا روحی به ریا هزاران سال ل دهف مرؤقان په یدابوویه؛ ب په نگ ئاوايیت جودا باندورا خو ل سهر هزر و باوه ری و که لتوور و تیگه هشتنا جفاکان کریه، تا نهوی رادهی پیروزی دینی بگه هیته گوپیته کی و ل سهر ههر تشته کیدا بیت، ئانکو ئه قی هزری ب دریزا هیما دیروکی و ه رارکر هتا وه کو

هه قبه ندی و گریدانا مرؤقی ب خودیقه ب تنی ئیخستی د چارچوو قی دینداری و قانونییت دیندا.

د بهر په ریته دیروکیدا میزوپوتامیا وه کو لاندکا ئاقه دانی و شارستانی مرؤقاییه تیسی و بنگه هی ئافابوونا فهلسه فه و میتولوجیایی بوویه؛ کورد ژی وه کو ملله ته کی ل سهر ئه قی ئاخى ژییای باهرا خو ژ ئه وان بیروباوه ران وه رگرییه، ههر سه رده مه کی باوه رداریت ئوله کی بووینه، ژبه ر ههر ئه گه ره کی بیت هه تا هاتنا دینی ئیسلامی بو ده قهریته کوردستانی و ب ههر په نگه کی هه ی پتیا کوردان بوونه موسلمان.

که لتوور و شارستانی ئیسلامی شاپه ریته خو کیشانه ناف ملله تی کورد و باوه رداریت کورد وه کو ههر موسلمان هه کی ئه دانا ئه وان کاران کر

ییت بووینه (فرض) ل سهر مرؤقی موسلمان مینا « نفیث، پوژی، زه کات، ..... » دگه ل پیلا هاتنا ئیسلامی کو ب ئه زمان و چاندا عه ره بی بوو، شیا کینج و کارتیکرنی ل ملله تیت باوه ردار بکه ت، مینا کورد و تورک و فارسان و هژماره کا تیتال و که لتووری بیابانا عه ره بی دگه ل خو بینته ناف ئه قان ملله تان ب به هانه یا پشکه کن ژ پیروزیته دینی، کو ئیسلام بخویا ژنی (بری) بوو. ئه قه ژی ژ قهریژا وه رگرتنه کا هه په مه کی بوو کو گریدای په وشا نهوی سه رده می یا سیاسی، دینی و جفاکی بوو، ئان ژی دیته ژ ساده یی و بهر به لافیا ئاستی نه خوانده وارییی دناف جفاکیدا؛ کو مه و دای ل سهر راوه ستیانی و پیندا چوونی نه هیلابوو.

تیگه هی دینی پیروزی و خودیناسیه، به لی د هه مان ده مده ده سته لات و بهر ژه وه ندییه، ئانکو دگه ل به لافکرنا

دینی بهر فرەهه بوننا تخویبیت دهسته لاتن پەیدا دبن، ئەو ژى ب گەلەك رێكان پەيام دەهێتە شكاندن دگەل ئەوئى پەيامى شەر و ناشتى تێكەل دبن، لەوما ناشتىخووازا پەيامبەران نەبوونە رێگر هەقەبەر دلخووازی و تەماییا سەرکێش و خەلیفە و دەسته لاتنارێت دین گرتیه دەست و بۆ ئەگەر كو پئى ل پیرۆزیت مللەتیت نە عەرەب و موسلمان دانن. پشتى چوونا پێغەمبەرى «س.خ» شەرپى گرتنا دەسته لاتن دەستپێگر و هەر لایەنەكى فیا خیلافەتا دەوله تا ئیسلامى بگرتیه دەستى خو ژ بۆ مەرەمیت تايبەت، دەوله تیت مینا» ئەمەوى، عەباسى، فامى، ئەيوبى، عسمانى، سەفەوى، ..... «كو بناقئى ئیسلامى بزاقا بەلافكرنا هەژموونا خو یا سیاسى و لەشكەرى و هەزرى دكر؛ گەلەك گوهورپین ل سەر مەژى و باوەریت خەلكى كرن، شیان بۆ گەلەك سالان كارتیکرنى ل پاش خو بهیلن، كورد ژى ژ ئەقان هزر و كارتیکرن و كینجیت ئەرىنى و نەرىنى د بێهەر نەبوون.

ئیک ژ جەقەنگ و تايبەتە ندیت پیرۆز و گرنگیت ئیسلامى هەبوونا (مەزگەفتانە) وەكو مالا خودئى و جەئ کرنا (زكر و طاعتى)، بەلئ ئەف جەپن پیرۆز بووینە جەقەنگ و نشان و ناسنامە بۆ ئەوان دەوله تیت ب

ناقئى ئیسلامى دەسته لاتنار، ئانكو مالا خودئى ل سەر عەردى ب تەرز و مۆركیت نەتەوهیى و مەزەه بیقە هاتینە گریدان. بەرى پەرستگەها خودایى بیت نیشانەیه بۆ تخویب و دەسته لات و خو جەهوونا ئەوئى دەوله تئى، ئان نەتەوئى دیاركرى. ئاها ل قئیرئى یا گرنگ ئەوه ئەم وەكو كورد و مللەتەكئى پتریا وی موسلمان، ئەم شیانە ل ژیر سیلوانا ئەفى دینی ناسنامە و تخویبیت خو ب پاریزین؟ ئەم شیانە دینی وەكو پەرژان و مەتالەك گیانئى خو پئى ستارەكەین؟ ئەم چەند شیانە ل پەى ئیسلامى و بلندگویان كوردبوونا خو ب پەرژینین؟ ئانكو بلندگوییت مەزگەفتان رۆلەكئى مەزن هەبوویە د دانە ناسینا كەلتوور و هەبوونا مللەتاندا، ل سەر ئەفى مژارئى و گرنگییا پینگەهئى مەزگەفتان د پاراستنا ناسناما نەتەوهییدا ل سالا (۲۰۲۰) د راپورتەكا كەنالى (K۲۴) دا، چەند ئەندازیارەكان دپروژەكیدا تەرزەكئى نوى ژبو دیزاینكرنا مەزگەفتیت كوردستانئى پێشنیاركر كو موركەكا كەلتوور و چاندا كوردا تیدا بەیتە دیتن، ل سەر ئەفى پروژەى دیتیت جودا د ناق تەخت جفاكیدا پەیدا بوون؛ ھەندەكان ب كارەكئى گرنگ و پیدفئى دزانى و ھەندەك ژى ھەقدژیت ئەفى كارى بوون ب بەانەیت جودا. ل قئیرئى من دقیت



چەند تېيىنەكان بىدەم ل سەر  
گرنگيا ئەقى پروژەى و بى ئاگەهيا  
مە كوردان و ئەوئى بەرەلاييا ناوايى  
مزگەفت پى دەينە ئافاكرن و ب  
نەخاسمە دروستكرنا ئەوان ل سەر  
تەرز و ناوايى نەندازياريا» دەولەتا  
ئوسمانى!». مزگەفت ژبلى كو مالا  
خودبىيە، دبنە جەهت دىرۆكى بو  
باژىر و وەلاتان، ديسان جوانبەكى  
ژى دروست دكەن ئەگەر ب پلان  
بەينە دروستكرن بو ميناك مزگەفتا  
« ئەحمەد سولتان» ى ل باژىرئى  
ستەمبولئى و ھەمى مزگەفتت  
توركيا ب گشتى ئىك ديزان يا ھەى.  
ل فئرئى يا گرنگ ئەوہ كو دفتت  
دروستكرنا مزگەفت و بلندگوئيان ب  
پلان و مەرەم بيت؛ حكومەتا ھەرما  
كوردستانئى نەخشە و ديزاينەكى  
ئىكگرى بەرھەقبەت و بگەفتە  
د وارئى بجهئناييدا و مزگەفتت  
كوردستانئى پى بەينە ئافاكرن.. دا خو  
ژ شاشيا ئىنانا سوئبلىت دەولەتت  
داگىركەر رزگار بگەين. ديسان دانانا  
ناقان ل سەر مزگەفتان بلا د كوردى  
بن و نە ھەر كەسەك نافەكى ژ دەف  
خو بدانىت، ھەر وەسا ناقىن ەرەبى  
نەھينە دانان. دروستكرنا مزگەفتا  
(شەھيدان) ل سەنتەرى باژىرئى  
دھوكئى ب تەرز و ديزاينت دەولەتا  
عوسمانى مەزنتىن داگىركارىە ئەم  
ب دەستئى خو دكەين، ل جەئى ئەوئى

بلا بلندگوو و گومبەتت ديزاينا  
دەولەتا « ئەبوى» بكاربىن مينا  
مزگەفتا (زانىن) كو ناوايى منارئت  
وئى نىزىكى منارئت دەولەتا ئەبوينە.  
ئەفە دگەل ھندئى كو دئى ژ بەرەلاييا  
ديزاينت ژىكجودا و بكىرنەھين قورتال  
بىن و پروبئى باژىرئى مە دئى جوان  
بن.  
ئەرى مە ھزرا خو كرىە كو ئەوا  
ئەم دكەين خزمەتكرنا دەولەتا  
توركيايە، رىخوشكەرە كو سبەھى بىژن  
ئەفە ئاخا دەولەتا ئوسمانىيە و ئەفە  
ژى (مەلەم) بىت ئەوئى! ئەف چەندە  
ژى گەلەكا نۇرمالە ھەر چەندە دبىت  
ھندەك كەس ھەبن كو بىژن مايئى  
خود مالا خودبىدا نەكەن گونەھە!  
ئەرى گەلوو ھوين دىژن بو مە  
ھەرام و گونەھە بيت؟ دفتت ئەم  
ئەوئى راستىن ژبىر نەكەين كو خەلك  
دىنى د ئىختە دخزمەتا گەل وەلاتئى  
خوڧا، ئەم كورد خزمەتا دوژمنان پى  
دكەين! ئەرى چاقتارى و بى ھزرىامە  
ھەتا كەنگى!؟ ب دىتنامن گرنگە  
ئەم خودئى ب كوردى بنياسىن، ئانكو  
ئەم پىندفى ب ئىسلامەكا كوردىنە؛  
ئەو ئىسلاما ھەبوون و چاندا من  
د پارىزىت، پىنگەھى من ب ھىز  
دئىخت، روىن پاقر و بىزىنئى باب و  
باپىرئى مە پى گەشدكەت و ھىقئىنئى  
مرؤفايەتسىن بو مە ھىلاى و مە فىرى  
پىكفە ژيانئى دكەت.

# به حه شتا ئه دنئ (جنة عدن)

«ئه دنئ، به حه شتا لسهر دنئ!»



سهعيد دیرهشی

جهئ فئ به حه شتئ (لبنان) ه، ئيراقئ  
ديئژن، ئەف به حه شته يال ژيرئ  
ئيراقئ، هندهك ژئ وه سا هزر دكه،  
كو يال فلسنتين، هندهك ژئ ديئژن يا  
ل (به حه رهنئ) ... و هتد.  
براستئ هه تا نهو ژئ چ زانا نه شيائنه  
جهئ به حه شتا (ئهدن / عه دهن)  
دياركه ن و ئەفان زانا يئت نافر داينه  
هندهك جها كو به حه شتا عه دهن ل وان  
جهايه، وان ژئ چ گرؤف و دوؤمئنتئت  
باوه ريتكه ر ده ستيدا نينن. ل فيرئ  
ئهم ژئ دئ پئكولئ كه ين و كو هندهك  
گرؤف و ده ليلا بينين و دياركه ين كو  
جهئ فئ به حه شتئ كوردستانه. دبئت

گه لهك زانا يا پئكول كرينه و  
فه كؤلينئت دوير و درئژ نفيسينه، كو  
بزائن جهئ به حه شتا (ئهدنئ - عدن)  
ل كئفه يه! هندهكا ب رهنه كئ زانستئ  
فه كؤلين ل سهر كرينه و ئيرئنتئ  
خو داينه، لئ ديسا نه گه هشتينه چ  
فه رئژا. هندهكا ژئ، ههر ئئكي وه سا  
دايه دياركرن، كو به حه شتا (ئهدنئ)  
دكه فئته وه لاتئ وي. هندهك عه رب  
ديئژن، ئەف به حه شته يال يه مهنئ  
(عدن)، هندهك ئەفريقئ ديئژن، يال  
ناقبره را (كينيا و ته زانئا)، هندوؤكئت  
سؤر ديئژن، يال ئەمريكا ژؤري ئئزيكئ  
چيايئت (كؤلؤرادؤ)، لبناني ديئژن،

ناقى رويبارى دويى (جيحون) ە، ئەو دۇر ئەردى كۆش وەردەيت، ئو ناقى رويبارى سىيى (حەداقل) ە (دجلە)، ئەو ل رۆژھەلاتى ئاشوور دا دېوريت، رويبارى چارى ژى (فراۋە) (۲). (تەكويىن ۲، ۸، ۱۰، ۱۴).

**د قورئاتيدا ژى ھۇسا سالۇخا بەھەشتا (عەدەن) كرىە:**

[جَنَاتٍ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّى، (سورة طه ۷۶)] «بەھەشتىت ئەدەن ئەويت كورويبار د بن دا دچن، ئەو حەتاحتايى دى میننە تىدا. ئەھا ھەر ئەقەيە خەلاتى وي كەسى يى كو خوە پاقر راگرى ژ گونەھ و خرابيا» (۳).

**ناقىت چار رويبارا د تەوراتيدا ھاتينە**

۱. فيشوون. ۲. جيحون. ۳. حەداقل. ۴. فرات. گەلەك فەكۆلینشان و دىرۆكشان ل دويىق راستيا فان رويبارا چووينە. ھندەكا وەسا دياركرىە، كو ھەردو رويبارىت (فيشوون و جيحون) مەرەم پى (رويبارى نيلە). ھندەكا ژى وەسا ھزركرىە كو، ئەف ھەردو رويبارە ئان (ئاراسە، ئەرەزە) ئان ژى (رويبارى

ئىپىنىت مە ژى سەدىسەد ئارمانجا خو ھەنگىقن، لى ھەر چاوا بيت، ئەو ئىشارەتت د دىرۆكىدا ل سەر بەھەشتا (ئەدنى) ھاتين، گەلەك ژ وان ئىشارەتا و ئىشارەتت مە بدروستى ئىك دگرن.

**ئەدەن (عدن)**

پەيىشا (ئەدەن) بەرى پىنج ھزار سالادىسىنىت سۆمەرى دا ھاتىە. «ل نك سۆمەريا (ئەدەن) ب قى رەنگى ھاتىە نقىسین (Edin) ئانكو ئەردى مېرگ و راست و بەردار (ئانكو پىر فىقى و دەرامەت)، د نىفا ئىكى يا ھزارا سىيى بەرى زايىنى گەلەك جارا ئەف پەيىشە د دەقىت سۆمەرى دا ھاتىە» (۱).

تەوراتى ژى ب قى رەنگى سالۇخا بەھەشتا (ئەدنى) كرىە، دىئىت: ((يەھوايى (خودى) ل رۆژھەلاتى بەھەشتەك ل عەدەنى چاند، ئەو ئادەمى وي داى، دانا د وي بەھەشتى دا... رويبارەك ل عەدەنى دەردكەقىت داكو بەھەشتى تىر ئاف كەت، ئو ل وىرى بەلآف دىت و چار سەر ژى دچن. ناقى ئىكى (فيشون) ە، ئەو ل دۇر ھەمى ئەردى حووپلە وەردەيت،...

۱- من تراثنا اللغوي القديم. طه باقر، بغداد ۱۹۸۰، ص ۱۲۷.  
 ۲- ليو تاكسل. (التورات كتاب مقدس أم جمع من الأساطير؟) ترجمه: د. حسان ميخائيل اسحق. ص ۱۳-۱۴.  
 ۳- Bp. ۲۰۰۷ Tefsira: Ronahiya Qurana piroz. Mela Muhammed Hakkari, Stembol. ۳۱۶.

هندوس) ۵. لى ھندەك ڤەكۆلېنشان دېيژن، ئەف تېرېنە يا درووست نېنە، ژبەركو ئەو رويبار گەلەك ژ (ديجلە و فراتى) ددويرن. ھندەكا ژى وەسا داىە دياركرن، كو رويبارى (كوخا) ل ژيرى رۆژنافايى ئيرانى، ئەو (فېشوون و جيحوون).

گەلەك ڤەكۆلېنشان ژى وەسا ھزر دكەن كو بەھەشتا (ئەدن) دكەڤتە دەڤەرەكى دېيژنى ديلمون (Dilmun)، پتريا ڤەكۆلېنشانا لسەر وېرى ئىكەنگن كو ئەو دەڤەر دكەڤتە (بەھرەبنى). ئەقان ڤەكۆلېنشانا ھزرا قى بەھەشتى يا ژ چىفانۆكەكا سۆمەرى يا ب ناقى (تېنكى و نېنخورسانگ) وەرگرتى. كو قەومىنيت وى ل (دىلمون) چىووينە (۴).

### بەھەشتا ئەدن - عەدەن ل كيرى يە؟

ب باوهرىا من بەھەشتا (ئەدن) ل كوردستانى يە؟ دى لڤيرى پېچەكى بدرىژى ل سەر وېرى راوہستم، كا ئەو بەھەشت ل كيژ دەڤەرا كوردستانى يە!

۱. ئەدن گوندەكە دكەڤتە ناڤ بەروارېژۇريا، ۵۵ كىلومېترا ژ باژېرى زاخۆ دويرە، ۶۰ كلم، ژ ئامېدى و ۱۰۰ كلم ژ دھۆكى. ئەدن يا نافدارە ب جوانيا خۆ و رويبار و كانىيت خۆ و

ڤىقى و دەرامەتى خۆ.

۲. سۆمەريا بدروستى ناقى (ئەدن) وەكى كوردى (Edin) ئىنايە و سالۆخا وى بۆ جھەكى وەكى بەھەشتى كرىە. ۳. كوردا گۆتەكا ھەي، دېيژن: (ئەدن)، بەھەشتا لسەر دنى).

۴. گوندەك يى ھەي ل دەڤەرا ئامېدى دېيژنى (ئەرەدن، ئەرەدنا Eredin-Eredina، دو نڤيسەڤانا ھۆسا سالۆخا وى كرىە: ئەرەدن، ئەرادن: «تېكە ژ گوندىت ئامېدىن ل ليوايا مىسلى. تېكە ژ سېرانگەھىت خۆش ل ژۇرى ئىراقى. دو (ئەرەدن) يىت ھەين: ژۇرى و ژىرى. ۱۵۰ كىلومېتەرا ژ مىسلى دويرە، ۱۴ كىلومېترا ژ ئامېدى دويرە. ناقى وى ئارامى يە، ژ دو پەيڤا ئافابوويه (ئەرە - عەدەن) پەژنا وى (ئەردى عەدەن). ژبەر گەلەك گۆتنى ھەردو (ع) يىت كرىنە تېك، پاشى يا سڤك بووى و بوويه (ئەرادن)» (۵).

ھەلبەت ھەردو نڤيسەڤانیت مە يى ڤىاي پەيڤا (ئەرەدن) بکەنە ئارامى، لى وەسا نېنە وەكى وان گۆتى، بەلكى پەيڤا (ئەرەدن) ژ دو گەھا (ئەر + ەدن) پىكوەرھاتىە، ئەو بخۆ (ئەرد + ئەدن) ە، ئانكو (ئەردى ئەدن)، كو پەيڤەكا كوردى يە، پاشى بۆ سڤككرنا ناقى، بوويه (ئەرەدن).

۴- من سومر الى التوراة. ۵. فاضل عبد الواحد على، الطبعه الثانيه ۱۹۹۶ص ۲۰۲.

۵- بنترە: بشير فرنسيس و كوركيس عواد. مجله سومر، ۱۹۵۸، ص ۲۵۰.

ئەردە يىى كو نھۆ دېئىنى (كوردستان)،  
 ھەكە ئەم نەزانين بدروستی كا  
 (جیحوون) كيژ روپياره، لى ب فى  
 گۆتا تەوراتى بۆ مە ديار دبيت كو  
 ئەو ژى روپياره كە ل كوردستانى.

۸. ئيك ژ ناپيت كانيت گوندى ئەدنئ  
 (كانيا بەحەشتى) يە. كانيا بەحەشتى  
 ل گوندهكى ب ناپئ (ئەدنئ) گرئدانه كا  
 نيزيك ب بەحەشتا سۆمەرى (ئەدن  
 Edin) و يا تەوراتى (عەدن) قە ھەيە.

### بەرورايالا پارچە يەكا بەحەشتى يە، بخەلە تيشە يا ژ دەستيت ھەلا ئيكە تا كەفتى

دو نقيسە فانا بەحسى بەحەشتا  
 (عەدنئ) د كتيبت خۇدا كرىه، دئ  
 وئى سالۇخا وان بۆ وئى بەحەشتى كرى،  
 ل قئرى نقيسين:

۱. مەلا ئەنوەرى مايى كتيبەك يا  
 ھەى ب ناپئ (الفردوس المجهول)  
 ئانكو (بەحەشتا ژبىركرى) ئان  
 (بەحەشتا نەديار)، ھىشتا دەسنقيسە  
 و نەھاتىە چاپكرن، ئەو بەحەشت ل  
 نك مەلا ئەنوەرى (دەقەرا بەھدينايە)،  
 نەخاسمە جھئ (بەرورايالا). مەلا  
 ئەنوەرى سالۇخە كا گەلەك رند و جوان  
 بۆ بەحەشتەكى كرىه كو، خودئ  
 ل سەر روپئ ئەردى چىكرىه، ئەو  
 بەحەشت ژى ل نك مەلا ئەنوەرى  
 (بەرورايالا) يە، دېئيت: ((بەرورايالا

۵. باژپرەكى دى ھەر ب فى ناپئ، ل  
 توركيايئ ھەيە، كو ھۇمارە كاباش يا  
 كوردا ژى د كەفندا تيدا ژيائنه، دېئنى  
 (ئەدەنە). ئەو ژى گەلەك نيزيكى  
 ناپئ (ئەدن) ۵. دبيت ھندەك گوند و  
 باژپريت دى ژى ب فى ناپئ ھەبن و  
 ئەم نەزانين.

۶. مە بەرى نھۆ بەحس كر، كو  
 تەورات دېئت: «بەھوايى (خودئ)  
 ل رۆژھەلاتئ، بەحەشتەك ل  
 عەدنئ چاند». مەرەما تەوراتى  
 ب (رۆژھەلاتئ) ئانكو رۆژھەلاتئ  
 ئۆرشەليم (قودسئ)، رۆژھەلاتئ  
 ئۆرشەليم ژى بدروستی كوردستانە و  
 ئەو دەقەرن ييت كو روپاريت زئ و  
 دجلە و فرات فیدا دەين.

۷. ھەرۋەكى بەرى نھۆ مە گۆتى،  
 تەوراتى بەحسى چار روپيارا كرىه:  
 ۱. فيشوون. ۲. جیحون. ۳. ھەداقل  
 (دجلە). ۴. فرات. ئەقجا ھەردو  
 روپاريت (دجلە و فرات) سەرۋكانيت  
 وان ل كوردستانئ نە، ديسا روپيارئ  
 (فيشوون) ھەر (فيشخاير) ۵، ژبەركو  
 ھەردو پەقيت (فيشوون و فيش)  
 گەلەك نيزيكى ئىكن، كو ئەف روپيارە  
 ژى دناف ئيك ژ كەفتين باژپريت  
 كوردارا دېوريت كو باژپرى زاخويە.  
 ديسا ھەر د تەوراتيدا ھاتىە، دېئيت:  
 ((ناپئ روپيارئ دوپئ جیحوونە، ئەو  
 دۆر ئەردئ كۆش ۋەردھيت)). (ئەردئ  
 كۆش) ئان (ئەردئ كۆشيا) ھەر ئەو

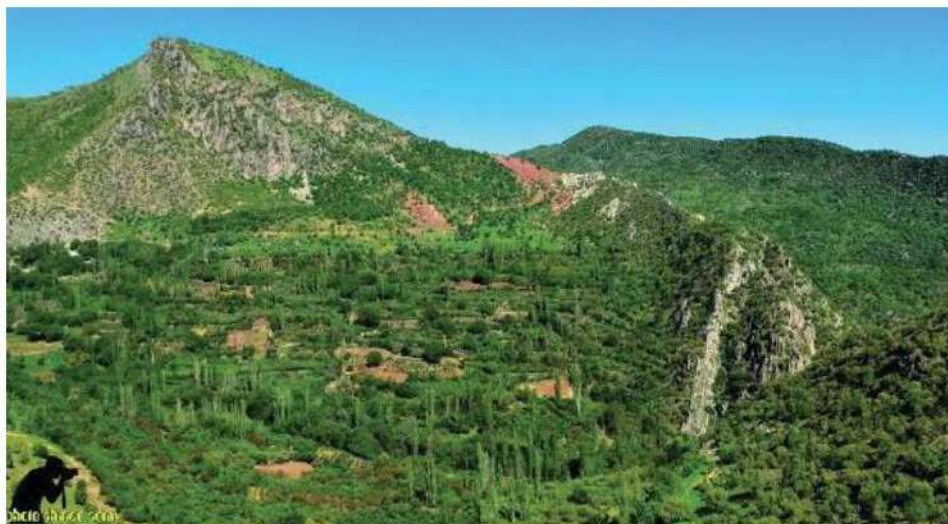


يا ب ناقى ( بۇلى چيا، مه چ دوست نينن)، گلهك رند و جوان سالوڭا دهقرا (بهروايرژوريا) كريبه. پشتى ب ديريژى بهحسنى كانى و روبيار و فيقى و دۆل و نهال و داروبار و جوانيا دهقهرى دكته، ديئيت: «بهروايربالا دهقهره كا تهوراتيه، (ئانكو ئه و دهقهره يا تهورات سالوڭا وى ب بهحشنى دكته)، ئەز هزرا خو د خودا دكهم كو، ئەقە ئه و بهحشقا خودايسى يه يا كو تهوراتى و قورئانى نهخشى وى ل عسمانا داناي.. وهسا يا دياره، ئەو مروقيت خهون ب بهحشنى

پارچهيه كا بهحشنى يه، بخهله تيقه يا ژ دهستيت مهلائيكه تا كهفتى)). ئان ژى (خودى ئەف بهحشقا بهروايربالا يا داي) داکو بو مروقا دياركته و ئسبات كته، كو بهحشنىت هو سا ههروهكى دكتيبت پيروژ دا هاتى، ييت بو بهنييت خو چيكرين و بهرهه فكرين)). (۱)

۲. تورده فالستروم: روژنامه فانهكى سويدى يه، ساللا ۱۹۷۴ى يى هاتيه كوردستانى و ۱۹۷۵ى يى زفريهف وهلاتى خو. د گهريانا خودا ل كوردستانى، يى هاتيه دهقرا بههديننا. دكتييا خودا

۶- ملا انور المايسى. الفردوس المجهول، مخطوط. (سائيت نوتا من ئەف دەسنفيسه ژ لبا عهسالى يا ب دەستى مهلا ئەنوهرى، بو خو فگوهاستيه).  
مخابن كو ههتا نهو ژى (الفردوس المجهول) دەسنفيسه و يا ل نك بنهمالا مهلا ئەنوهرى پاراستيه و نههاتيه چاپكرن. براستى ئەف كتييا بهاكران و هيژا، بلا چەند بهرپهرك ژى بن، بو دهقرا بههدينان مفايهكى مەزن يى تيدا و وهكى سهرهاتيهكى و رومانهكى يا هاتيه نفيسين و سالوڭه كا گلهك بلند و رند و ژيهاق بو قىن دهقهرى كريبه. هيثفا من ئەوه كو مالباتا مهلا ئەنوهرى پويته ي بدهنه قىن دەسنفيسى و نههتلنه فەشارق و بهلافكەن.



### گوندی ئەدنی - بەرواریبالا

نەدیتە، لى من داخاز ژ ھيژا (ئەحمەد ئەدنى) كر، كو چەند ريزا بۆ من ل سەر گوندی خو (ئەدنى) بنقيسيت و فريكتەت. وى ژى جاميىرى ئەف چەند ريزيت خارى ل سەر گوندى نقيسين و فريكرن:

«گوندی ئەدنى دكەڤتە روژئافايى گوندیت (سەرەرۆ) و (كانيساركى) و روژههلاتى گوندیت (قومرى) و (تشيشى) و ژيريا گوندی ديشيشى و ژوريا گوندی (دەرگەلکا سەيدا)، ئەدنى ۵۵ کلم ژ زاخۆ دويره و ۶۰ کلم ژ ئاميدى و ۱۰۰ کلم ژ دھوكى. وەكى ديار ئەدنى گوندەكى كەڤنارە، د شينواريت وى دا ژى ديارە، كو ئەدنى باژيركەكى كەڤنار بوويه و حەتا سالا ۱۵ مشەختى حوكم لى ھاتيه گيران، لدەمى (فتوحاتيت) ئسلامى تيريشەك

قە ديتى، مسۆگەر ملەتەكى بيبانى (صحراوى) بوويه، دەسپيكي د نافي فان چيادا ژيايه و وەختەكى پيتقى بوويه ژ وان چيا دويركەڤيت و ل دەشت و بيبانيت ھشكدا خۆجە بيت، ئيدى پشتى ھنگى بەردەوام خەون ييت ب فان چياڤە ديتين. وان دزانى كو ل پشت وان چياييت بلند دەڤەریت ھەين وەكى قى دەڤەرى (بەحەشتن)، ھەردەم خوزيا وان ئەبوو جارەكا دى بزڤرنەف وپرى».<sup>(۷)</sup>

### گوندی (ئەدنى)

گوندی ئەدنى ئيکە ژ گوندیت نافدار ل نافي بەرواريا، دكەڤتە روژئافايى بەروارى بالال ناحيا (كانى ماسن) و قەزا (ئاميدى). من ئەف گوندە

۷- لیس لنا من اصدقاء غير الجبال. تورد فالستروم، ترجمة: عبد السلام نعمان، دھوک ۱۹۹۸، ص ۶۱.

روبيارهك ههيه چهند كانيتت ئافى  
 وى رويبارى چيدكهن، سهروكانيا وى  
 (كانيا شكهفتى) يه، ژوردا دچيته خارى  
 و گهلهك سويلافيت ئافى ل پاشخورا  
 دهيليت، نافدارترين سويلاف، سويلافا  
 (كانيا تا) و سويلافا (گهليى ئهدنى)  
 يه، ل تخوييى گوندى (۲۴) كانيتت  
 ئافى ههنه، نافدارترين كانى (كانيا  
 شكهفتى، كانيا زافا، كانيا مزگهفتى،  
 كانيا بن پيت شههيدا، كانيا شيخ  
 ئيسقى، كانيا تا، كانيا جهمايى، كانيا  
 نه مين به گى، كانيا به حهشتى، كانيا  
 سهريى گهلى... و هتد) ئهف روياره  
 ژوردا د (گهليى ئهدنى) دا د چيته خارى  
 و پاشى د (گهليى ده رگه لكى) را ده باز  
 دبيت و پاشى (گهليى سه فه ريا) و  
 ل گوندى (جه مسهيدا) د چيته سه ر  
 (رويبارى نته نيكيى - نينيكيى-) و ل ده رى  
 (شكهفته ره شى) ل سىگوشى نافبه را  
 به رواريا و گولى و دوستكيا د چيته  
 سه ر (رويبارى خاييرى)، زيده بارى  
 فى چهنديى كو به ربه افه كى مه زن  
 ژ زه فى و جنيكيت سىف و گويز و  
 دار و بارى ب ههمى رهنگ ل گوندى  
 ئهدنى ب ئافا وان كانيا ده يته نافدان  
 و نه و ئافا ژ ئهدنى زيده دبیت ئاقارى  
 نه ه گونديت به رواريا پى ده يته  
 ئافدان، گونديت (ده رگه لكى، رويباركى،  
 يتقولكى، سه فه ريا، جديكى، چمبلكى،  
 تشيشى، خشخاشا، گرکا). گوندى ئهدنى  
 لسه ر نه خشه وارى ژ به ر هه بوونا

هاتيه سه ر ده فه را به رواريبالا.  
 ئهف ئيريشه ب سه روكانيا عبدالله  
 كوړى عومهرى كوړى خه تبابى بوو.  
 به رده وام نوبه دارى برىكا ۱۴ دويرگه ها  
 (مه رصه دا) ل ده ردورىت گوندى هاتيه  
 گرتن. د فه ريژى دا، شه ره كى مه زن  
 ل گوندى چيويه، بو ده مه كى دريژ  
 فه كيشايه، خه لكى گوندى ۴۵ كه س  
 ژ له شكه رى ئيسلامى كوشتينه، لى  
 ژ به ركو له شكه ره كى به يزبوو، گوند  
 كه فته ده ستى له شكه رى ئيسلامى.  
 ترييت وان نه سحاييت ل گوندى  
 شه هيد بووين، نوكه ژى ل گوندى  
 دبه رنياسن، خه لك خيىر و خيىراتا  
 پى دكه ن و ژ به ر هندى كو ئهدنى  
 گونده كى پيروز بوويه لده ف خه لكى  
 ده فه رى، نه خاسمه به گيت وان، له وا  
 مرييت خو ل ويىر دقه شارتن. ل  
 گوندى ئهدنى گه لهك شوينوار هه نه  
 ژ وانا (۶) نواسك و خه لوه. (جويا  
 چه مى) كو دو جوك لى دچن، تيك  
 بو روژ هه لاتى بدرىژا هيا ۱۰ كلم، كو  
 ئاقارى ده شتا (خيىراتى) و ده شتا (گرى  
 سوړ) پى ده اته ئافدان و يا روژ ئاقاي  
 ده شتا (تشيشى) پى ده اته نافدان.  
 ديسال گوندى ئهدنى مه زارى شيخ  
 ئيسف هه يه و زيده بارى گه لهك  
 موغبه را كو ب هه ژمارا گه لهك هزار  
 كه سا لى هاتينه فه شارتن، دو موغبه ر  
 ژوان بناقى (كوړا هجرى و كوړا  
 غه ريبا) تينه نافكرن. ل گوندى ئهدنى



ویرى ئىكدهنگن کو ئهو دهقهر  
 دکهقیته (بهحرهینى). ئەقان  
 قهکۆلینقانا هزرا قى بهحهشتى یا ژ  
 چیقانۆکه کا سۆمهرى یا ب نافی (ئىنكى  
 و نینخورسانگ) وه رگرتى. کو قهومینیت  
 وى ل (ديلمون) چىووينه. (A)

ئەز گەلەك ل نافی (ديلمون) گەريام،  
 من نه دیت کو دیرۆکفانه کی ناقیر  
 دابیتە قى نافی، کو بژلى کوردستانى،  
 ل جهه کی دی هه بیت.

گوندهك یى هه ی دیتزنى (دیلمان)،  
 کو گەلەك نيزىكى (ديلمون)  
 ا سۆمهریایه. ئەف گونده دکهقیته  
 دهقهر ا چووومان و قهسرى، کو ئهو ژى  
 دکهقنه بهر (هه قلیرى). ئەف دهقهره  
 ژى وه کی دهقهره بهر واربیالا، شکلن  
 بهحهشته کى ددهت، کانى و بریم و  
 جووک و رویاریت وى، دگهل چیا و دؤل  
 نهال و زهقى و چه م و داروبار و فیقیى  
 وى بهحهشته کا سهردنیایى چیدکهن،  
 کو ئەف دهقهره ژى هه ر بهردهوامیا  
 دهقهره به ههدینایه.

ههروه کی من گۆتى، دیت بهحهشتا  
 (ئەدننى) دهقهره به ههدینا هه می بیت،  
 لى جهى سه رپشک یى کو سالۆخا قى  
 بهحهشتى لسه ر دهیت و ئیک دگرن،  
 گوندى (ئەدننى) یه، یى کو مه ل سلال  
 بیچه کى بدریژی سالۆخا وی کری.

داروباره کى گەلەك همبز و دبه رتیک  
 پا وه کی سیگوشه کى کهسک دیار  
 دکهت، سه قایى گوندى ئەدننى بو  
 هه می دار و بارى بهردار دهستدهت و  
 ل دانسالى زفستانى گهرم و ل دانسالى  
 هافینى هوین. ئەفه ژى ژبه ر ویرى  
 یه کو گەلەك ژیدهریت نافی لى  
 هه نه و بهردهوام یى شهگرتیه. دیسا  
 کانیه کا بهاری ل گوندى ئەدننى هه یه  
 بناقى (کانیا بهرى رزقو) ئەف کانیه  
 پیقه ره که بو ئافا دهقهرى، هه رسالا  
 ئەف کانیه بزیت مه عنائاف لدهقهرى  
 یا بى منه ته. دیسا گەلەك شکهفت  
 ل گوندى هه نه مینا (شکهفتا بهرۆژى،  
 شکهفتا حیوانا، شکهفتا جه جیا و  
 شکهفتا پشت کۆرى.... هتد)).

ئەقجا دیت د چاخه کیدا، بهرى ب  
 هزارى سالا نافی دهقهره به ههدینا  
 (ئەدن) بیت. ناقیت دهقهره ژى  
 ل دویف سه روبهرى حوکومداریا،  
 بهردهوام دهینه گوهورپین. لهوا ئەز  
 هۆسا دنیرمى، ژبه رکو ههروه کی مه  
 گۆتى، گوند و باژیر ل دهقهره به ههدینا  
 هه نه ب نافی (ئەدن).

دیسا ههروه کی بهرى نهۆ ژى مه  
 گۆتى: گەلەك قهکۆلینقان ژى وه سا  
 هزر دکهن کو بهحهشتا (ئەدن)  
 دکهقیته دهقهره کى دیتزنى ديلمون  
 (Dilmun)، پتریا قهکۆلینقانا لسه ر

۸- من سومر الى التوراة. د. فاضل عبد الواحد على، الطبعه الثانيه ۱۹۹۶ص ۲۰۲.



رۆلئ مه لاییت کورد  
د قه ژاندنا هشا کوردینی دا

## مه لاهه بدولحه کیمی بنافی چرایه کی گهش بوول ده قهری



پ.ه. د. حمید باقی

ل شۆره شا بارزان یا سالا (۱۹۴۵) ئی سه یدا مه لاهه بدولحه کیمی بنافی پشتا شۆره شی گرت و خه لک پالدا، کو بگه هنه شۆره شی و دژی حکومه تی و چه کداریت وی بخه بتن. وه کی مه لاهه شی، وی گه له ک (فه تو) ب قی چه ندی دان، قیجا هنده ک خه لکی ده قهری چوونه بارزان و پشکداری شۆره شی بوون، قیجا سه را سی ره بیته (مه واقف) وی بیته کوردینی و پشته فانی وی بو شۆره شا بارزان، حکومه تا ئیراقی دقا سه یدا ئی کورد په ره و وه لاتیاریز بگریته و بئیشینیت



- سهیدا مهلا عه بدولحه کیم مهلا  
ئه حمه د مصطه فای بنافی / به رواری،  
ل سالا (۱۹۱۷ئ)، ل گوندی (بنافی)،  
یئ دهقهره به رواری بالا، ل سالا (به فرا  
سور) ل دهقهری هاتی و کفتی،  
ژدایکبوویه- ئو د هندهک دوکۆمیتادا  
دا هاتیه: کول سالا ۱۹۱۹ئ زایینی

ژدایکبوویه، به لئ ل دویف  
گۆتیت مالباتا وی  
بخوه یا دروست  
سالا (۱۹۱۴ئ) بوویه.  
ل دویف دیتنا من،  
نه دویره سهیدایی  
بخوه ژبه ره مه رهم و  
وه جهکا (مه سلحه ته کا)

شهرعی سئ سالا ژیی  
خوه بچوویک  
کربیت، چونکو  
هینگی ئهف  
کریاره یا مشه و  
قانونینی بوو. ئو  
سهیدایی (مهلا  
عه بدولحه کیم)

ژ مالباته کا جامیر و دیندار (بنه مالا  
خدرئ) بوو. قوناغا زاروکیینی دگهل  
مالباتا خوه «برای خوه یئ بچوویک:  
خودی ژئ رازی (مصطه فای)، ئه وی  
ل ژیی سنیلهی وه غه رگری. ئو هه ر  
چار(۴) خویشکیت خوه و ده بیاییت  
خوه»، بۆراندیه.

بابی وی خودی ژئ رازی، مهلا ئه حمه د  
مصطه فای یئ بنافی (۱۸۷۸ - ۱۹۴۲ئ)،

ل گوندا مه لایی دکر، لهوا پشتی  
ژدایکبوونا وی ب چهند ساله کا مالا  
وان ژ (گوندی بنافی) هاته (گوندی  
ئه رزی)، ل چایی مه تینی و بابی وی  
یئ بوویه مه لایی ئه رزی، پاشی یئ  
بوویه مه لایی گوندیت: بانکا و هه مزا و

کانیکا ل ناحیا بامه رنی(۱)، و پاشی  
فه گه رپایه گوندی ئه رزی و  
حه تا ل وی رقی چوویه  
به ر دلۆفانیا خودی  
مه لایی ئه رزیا بوو، ئو  
مه رقه دی وی نوکه ژئ  
یئ ل وی رقی و سه ره دانا  
وی ده پته کرن.

بابی (مهلا عه بدولحه کیم)  
ی ئه و تاشاندیه و فیکریه و  
ده می فامبووی هه ر  
ژ بچوویکی یئ  
فیری خواندنئ  
و نقیسینی کری،  
ئو خواندنا  
قورنانا پیروژ و  
چهند کتیبیت

شهریعتی و ئه زمانی ییت ده سپینک  
نیشادینه، ئو چنکی هینگی  
خاندنگه هیت (پهروه ردئ) (تاشاندنئ) ل  
ته فاهیا گوندیت دهقهری نه بوون، وی  
به رقی خوه یئ دایه خواندنا (فه قیاتئ)  
ل بهرده ستئ سهیداییت دینی و مه لایا  
ل مه دره سیئ دینی ییت مزگه فتا... ئو  
هۆسا د ژیی سنیله ییدا بۆ خواندنئ  
قه ستا گه لهک جها کریه، ژ وان جهیت



هێژا: ئەحمەدی ۱۹۴۳- بابێ رێبەری ل دھوکی، و خودی ژێ رازیا: نەجمددینی ۱۹۴۴-۲۰۰۵ ئەلمانی، ئو عەبدووسەلامی ۱۹۴۷-۱۹۹۳، ئو د. عیصامەددینی ۱۹۵۰- ۲۰۱۰، ئەلمانی، و هێژاییت: مەحمەد نەزیفی ۱۹۵۲- ئەلمانی، ئو جەمالوددینی ۱۹۵۷- ئەلمانی، ئو کچەکی،- خودی ماییا پپارێزیت).

پشتی سەیدا مەلا عەبدوولحەکیم بنافی باوەرناما مەلایێ وەرگری و ژن ئینایی، بوو مەلایێ (گوندی بێزهی)، ل (دەقەرا لێفی)، نیزیکی (زاخۆ) بوو، ئو پینج سال مەلایێ وێری بوو و لدویف سیستەمی خاندنگەهیت دینی دەرس دگۆتە فەقی. ئو سەیدا (مەلا عەبدوولحەکیم) ژ جەتیلینیا خوە کەسەکی کوردپەرور بوو و بو مللەتی خوە یێ دلسۆژ بوو. لەوا گەشتیه (حیزبا هیوا) و بزاقیت رەوشەنەزری و سیاسی ییت کوردا، ییت هینگی هەین هەبوون، نەخاسەمە پ رێکا خودی ژێ رازیا: سەیدایێ شەهید صالح عەبدوولە یوسفی (۱۹۱۸- ۱۹۸۱/۶/۲۵) و خالد یوسفی (۲۰۰۷-) ل (زاخۆ)، کو بەلافوک و رۆژنامە و گۆفاریت سیاسی بو دینان، ئو ئەوی ژێ عشقا مللەتینی و روحا کوردینی لئاف فەقی و گوندیا و خەلکی دەقەری بەلافەدکر. هەرەسا زۆم و زۆریا رژیما ئیراقتی ل مللەتی کورد دکر دیاردکر و هشا کوردینی و حەقیقەت کوردا نیشا خەلکی کوردستانی ددان، بەلێ بەرەنگەکی وەسا کو خۆ ژێ

بەرکەفتی ییت دەمەکی لێ مایی و خواندی: بامەرنی، ئامیدی، زاخۆ، ئەترویشی، مويسلی، هەقلیری و چەند جەهیت دی، ئو قۆناغا دویمایی ژێ ل زاخۆ بوویە. ل بەر دەستی سەیدایێ مزگەفتا مەزن (ئیمامی زاخۆ) خودی ژێ رازی: سەیدا مەلا ئەحمەدی مەلا عەبدوولخالقی مەلا عەبدوولحەمانی ئاکرەیی (۱۸۷۶-۱۹۵۹) خواندیە و دەستویریا مەلایینی و (ئیجازا دووازده علمی) و باوەرناما زانستی، ل سالا (۱۹۳۸ی)، لئک وی وەرگریە. هەرەسا دەستویریا کە زانستی و مەلایینی لئک خودی ژێ رازی: (مەلا شوکری عوبەیدولە ئەفەندی، موفیتی ئامیدی (۱۸۵۴- ۱۹۳۸) ژێ وەرگرتبوو، دەمی ل مەدرەسا قوبەهان، ل سالی سەیا (ژ چەرخێ بیستی) ل رویاری ئامیدی دخواند. هینگێ ئەو ژ شاگردی سەرکەفتی گەلەک زێرەک بوو و ناقتی وی دەرکەفتبوو بچیتە (زاننگەها ئەزەهەر) ی، ل مصری، بخوینیت، بەلێ بابی وی (خودی ژێ رازی: مەلا ئەحمەدی) گوتی: کورێ من، من تو بنتی یێ هەی و ئەز دنیا یێ نابینم (چاقیت من قی دویمایی ییت تاربووین) ما دی چاوا چی و من هێلی؟ ئینا ژ بەر بابی خوە نەچوو ئەزەهەری.

پاشی دۆتاما وی (بو جارا ئیکتی) خودی ژێ رازی: (ناجیا مەحمەدی نەبی یێ بناقی بەرواری) بو جارا ئیکتی شوی پیکریە و بوویە دەیکا



پیارێزیت. پاشی ل سالا (١٩٤٤ئ) مالا خوه بره (گوندی دێراگژنیک)، ل ده‌قه‌را مانگیشک و مه‌لای وئ بوو و ده‌رس گۆتینه فه‌قی. به‌رده‌وام ژێ نێزیکي (٢٠) سوخته و فه‌قی ل دێراگژنیک هه‌بوون و ژ هه‌می ده‌قه‌ریت کوردستان دهاتن، چنکی مه‌لا و زاناییت دینی قه‌دره‌کی مه‌زن لئک خه‌لکی گوندی هه‌بوو و خزمه‌تا فه‌قی و مزگه‌فتی ب ده‌کی سافی و پیری فیان دکر.

ل شو‌ره‌شا بارزان یا سالا (١٩٤٥) ئی سه‌یدا مه‌لا عه‌بدولحه‌ کیمی بناقی پشتا شو‌ره‌شی گرت و خه‌لک پالدا، کو بگه‌هنه شو‌ره‌شی و دژی حکومه‌تی و چه‌کداریتی وئ بخه‌بتن. وه‌کی مه‌لا ژێ، وی گه‌له‌ک (فه‌توا) ب قی چه‌ندی دان، فیجا هنده‌ک خه‌لکی ده‌قه‌ری چوونه بارزان و پشکداری شو‌ره‌شی بوون، ژ وانا: موختاری گوندی دێراگژنیک بخوه خودی ژێ رازی: (حه‌جی جه‌رجیسی ظاهری طاهری دیرگژنیک ١٩١٨-١٩/١٨/٢٠١٩)، فیجا سه‌را سیره‌یت (مه‌واقف) وی ییت کوردینی و پشته‌فانی وی بو شو‌ره‌شا بارزان، حکومه‌تا ئیراقی دقا سه‌یدای کوردپه‌روه‌ر و وه‌لاتپاریز بگریت و بنیشینیت، ئینا ریشه‌به‌ری ناحیا مانگیشک هیزه‌کا پولیسا به‌ره‌فکر و دخواست سه‌یدای بگرن، به‌لئ موختاری گوندی و خه‌لکی ده‌قه‌ری به‌ره‌فانی ژێ کر و وه‌نه‌کر به‌یته‌گرتن و ئیشاندن. هۆسا مه‌لا

عه‌بدولحه‌ کیمی بناقی نێزیکي هه‌شت سالا ب قه‌در و قیمه‌ت و خوشتی ل گوندی دێراگژنیک ما، پاشی سه‌یدای فیا بچوویکت خوه فریکه‌ته‌ خاندنگه‌هیت ره‌سمی، به‌لئ هینگی ل دێراگژنیک و ل گوندیت ده‌قه‌ری نه‌بوون. خاندنگه‌هیت ره‌سمی ل سالا ١٩٥٩ئ، پشتی ئیراق بوویه کۆماری، ل دێراگژنیک و چه‌ند گوندیت ده‌قه‌ری هاتنه‌ فه‌کرن. وی چاخی پتیا خه‌لکی گوندا نه‌دقا خاندنگه‌هل گوندیت وان به‌ینه‌ فه‌کرن، چنکی مه‌لایا د گۆهیدا بانگدابوو، کو دئ بچوویکت وان ل خاندنگه‌هیت حکومه‌تی علمن شه‌یتانی خوینن و

تیکه لیا سیاستی دکر و ل دهقهری کسه کی دیار بوو، قیجا چند کسه ک و مه لا لگه ل چوو بوون، ژ وانا: خودی ژئی رازی: بابن مه لا سه لیمی که مه کی، سهیدا مه لا عه بدوله جیدی ئیسماعیلی که مه کی (۱۹۱۹-۱۹۹۷).

پاشی ل سالا (۱۹۰۹) ئی دهوره کا تیک سالی بو سهیدانیت دینی و مه لیا هاته فه کرن و نهویت سهرکه فین کر نه سهیدانیت ده رسا دینی ل خاندنگه هیته فه رمی، ئیک ژ وانا ژئی (سهیدا مه لا عه بدولحه کیمی بناقی) بوو، کو ل (۱۹۶۰/۱۱/۱۵) ل خاندنگه ها گوندی (سیاری)، یی دهقهره بهرواری ژیریا، بوو سهیدانی ده رسا (التربیه الدینیة واللغه العربیة- تاشاندنا دینی و نه زمانی عه ره بی)، به لی سهیدانیا وی ژ بهر سیر هین وی یی کوردینی و پشته فانی شوره شا ئیلونی (۱۹۶۱-۱۹۷۰) ئی گه له که نه فه کیشا و ژ لای حکومه تا ئیراق شه (ل سالا ۱۹۶۱) پشتی ده سپیکرنا شوره شی هاته گرتن و بو گرتیخانا (به عقبه)، ل دیالا، هاته هنارتن و زیندانکرن. پشتی (۱۱) مه ها ژنوی هاته بهردان، ئو زقریقه دهوکی، به لی هر زوی پشتی دو مه ها جاره کا دی سه را سیر هیته کوردینی ل سالا (۱۹۶۲) هاته فه گرتن و ل گرتیخانا (فضیلیه)، ل به غدا، هاته زیندانکرن و گه له که هاته ئیشاندن و زهواندن، هتا چند ددانیت وی ژئی هاتبوونه شانکرن، ئو هتا کوده تا (۸) شواتا ۱۹۶۳ ئی/ شوره شا ۱۴ ی ره مه زانی

بلا خه لک بچویکیت خو نه هنیرنی. قیجا (مه لا عه بدولحه کیم) ی، ل سالا (۱۹۰۱) ئی، ژ نه چاری مالا خو ه ژ (گوندی دیراگزنیک) بارکر و بره (دهوکی) و بچویکیت خو ه هنارتنه مه دره سیته فه رمی ییت حکومه تی دا بخوینن. ئو تیدی ل مزگه فتا مه لایی نه کر، به لی هر باش تیکه لیا مه لیا و فه قیا دکر و هنده ک جارا ژئی ده رس دگوتنه فه قیا. هینگی به س چار مزگه فت ل دهوکی هه بوون: ۱- مزگه فتا مه زن- نهوا ل سالا ۱۶۸۳ ئی هاتیه ئافا کرن. ۲- مزگه فتا ریکانیا. ۳- مزگه فتا موفتی. ۴- مزگه فتا حه جی مصطه فای- نهوا ل سالا ۱۸۹۹ ئی هاتیه ئافا کرن.

مه لا عه بدولحه کیمی بناقی، بو خو ه دوکانه کا په روکا ل سویکا دهوکی فه کر و شولی کرین و فروتنی تیدا دکر دا ده بارا ژینا مالا خو ه پی بکه ت. ئو پشتی مه لکی (۱۹۲۱-۱۹۵۸) ل ئیراقی نه مای و ب سهر کیشیا (عه بدولکه ریم قاسمی (۱۹۱۴-۱۹۶۳/۲/۹) ئیراق بوویه کو ماری و ریبه ری کوردستان، نه مر مه لا مصطه فایی بارزانی (۱۹۰۳-۱۹۷۹) ژ تیکه تیا سو فیه تی، ب ریکا مسری، زقریبه فه، لژنا ئاشتی ل دهوکی ب سه روکاتیا سهیدا مه لا عه بدولحه کیمی بناقی ل سالا (۱۹۵۸) ئی چوونه به غدا دا بخیره اتنا نه مر مه لا مصطه فا بارزانی بکه ن و شوره شا ۱۴ تیرمه ها ۱۹۵۸ ئی پیروز که ن. چنکی مه لا عه بدولحه کیمی

باژیری ئامیدی و ساله کۆ پشته هینگ هاته (تهنسیب) کرن بو (خاندنگه ها ئامیدی یا کوپا/ قوباد یا سه ره تایی) ل (سه نه ره ئی باژیری ئامیدی) ل سالا (۱۹۶۶ئ)، ئول (۱۹۶۶/۹/۱)ئ، ب مۆچئ (۲۱ دینارا) ل خاندنگه هی ده ست ب شولئ خو کریه و هینگ ریقه به ری خاندنگه هی سه یدا (مه حمه د هسه ن حسین) بوو و که یفا وان گه له ک پی ده ات، چونکو سه یدا مه لا عه بدولحه کیمئ مه لا ئه حمه دئ بناقی سه یدایه کئ خو راگر و خو رت و ب بزاف و چه له ک و پر زاین و زانست بوو، ئو که سه کئ جامپر و فه کری بوو. مروفه کئ رحه ت و ره وشت بلند بوو، گه له ک جه ژ ده رس گو تئ و سه یدایئ دکر. پاشی یئ بو (خاندنگه ها ۱۷ تیرمه هی/ بارزان یا سه ره تایی) هاتیه فه گو هازتن و چه تا (۱۵/ ۴/ ۱۹۷۵ئ) و پاشی جاره کا دی بو (خاندنگه ها قوباد یا سه ره تایی) هاته (تهنسیب) کرن و هینگ مووچئ وی (۵۲) دینار بوون، ئول (۲۷/ ۸/ ۱۹۷۵ئ) ل ویری هاته (تبیست) کرن، و ل (۲۵/ ۱۰/ ۱۹۷۷ئ) مووچئ وی یئ بوویه (۷۳ئ) دینار، و سه یدا مال ویری ده رس دگوتن و (خوتبه) ژ ی ل (مزگه فتا مه زن) یا ئامیدی دخواندن و فه توا ژ ی ددان و خه لکئ ئامیدی گه له ک جه ژیدکر و قه دره کئ مه زن بو دگرت و ئه و ژ ی د گه ل وان گه له ک یئ نه شتی و دلخوش و بکیره اتی بوو. له وا (۱۷) سالا ل ئامیدی ما و چ ناکوکی د ناچه را واندا نه قه ومین.

ب سه رکیشیا عه بدولسه لام مه حمه د عارفی (۱۹۲۱-۱۹۶۶) دبن ئیشاندن و زه وان دنیقه مابوو. وی ده می هه می گرتی و زیندانی هاته به ردانی ئه و ژ ی د گه لدا ده رکه فت و هاته ده وکئ، به لی باوه ری یا وی ب حکومه تا ئیراقی نه ده ات، له وا قه ستا ناف شو ره شا ئیلونئ (۱۹۶۱-۱۹۷۵)ئ کریه و بوویه نه نامئ (ئزنا ناخو یا ده وک)ئ کۆ باره گه هی وی هینگ ل گوندئ (گه لناسکئ) بوو، پاشی هاته (شاوریکن) ل ناحیا مانگیشکئ، و هه ر وی سالی (۱۹۶۳ئ)، ئنا دو یئ شوی پی دکه ت، کو ئه و ژ ی خودئ ژ ی رازیئ: (صافیه شیخ عوبه ید ئه حمه د مه حمه د هسه ن به روشکی) ده یکا: (هتزیان: د. ناشتی (۱۹۶۴) و ئه ندازیار شه مال (۱۹۶۸)، و د. ئه مه ل، و پاریزه ر: جیهان- خودئ هه میا پاریزیئ)، و هینگ دانوستاندنیئ باش ل ناچه را شو ره شا کوردا و حکومه تا ئیراقئ هه بوون و ژ به ر فه رمانیئ شو ره شی گه له ک فه رمان به ر دزقینه فه سه ر شولیت خو ه. به لی ره وشا ساخله میا سه یدا مه لا عه بدولحه کیمئ بناقی یا نه خو شبوو (گفاشتنا خوینئ و بیهنکورتکیئ- ره بو) لی په یدا بوون. ل سالا (۱۹۶۴ئ) سه یدا مه لا عه بدولحه کیم ژ ی ژ به ر نه خو ه شیا خو ه هاته ده وکئ و زقریه فه سه ر شولئ خو ه یئ سه یدایئ و چوو (خاندنگه ها نسرا) وه کی سه یدا ده وامکر. پاشی ل سالا ۱۹۶۵ئ مالا خو ه فه گو هاسته



مه لاییت شورەشی دگەل ههژمارهکا سهیداییت خواندگه ها قوباد - ئامیدی - سالای ۱۹۷۴ی

- ئو پشته ل سالای (۱۹۷۴ی) جارەکادی ل نافهرا ئیراقی و کوردستانی بوویه ف شهر، سهیدا مه لاییت شورەشی بنافی ل (حاجی عمران) چاف ب بارزانی نهمر (مه لاییت شورەشی) کهفت، ئو ژبه ر زیرهکی و ویرهکی و چه لهنگی و خهباتا وی یا کوردینی و دلسۆزیا وی بو شورەشی... بارزانی نهمر که لهک داخواز ژۆ کر، مالا خوه ببه ته دهقهر (حاجی عمران و که لاله) دا یی نیزیکی وی و سه رکیشیا شورەشی بیت، چونکو که لهک که ژۆدکر و قه درتی وی دگرت،

و پشته ری که فتتا (۱۱ی ئادارا سالای ۱۹۷۰ی) سهیدا مه لاییت شورەشی بنافی دگەل خودی ژۆ رازی: سهیدا مه لاییت شورەشی سپینداری (۱۸۹۴-۱۹۷۸) و که لهک زانا و مه لاییت دی ژ ئافاکه ری ت ئیکه تیا زاناییت دینی ئیسلامی ل کوردستانی بوون و نهمر مه لاییت شورەشی بارزانی (ل ۲۱/ ۹/ ۱۹۷۰ی) پشته قانیا وان کر، لهوا رۆ له کۆ بکینج و ب باندۆر ل ناف ئیکه تی هه بوو، زیده باری هندی کو وهکی قازی شه رعی و مو فتیی ئامیدی رۆ له کۆ به چاف د گه ر.





خه لکی ئامیدی پاریزیت و ههر لسه ر شولن خوه یئ سهیداین و مه لایین ل ئامیدی، ههتا سال (۱۹۸۲) ئی هاتیه خانه نشینکرن، ما، ئو ژبه ر ئیشا دلی خانه نشین بوو. ژ شولن خوتبه خاندنن ژ ی ل مزگه فتا مهزن فه بوو، پشتی خوه بیشگری و بی به رامبه ر (۱۲) ساله بهرده وام خوتبه و په یقیت روزا نه یینی لئ خواندین.

ل سال (۱۹۸۲) ئی سهیدای مالا خوه ژ ئامیدی بره دهوکن، به لئ د وی قوناغیدا گه له کئ خه مگین و دلگران بوو، نه شیا خوه دگه ل ژینگه ها نوی بوه پینیت. ههتا ل روزا (۲۹ / ۱ / ۱۹۸۴) د ژیی (۱۷) سالیدا وه غه را دویمه یی کر و ل (گورستانا شاخکئ) هاته فه شارتن، کو (۲) هه فزین و (۸) کور و (۳) کچ ل دویم خوه هیلان، زیده باری ته و زانینا نیشا شاگردیت خوه و خه لکی ده فه ری دایی. خودی روحا وی ل به هشتا خو دلخوش و ته نا بکه ت.

- سهیدا مهلا عه بدولحه کیمی بناقی مروقه کئ به ژن بلند و روی سپی و دیم گه ش و چاف شین و په یت و لیکدایی و مسری بوو. جوبه و فیس د کر نه بهر خوه. رهیت خوه د تراشین و سمبیل ته نک و نازک دکرن. گه له کئ په یت و لیکدایی بوو، که سه کئ ساده و (متواضع) بوو. خوه مهزن نه دکر. گه له کئ ئاخفتن باش و خوش بوو. گوهداره کئ باش بوو و قه درئ که سی به رامبه ر دگرت. ئو ده می د بیه دورا وی ئاخفتنا وی یا

به لئ سهیدا مهلا عه بدولحه کیمی بناقی، ژبه ر ره وشا نه خوشیا خوه و کاودانیت مالباتا خوه، ب قه درگرتنه کا مه زنفه داخوازا لینه گرتن ژ بارزانی کر و زقریقه ئامیدین و رولن خوه د ناف شوره شیدا، وه کی؛ سهیدا و مهلا و قازی و موفتی، دگیرا، ئو ههتا شوره شا ئیلونئ (ل ئادارا ۱۹۷۵) راوه ستای.

- ئو ده می رژیمه به عس و حکومه تا ئیراقئ (ل ئادارا ۱۹۷۴-ئ) ئادارا ۱۹۷۵) جار ه کا دی شه ری شوره شا ئیلونئ و گه لئ کوردستانئ کری، ریفه به ری (په یمانگه ها ئیسلامی / المعهد الإسلامی) ل دهوکی خودی ژئ رازی : سهیدا مهلا عه لئ مهلا ئیسماعیلن عه لئ حاجی به روشکی (۱۹۳۰- ۳ / ۱ / ۱۹۸۴) ب شاگردیت خو قه گه هشتنه شوره شی و چوونه ناف ریزیت پیشمه رگه هی کوردستانئ، ئو ل ئامیدی، (ل مزگه فتا مهزن)، ده وام و ئیمتیحانیت خوه بی ت سه ری سالی دکرن، ئو (ئیشقه لاین) ژ ی جه ئ فه ه واندا نا وان بوو. ئها هینگئ سهیدا (مهلا عه بدولحه کیم مهلا ئه حمه د مصطه فاین بناقی - به روارئ)، ههتا شوره ش ژ لاین چه کداریقه ل (ئادارا ساله ۱۹۷۵) راوه ستای، ببوو ریفه به ری په یمانگه هی.

- ئو سهیدا (مهلا عه بدولحه کیم) ژبه ر ره وشا نوی یا ب سه ری شوره شی و کوردستانئ هاتی گه له ک تیکچوو و دلگران بوو و بهرده وام شیره ت ل خه لکی دکرن و بزاف دکر خوه و

- سهیدا مهلا عه بدولحه کیمی بناقی هیشتا یی گهنج و لاو ههست ب زۆم و زۆردایا ل ملله تی کورد دهاته کرن دکر، لهوا تیکه لیا سیاسه تی کریه، گه هشتیه (حیزبا هیوا) نهوا ل سالا (۱۹۳۸ی) لسه ر بنیاتی، کومبهستا (ریکخراوا) دارکهر- الحطاب- ل سالا ۱۹۳۷ی ل کهرکویکی هاتیه چیکرن، هاتیه ئافاکرن، پاشی پشتی پارتی ل سالا (۱۹۴۶ی) هاتیه دانان گه هشتیه پارتی و پشکداری د شۆره شا ئیلۆنی (۱۹۶۱- ۱۹۷۵ی) دا کریه و گه له کی کوردپهروهه و دلسۆز و خه مخۆر بوو، لهوا چهند جارا سهرا سیره هیت وی ییت کوردینیی هاتیه گرتن و زیندانکرن و ئیشاندن. به لی پائو هه ر لیقه نه بوو و لسه ر بیر و هزریت خوه ییت کوردینیی یی بهردوامبوو.

- سهیدا مهلا عه بدولحه کیمی بناقی ژبه ر کیمی و نه بوونا نوژدارا ل کوردستانی هینگن دقا خزمه تا جفاکی بکه ت، فیجا خوه فیرن نوژداریا کوردی و گیایا (طب نبوی) ژی کریوو، ئو گه له ک که سی ت نه خوش لسه ر ده ستی وی چاره بووینه، نه خاسمه پیقه دانا مارا کو گیاین (قه سه ل مه حمیدی) و (ده وی تویرکی) تیکه ل دکر و دده ینا سه ر جهی پیقه دانن و وه رمتی، ئو سا خدبوون. ههروه سا ژبه ر گفاشتنا جفاکی و پیدقیی هنده جارا نه ژدل نقشتی ژی بۆ هنده ک که سا چیدکرن.

- ههروه سا سهیدا مهلا عه بدولحه کیمی

لیکدایی و ب سهنگ و گرۆقه و ریپر بوو. که سه کی ویره ک بوو، ئاخفتنا راستین دگۆت و ژ که سن نه دترسا و نه ددپاش. گه له ک سهرا نه خوشا ددا و پسپارا حالن وان دکر، دچوو تازیا و شیره تیت خیرن و باشیکرن و سه بر و هه دارن ل جفاتن دکر. سلاف دکره هه میا، بچویک و مه زنا، ئو پسپارا حالن وان دکر. ب ته نا هی گوهداریا ئاخفتنا باش و خرابا دکر و ژنوی به رسفا وان ددا. که سه کی سه برکیش و بینفره هبوو، به لی تو ره دبوو و سیره وه ردگرت، ده من ئیکن لسه ر سه روبه ره کی خراب ئاخفتبا یان شوله کی گه له ک خه له ت کر بایه، سیره (مه وقف) وه ردگرت.

- سهیدا مهلا عه بدولحه کیمی بناقی مه لایه کی تیگه هشتی و زیره ک و دلسۆز و کوردپهروهه و وه لاتپاریز بوو. بیر و هزریت پیشکه فتی هه بوون و به ری جفاکی ددا خواندنن و زانینن و خوشه ری، دا ژ ره وشت و تیتال و بیروباوه ری ت پاشکه فتی ت جفاکی ئازابن. ل ده قهرن وه کی چرایه کی گه ش و ستیره کا برسقی بوو. ژبه ر هندن ژی گه له ک دژاتیا وی دهاته کرن و ب دویشچوونا بیروه زری ت (کومونیسیتی) و (وه هایین) دهاته گونه هبارکرن، کو هینگن نه ف چه نده چه کی به روکی پاشکه فتی بوو، ل دژی مه لاییت گه له ک زانا و ژیهاتی و تیگه هشتی و که سی ت زیره ک و هزریتژ و جفاکدۆست و هه ژ مرۆقا دکر دهاته بکارینان.



بناقی زاینه کا به رفره هه بوو، نه بهس ل مزارتی دینی بتنی دزاین، به لکو یی د دیروکی و فهلسه فی و فهله کی و سیاسه تی و ماماتیکی ژیدا شه هره زابوو. ده می بابه ته کی میرانگریی (الوراثه) یی ل ده ف پاریزه ر و حاکم و دادگه هی بزه حمه ت و ناسی بایه، نه وی ب سانه می میرات لیکفه دکر و چاره دکر، له وا کتیبخانا وی هه می رهنگیی جو دا جو دا ییت کتیا تیدابوون، لی مخابن پشتی سه رهلدانا سالا (۱۹۹۱ی) هاته دزین و تالانکرن.

- سه یدا مه لا عه بدولحه کیمی بناقی هزره کا گه له ک پیشکه فتی د دینی ژیدا هه بوو. زانایه کی بیر و هزر کویر و دیتن دویر بوو به ری چاخنی خوه هزر دکر، به لی گه له ک ناسته نگ بو په یدا بوون و به ره یی پاشکه فتی پیئالینک ددانن. سه یدای به ری خوه دا گروفتی و روح و بنیات و وه جیت (مه صالح) بسورمانی، مه لایه کی چاقلیکه ر (ته قلیدی) نه بوو، به لکی مه ژیی خوه ددا شولی و دین بو جفاکی شروفه دکر. له وا دگه ل خانی فروتنی و ده ینکرنی و ژار و په ریشانکرنی نه بوو دا بچنه بهر به ری به یتن. چونکی دیتنا وی یا وه سا بوو، کو خودی دینی هنارتی و شه ریعت یی ده نیایی دا خزمه تا مروفتی و وه جیت مروفتیینی بکه ت و ییت بو سه رفه رازی و دلخوشیا مروفتی ل دونیایی و ناخره تی هنارتین و ده یناین. نو دگوت: دین قه ت بو کیمکرنا بهایی مروفا و بارگرانکرنا وان

و په یدا کرنا ناسته نگا و گرفتاریا د ژيانا واندا نه هاتیه هنارتن. به لکو دین بهر خوه دانه و ژيانه، نو ریکا که سیت هزرشان و خو سه ر و خوشمرو فانه.

- سه یدا مه لا عه بدولحه کیمی بناقی که سه کی دنیا دیتی و تیگه هشتی و شه هره زا بوو. مروفه کی د ناخفتنیدا ره هوان بوو، له وا پشتی شانده کی زانکویا نه زهه را مسری ل سالیی پینجیا هاتینه دهوکی و چافنیکه فتی و دانوستاندن لگه ل کرین پی داخبار بوون و داخواز ژ سه یدا مه لا عه بدولحه کیمی بناقی کر بچینه (زانینگه ها نه زهه ری) ئیمتیحانا بکه ت و بخوینیت و باوه رناما ماسته ری و دکتورایی وه ربگریت. به لی ژ بهر ره وشا مالباتا خوه سه یدای داخواز لینه گرتنی ژیکر و نه شیا بچیت.

- نو سه یدا (مه لا عه بدولحه کیمی بناقی) هیشتا د ژیی سنیله بییدا (۱۴-۱۵ سال) بوو ده می ل ده سستییکا سالیی سیها (ژ چه رخی بیستن) ل (بامه رنی) دخواند، جاره کی چاف ب خودی ژی رازی (سه یدا نه مین نه فه ندی) ریقه به ری خاندنگه ها بامه رنی که فت، ده می نه مین نه فه ندی نه و دیتی وه سا بو خواندنن و نفیسنی یی شه هره زا و زیره ک و خودان شیانه، ئینا داخواز ژی کر بیته سه یدایی (خاندنگه ها گوندی زیوا شیخ پیرامویس)ی، نه و ژی رازی بوو، به لی مخابن پشتی ده مه کی کورت ژ فه کرنا خاندنگه هی و دهرس گوتنن، ژ بهر نه رازی بوون و دژاتیا به روکی



فه گوهاستن بو مانگيشكى ب ميلاك و  
ب نافماليا مه دره سيڤه، هه تال ساللا  
(۱۹۵۷ي) ژنوي جاره كا دي خاندنگه ها  
به روشكي هاته زفراندن و ل گوندي  
فه كرنه!

باشكه فتى يى دژى خاندنگه هيت  
فه رمى، خاندنگه هه هاته گرنتى.  
چونكو هينگى گه له ك يا بزه حمه ت  
بوو ئيك بشيت بچويكىت خوه  
فريپكه ته خاندنگه هى ژبه ر ديتنا  
هنده ك دهسته هه لاتاداريت دينى  
و ديتنا جفاكى يا خه له ت لسهر  
خواندنا خاندنگه هيت فه رمى، كو  
دگوت: زانسته كى دژى دينى تيدا  
دهيته خواندن. له وا زى دهه ما  
خاندنگه هه ل دوريت ساللا (۱۹۳۵ي)،  
ل (گوندى به روشكا سه عدوينى)  
هاتيه فه كرن، پينج ساله كا ما و ل  
دوريت ساللا (۱۹۴۰) پشتى هه مى  
گونديا بچويكىت خوه زى فه كيشاين  
هاته گرنت. له وا مالا خودى زى رازيا:  
صادق ئه فه ندى و ئه حمه د ئه فه ندى  
نه چار بوون هه ردوكا فريپكه نه به غدا  
دا بخوينن. پشتى خاندنگه ها وان هاتيه

#### ژبده ر و دههمه ن

(۱) ئه و وهختى سه بدين مه لا عه بدولحه كيم ل  
بامه پرنى دخواند، بامه پرنى گوند بوو، ناحيه نه بوو.  
ناحيه بوونا بامه پرنى ل (۱۹/۱۲/۲۰۰۰) دهسكه فته كى  
سه رهلدانا كوردستانتيه، فتيقه كى ب خويئا شه هيدا  
هاتيه تاقدان. به لى هيشتا حكومه تا مه ركه زى  
ره سمى ده فگوت (ئيعتيراف) پى نه كريبه. فه ره  
نقيسه فائيت مه، ده مى لسهر وهخته كى دئاخفن،  
نافا و ئيكينه ييت ريفه به رى وه كى هينگى هه ين  
د نقيسينيت خو دا قه يدكه ن. دا ناف به يننه پاراستن  
و ره وشا ميژووبى و ريفه به رى يا جهى نافى د وى  
وه ختيدا ديارببيت و به يننه دو كومي تى تى كرن.

بو كومكرنا فان پيزانينان مفا هاتيه وه رگرنتن ژ  
هيژايان: ۱- ئه حمه د مه لا عه بدولحه كيم بنافى  
(كورى مه زنى سه يدايى). ۲- شىخ محمد طاهر  
شىخ عبيد به روشكى (پيشنقىژ ويه يفخوينى  
مرگه فتا ريكانيا ل دهوكى). ۳- سهيدا عه بدوره زاق  
گه رمافى {هاريكارى ئامر هيژى دهوكى د شوپه شا  
ئيلونى (۱۹۶۱-۱۹۷۵ي) د}. ۴- زيده بارى نقيسينه كا  
دكتور ئاشتى مه لا عه بدولحه كيم بنافى ب نافى  
(ملا عبدالحكيم: نبراس اضاء ظلام به دينان، گوڤارا  
نوژين، هژمار ۶ نادارا ۲۰۰۶، به ربه ريت ۳۲-۳۶.  
گوڤاره كا ره وشه نبيرى يا گشتى يه- سه نته رى  
گه نجان ل ئامپديى ده رد ئيخت).



**كاروانى بىزاقا  
سیاسى یا سەرکیش  
و رهوشه نهزرى  
ناقدار  
«صالح یۆسقى»**

- ۱- من چاوا نهر سهدا صالح یۆسقى نیاسى
- ۲- بیرهاتنییت چند هه قاله کییت نهر صالح یۆسقى
- ۳- صالح عه بدوللا یوسقى
- ۴- كاروانى ژيانا خهباتكهرى جانهمه رگ «صالح یوسقى»
- ۵- چند راوستگه ههك ژيانا سیاسى و خهباتا سهدا  
«صالح یۆسقى» (۱۹۱۸ - ۱۹۸۱)
- ۶- نهلبوما وینهیییت پیشمه رگایه تی، سیاسى، جشاکى، خیزانى،  
روشه نیبیری، دوکیومینت و دهستنقیس



# من چاوا نه مر سهیدا صالح یۆسقی نیاسی



جê هêزêر سلێمان بامه رێشی

ل لجنه فەكولینى كو سه روكتى لجنى هه قالى يوسقى يى  
جانهمه رگ بوو، بهرى هه ميا ده سه افيتى فەكولين دگه ل وى كر،  
ئينا سهیدا صالح يوسقى گۆتى: بنقيسه.. نه ز صالح يوسقى،  
ئەندامى لجنه مه ركه زى يا حزباً ديموكراتا كوردستانى.. هه ما به س  
ئەف ده فگۆتكرنه تيرا هندی هه بوو، كو ب سێيكيكه فەكرنى  
بهيتته گۆنه هباركرن، چنكى حزباً ديموكراتا كوردستانى چه ك ل دژى  
حكومه تى هه لگرتبوو.



ناصری کر و ئەو بخۆ خەلکێ سلیمانی  
بوو و ناڤی وی یی بەرنیاسە. ریفەبەری  
ئەمنی ئاکنجیوونا من ل ناصری  
پەژراند. ل ناصری ئەز دگەل خەلکێ  
بامەرنی د ئوتیلە کێفە ئاکنجیووم، دو  
ژ وانا؛ عەبدولجەبار قاسم و عەبدلای  
عەبی بوون.

پشتی چەند رۆژا جانەمەرگ  
صالح یوسفی بەردا، ئو  
خزمەتا وی یا فەرمانبەری  
وەکی نفیسەفانی دادفانی  
(کاتب عدل) فەگۆهازتە  
دادگەها ناصری، ئو  
ل ئوتیلا (وەحید)،  
باشترین ئوتیلا  
ناصری، فەحەویا.  
پشتی هینگی  
هەمی ئیقاریا ئەم  
دچووینە ئوتیلی  
سەرادادا و ل سەر



رەوشا تەفاهی یال بێهەنەدانا هافینی  
بدویمایهاتی دئاخفت. پشتی هینگی  
حەتا هەیفقا چریا دوی ئەز ل سوق  
ئەلشیوخ ئاکنجیووم، پاشی ئەز گرتم و  
هناقمە جەیی راپیکرنی (تەسفیرات)، ژ  
نشکە کێفە من جانەمەرگ صالح یوسفی  
و عەبدولجەبار قاسم و عەبدلای عەبی  
و سەعیدی مەحەمدی خالدی، ئەفە  
هەمی خەلکێ بامەرنی بوون، ل جەیی

ل هافینی من ئەو دگەل کومەکا دی  
یا مروفا ددیت دەمی دبەر مالا مەرا  
دبوورین و دچوونە مزگەفتی، بەلی پا  
ئەز یی بچویک بووم و مە شەرمەدر  
سلاڤکەینی، هەر چەندە ئەو ژ مروفت  
من بوو. مە ئیکودو نەدیت، حەتا ل ۱۵  
چریا ئیکێ یا سالا ۱۹۶۱ ئاکنجیکرنا

ژنە چاری ل سەر من هاتیە فەرکرن،  
ئو ئەم لئک پۆلیسیت مەرکەزی  
ییت بەغدا گرتین و حەبسکرین،  
ئو ل ویری ژۆرەکا بچویک هەبوو،  
ئەو تیفە بوو، ئو یی بئەست  
بوو، ئو جارا ئیکێ  
من ئەو ژ نیزیکفە  
دیت و حەفتیە کێ  
ل ویری مام،  
پاشی ئەم وەکی  
دویرئێخستی، بۆ  
سەنتەری قەزا  
سوق ئەلشیوخ

بۆ ناصری، هاتینە فەگۆهازتن. ئو  
شولی من یی فەرمانبەری بۆ ویری  
هاتە فەگۆهازتن، ئو وەختی بێهەنەدانا  
هافینی دەسپیکری ئاکنجیکرنا ژنە چاری  
ژ سەر مە راکر، ئیجا من خۆ بەرھەفکر  
بچمە ناصری، پاشی چوومە لئک حاکم  
(مەحەمد سەعید کانی مارانی) و من  
رەوشا خۆ بۆ وی گۆت و ئەوی بخۆ  
تیلەفون بۆ ریفەبەری تەناھیا (ئەمنا)



بندەستكرنى دیتن، ئو وان گۆت دى مە  
 ھىترنە ميسل دا ل لجا فەكولینى لسەر  
 گونهها پشكداریكرنى د كریاریت فنى  
 دویمایهیدا ل ژوریى وهلاتى قەومین  
 فەكولینى دگەل مە بکەت. فینجا ئەم  
 ب شەمەندۆفیریى ھنارتینە (قۆناغا ئور-  
 محطە آور) یا شەمەندۆفیریى لسەر رییا  
 ئاسنى یا دچیتە بەغدا و بەصرا، ئو ژ  
 ویریى ئەم فەگۆھازتینە شەمەندۆفیرا  
 بەصرا و ژ بەصرا بۆ بەغدا و ژ بەغدا ژى  
 ھنارتینە ميسل.

ئەم سپیدی گەھشتینە بەر ئافاھییى  
 لجا فەكولینى و سەروكى لجنى ھەفالى  
 یوسقى یى جانەمەرگ بوو، كو وان  
 ھەردویا پیکفە ل ریفەبەریەكى شولدر،  
 فینجا سوپە بنك مە فە ئینان، كو سەقا  
 گەلەكى ساربوو و چا ژى بۆ مە ئینان،  
 بەرى ھەمیا دەسھافیتیى فەكولین دگەل  
 یوسقى یى جانەمەرگ كر، ئینا سەیدا  
 صالح یوسقى گۆتى: بنقیسە.. ئەز صالح  
 یوسقى، ئەندامى لجا مەرکەزى یا حزبا  
 دیموكراتا كوردستانى.. ھەما بەس ئەف  
 دەفگۆتكرنە تیرا ھندى ھەبوو، كو ب  
 سىپىكفە فەكرنى بەیتە گۆنەھباركرن،  
 چنكى حزبا دیموكراتا كوردستانى چەك  
 ل دژى حكومەتى ھەلگرتبوو.

پشتى فەكولین خلاسبووى، ئەم  
 فەگۆھازتینە ھەپسەكا ئاسى، كو لایەك  
 ژ ھەپسا مەرکەزى یا ميسل بوو و

بروسكەك بۆ حاكمى لەشكەرى یى  
 تەفاهى ھنارت كا دى ئەم ل ميسل  
 مینین یان دى جارەكا دى بۆ ناصریى  
 ھىینەفە زفراندن و پشتى ھەفتیەكى  
 بەرسقا حاكمى لەشكەرى یى تەفاهى  
 (ئەحمەد صالح ئەلەبەدى) ھات، كو  
 تقياً ئەم جارەكا دى بۆ ناصریى، بۆ  
 راوہستگەھا سەراى یا ناصریى، بەیینەفە  
 زفراندن. ئو مە جھیت خو ل قۆرنەتى  
 ژیریا رۆژئافایى راوہستگەھى (موقف)  
 دانان و جھیت مە ل نفستى برەخیکفە  
 بوون، ئو دا ل وەختى زادى بگەھیتە مە  
 بینیت.

ئو من رادیویەكا (سوونى) یا گەلەك  
 باش ھەبوو. من داف جانەمەرگى نەمر  
 دا پى دویفچوونا دەنگوبەحسا بکەت.  
 ئینا ژ ئیسگەھى لەندەن گولنیوو كو  
 پشترپووپیى كوردا ل دژى دەسھەلاتى  
 یا دەسھافیتیە چەكى، فینجا یوسقى  
 جانەمەرگ ب فنى عیبارى گەلەك دەگرى  
 و گۆت: بۆچى ل شوینا (پشترپووپیى  
 كوردا) ناپیژن، شۆرەشكەریت كوردا.

ئو چنكى ئەز ژ ھەمیا بچیکتر بووم (۱)  
 و یوسقى یى جانەمەرگ مروقى مە  
 بوو و ئەندامى لجا مەرکەزى یا حزبا  
 دیموكراتا كوردستانى بوو، من دیت  
 فەرە رابم خلمەتا وى بکەم، بەلى پا  
 وى قەبیلنە كر و گۆت: تو بخو خلمەتا  
 خو بکە (serve yourself - اخدم نفسك





بنفسك). به لى پا وه ختى دڤيا پرچى خو بشوت، من ئامان دئينا و ئاف دكرى و مه كابلنى كه هره بى دكره د ئاڤيدا و ئاف وه سا گهرمدكر، ئو دا ل هنداف سهرى راوه ستم و ئافى ل سهرى وى كه م، هه تا وى پرچى سهرى خو دشويشت.

هه تا لئنه گرتنه كا (عه فو) ته فايى ژ حاكمى له شهكهرى ده ركه فتى و ده رگه هى دابيشا مه گرتى ئه م ل وئرى ماین، چنكى وان گرتنا مه وه كى ئاريشه كا كه سى هژمارت، پشتى وئ يوسفى چوو گه هشته لڤينا كوردا و ئيدى من نه ديت هه تا دانوستاند ئيت لسه ر بجه ئينانا به يانا ٢٩ى خزيانى دگه ل عه بدوره حمان عارفى هاتينه كرن، ئو هينگى يوسفى ل ئوتىلا (شه رغو لئه وسه ت) بوو.

من پتر ژ چاره كى سه را وى دايه، ئه و بوو ئه ز هينگى زڤر يبوومه فه سه ر وه زيفه ي و قه يد ژ ده ستيت من هاتبوونه فه كرن، فيجا ئه ز هافينال به غدا بووم. ئو ده سه ه لاتى ده ستويريا فه كرنا روژناما (ئه لته ئاخى) يا بقه در دا، فيجا هه ر جاروبار دچوومه نك ل روژنامى و من بزاف دكر كو خلمه ته كى

يان هاريكاريه كى بيتشكيشكه م، به لئيقيجا وى قه درى من دگرت و قه بيلنه دكر و خو دگرت هه تا پسمامى مه هيژا محسن ده ات و دا شولا ب وى ده ته كرن، ئو هنده ك جارا ئه ز دگه ل هيژا محسنى دچوومه چاپخانى، به لى پتريا جارا ئه ز يى ل ريقه به رينى دگه ل وى روبنشتى بووم، هه تا به يانا ئادارى هاتيه دان، ئينا بوو وه زير و ئه ز دگه ل عه قيد طاهيى بامه رنى چوومه مالا وى دا پيروژباهيى لى بكه م و من گه له ك جارا سه ره دا ئيت خو بو وى ل مال جاريكربوون، هه كو ئاكنجيكرنا ژنه چارى د مالا ويقه لسه ر هاتيه فه ركرن.

ترؤمبيله كا (بيوك) بو ريقه به ريا روژنامى كرى و هنارته كوئيتى دا ماكينا وئ بگۆه رن و ژ پانزىنى بكه نه گاز (٢)، چنكى ل وئرى ئه و كرىار يا ئه رزان بوو و ب (٤٠٠- چارسه د) دینارا بوو. ئه و ب فى رهنگى يى لسه ر ماليا روژنامى هشاربوو.

خودى ژ ته رازيبيت جانه مه رگى نه مر، چه ندى بجه رگ بوو، ژ مرنى نه دترسيا، ئو يى نه فس پاقربوو.

تیبینی

٢- ل ئيراقى ديبژنه ديزلى گاز، هه كه هينگى هيشتا چ ترؤمبيليت ب غازى شولدكه ن نه بوون- ترجمان.

١- مه گوته كا مه زنا يا لسه ر فى ئاخفتنى هه ي ديبژيت: (رويى گوڤ خوزى ئه ز براين بچويك نه بام، دا من هه مى شول نه كربان)- ترجمان.



## بیرهاتنیّت چەند هه‌قاله‌کیّت نه‌مر صالح یۆسفی





ئەز ل مەھا چریا دویى یا سالا ۱۹۶۱ئى زایینی بۆ قەزا (سوق ئەلشیوخ) یا سەر ب پارێزگەھا (ناصرین) قەھا تەبوومە دوویرئێخستى، ئو فەرمانبەریا من وەکی سەیدا بۆ خاندنگەھا (ئەلرازی) یا سەرەتایی ل سەنتەرى قەزایی ھاتبوو قەگۆھازتن، ئو ئەز و ھەفال (عصمەت تەقى نەقى)، کو خەلکى تۆزخۆرماتو بوو، ئەو ژى دوویرئێخستبوو وێرى، ئو خاندنگەھا ئەو بۆ ھاتیە ھنارتن ل گوندەکى دبیژنى (صریفە) یى نیزیك بوو، ئو ئەم ھەردو پێکفە د ئوتیلا (ئەلحەمیدی) قەھا، یا دکەفتە نێقەکا باژیری دژایین.

رۆژەکى ژ رۆژا پشتی دەواما من خلاسبووی و زفریمە قە ئوتیلی، من دیت دو پۆلیس یى پسارارا من دکەن.. من ژى خوپی داناسین. ئینا ھەردویا گۆت: تو ب گونەھا پشکداریکرنى د کریاریت قى دویمایى ل ژوری (شیمال) قەومین یى گرتى..

ئو بەرى پیرسم و پسارەکى بکەم سەیدایى عەبدولجەبارى قاسمى گۆتە من، کو ئەوى نافونیشانیت من ییت داینە پۆلیسا، چنکی وان نافونیشانیت من ئەزانین، ئو ئەم ھەمى پێکفە بۆ لجنای قەکولینى ل میسل برئێخستین (راریکرین).

چ پینەفیت دى مە ب شەمەندەفرى ژ ناصری بەنە دورپانا راوەستگەھا (ئۆر)، ئو راوەستگەھا ئۆر دەھ کیلومىتر یا ژ رینا شەمەندەفرا ژ بەغدا دەیت و

دچیتە بەصرا و ژ بەصرا دەیت و دچیتە بەغدا دوویرە و ئەو رى ژى د (سەماوہ) و (دیوانى) و (حللە) پادبووریت و دچیتە بەغدا و ژ وێرى دچیتە میسل.

ئو وەختى شەمەندەفرا کە قنا ئیکمىتری ژ بەصرا ھاتى و گەھشتیە راوەستگەھا شەمەندەفرى یا (ئۆر)، ئەم لگەل ھندەک گرتییت دى ل شەمەندەفرى سیاربووین و د شەمەندەفریدا قەیدیت دەستیت مە فەکرن، چنکی وان دزانى کو ئەم سیاسىت مەزنبووین و ئەم نەشیین برەقین، قیجا ھەر ئیک ژ مە خو ل سەر تەختکەکى شەمەندەفرى دویژکر و ھەتا رۆژا پاشتر سپىدى نقتین. بەلئ پۆلیسا گرتییت دى ھەمى ب قەیدا ب تەختکیت شەمەندەفری قە گریدان و پۆلیس ژى نقتن.

رۆژا پاشتر سپىدى ئەم گەھشتینە میسل و ل بەر سینگى لجنای قەکولینى حازربووین، ئو ھینگى وى حاکمى سەیدایى جانەمەرگ صالح یوسقى دنیاسى، ئەز دبیژم ھەردویا پێکفە ل رێقەبەرەکى شولدرک، ئینا ئەم ل نیزیکی سوپی داناین، چنکی سەقا گەلەکى سار بوو.

بەرى ھەمیا قەکولینى لگەل مە دەسپێکر.. قیجا سەیدایى صالح یوسقى گۆتە حاکمى و قەکولینقانى: بنقیسە، ئەز صالح یوسقى ئەندامى لجنای مەرکەزیا حزبای دیموکراتا کوردستانى.. ئو ھینگى ئەف دەفگۆتکرنە تیرا ھندى ھەبوو، وى یى ب سینیکیقە کەن، چنکی وى دەمى



مه‌حه‌مه‌د صالح جبرائیل صوفی) فه‌هاتیه‌ فه‌گوه‌ازتن، ئو ژ ئه‌رشیفی بیره‌اتنیت وی لسه‌ر شو‌ره‌شا ۱۹۷۴ئ، کو تیدا دویربینیا سه‌یدایی جانمه‌رگ لسه‌ر زانینا فه‌ومینیت دئ بن و دیتنا وی بو پاشه‌روژی دیاردکه‌ن. فیجا سه‌یدایی د سه‌ردا نافئ وی هاتی دیاردکه‌ت کو ل سه‌ره‌دانه‌کا وی بو بابی من ل (باوه‌کراوه) و دو مه‌ها به‌ری شکه‌ستنا شو‌ره‌شی ل سالا ۱۹۷۵ئ، کو هینگئ ئه‌و ژ به‌روکیت شه‌ری دزف‌ری، بابی من پسارا ره‌وشا به‌روکیت شه‌ری ژئ کریه‌.

سه‌یدایی نافهاتی گوئی: مامو ب خودئ راکتیت تیله‌یی (سلکی) ییت داینه‌ مه‌، کو لسه‌ر تانکا (ده‌بابا) دهینه‌ ستیره‌کرن و قه‌ت ژ ئارمانجئ نادهرکه‌فن و تانکئ (ده‌بابئ) دکه‌ته گوتمله‌کئ ئاگری و پاشی ه‌لدیت، ئو زیده‌باری هندئ کو راکتیت گه‌رمیگر (حراری) ژئ ییت داینه‌ مه‌، ئو ل دژی فرۆکا دستیره‌کرینه‌.

به‌لی بابئ من ب دودلیقه‌ لی فه‌گپرایه‌: ئه‌و راکیت ئه‌و تشته‌، یئ شکه‌ستنا شو‌ره‌شا مه‌ به‌زدئخیخت! چنکی ده‌می مه‌ ئه‌و چه‌کئ وه‌سا پیشکه‌فتی هه‌بیت، ئیدی حکومه‌تا ئیراقئ نه‌شیت مه‌ بشکینیت، ئو ئه‌و چه‌ک دئ پیچینوونا خو‌راگرتنا وی لبه‌ر مه‌ ئیوازکه‌ت و دئ نه‌چاربیت دگه‌ل شاهن ئیرانئ پیکه‌بیت. سه‌یدایی شیرزاد یا ژ بابئ من پسارگری: مام ئه‌و چاوايه‌؟ پا ئه‌و

حزبا دیموکرات چه‌ک ل دژی حکومه‌تئ راکربوو، پشتی وی وان فه‌کولین دگه‌ل مه‌ کر و دیاربوو کو دابیش (قضیه‌) یا که‌سینیه‌ ل نافه‌را خه‌لکئ بامه‌رنئ و مالیت شیخا، پاشی ئه‌م کرینه‌ د چه‌پسه‌کا ئاسیقه‌، ئو برویسکه‌ک بو حاکمئ ته‌فاهی یئ له‌شکه‌ری (ئه‌حه‌مه‌د صالح ئه‌لعوبه‌یدی) هنارت، کا دئ مه‌ ل وئروئ (چه‌پسا میسل) هینلن یان دئ مه‌ زفرینه‌فه‌ ناصریئ، چنکی ئه‌م ب فه‌رمانا حاکمئ ته‌فاهی یئ له‌شکه‌ری دگرتیووین و پشتی هه‌فته‌یه‌کئ ئه‌م زفراندینه‌فه‌ ناصریئ، ل گرتیخانا سه‌رای یا ناصریئ جه‌ئ راپ‌یکرنا (ته‌سفیرانا) چه‌پسکرین.

جه‌عفه‌ر سلیمان بامه‌رنی

تیبینی: دوکومینتا فه‌رمانا وه‌زاره‌تا دادفانئ یا ب میژوویا ۱۹۶۱/۱۱/۶ئ به‌لافکری، تیدا گه‌ها وی یا دویماهیئ ئینابه‌خاری دیارگریه‌:

«مه‌ بریادا نفیسه‌قائئ عه‌دلیئ سه‌یدا صالح عه‌بدوللا ئه‌لیوسفی یئ ل مه‌حکه‌ما سه‌ره‌تا (بداءة) یا میسل هاتیه‌ زیده‌کرن، کو فئ دویماهیئ بو مه‌حکه‌ما سه‌ره‌تایا ناصریئ یا نه‌ تخویبکری (غیر مح‌دوده‌) هاتیه‌ فه‌گوه‌ازتن بو هه‌یامئ سئ سالا ژ شولئ وی به‌یتته‌ فه‌کرن، هه‌ر ژ میژوویا هایدارکرتنا وی، چنکی مانا وی لسه‌ر فه‌رمانبه‌ریئ دئ زیانا وه‌جا (مه‌سلحه‌تا) ته‌فایی ژئ چیتیت» .

هه‌روه‌کی ژ لایئ سه‌یدا (شیرزاد



چەك یى ھاتىه دانان دا پى بەرسىنگى  
تانكىت لەشكەرى ییت ئىرشى مە  
دكەن بگرین؟

ئىنا بابى من یا لى فەگىپرای: كورپى من  
... ئەز ژ ئىراقى ناترسم، بەلكى ئەز ژ  
ئىرانى دترسم، یا كو چ زوى چ درەنگ  
دئى ھارىكارىت خو ژ لئىنا مە بریت  
و دئى دگەل حكومەتا بەغدا ژىكگرىت  
و تخویبا ل مە گرىت.. ئو لى زىدەكر:  
من لىسەر فئى چەندئى موزەكیرەك یا  
دایە سەركىشیا كوردا و تىدا ترسا خو  
یا ژ ھندئى دياركرى كو شاھى ئىرانى  
دەستا ژ مە بەردەت و تخویبا ل  
لئىنا مە بگریت، ئو دئى پاشى مە ب  
ئەرزانتىن بەھا فروشن.

ئو سەیدایى شىرزاد لى زىدەكر: ھىنگى  
ئەز نەشام د وئى ئاقلدارى و دویرىنى  
یا سەیدایى صالح یوسقى بگەھم، ئو  
من د دلى خوڤا دگوت، چاوا دىژىت  
ئەو چەك دئى دویمایا شۆرەشا مە  
بەزىخىت، دگەل ھندىدا كو ب وى  
چەكى شكەستىت مەزن ل دەشتا دىانا  
و گەلى عومەر ئاغای (حكومەتا ئىراقى  
دبىژىتى پشستا ماسى) و (چىایى سەرتىز)  
ى (لەشكەرى ئىراقى دبىژىتى تاتان)،  
ى راستەراست دكەفیتە پشت (چىایى  
زوزكى)، ب لەشكەرى حكومەتا ئىراقى  
كەفینە، ئو سەركەفتىت مە ل (چىایى  
زوزك) ى.

ئو پىفە دچىت: پشتى ھىنگى من  
مەنا گۆتتىت وى مروقى مەزن زانى،  
بەلى وى پىشبینىكر كو حكومەتا بەغدا

نەشیت ھىژىت پىشمەرگەى بشكىت  
و دئى نەچارىت دگەل حكومەتا شاھى  
ئىرانى پىكەھىت، دا شۆرەشا كوردا  
راوہستىت.. پشتى ھىنگى ب دو  
ھەيشا ژ فئى چاڤىكەفتنى، ژىكگرتا  
جەزائىرى (ئىتفاقیەت ئەلجرائىر) ھات  
و مەزنىن شۆرەشا كوردا د مژوویدىدا  
شكەست و ھورگومى!

... شەھدەیا شىرزادئى مەھمەد صالحى  
جبرائىلى دبىژىت: یوسقى گۆتتا خو  
یا بناڤودەنگ گۆتە من «ھەكە خو  
تانجى شاھى دانە سەر سەرى من،  
پىت من ب ناڤ ئاخا ئىرانى ناكەفن،  
ئو ھەكە بیست سىپىكا ژى درىكا مندا  
دانن، ئەز دئى چمە بەغدا و ئەز ئەو پت  
زڤرىنەفە ئىراقى بنتى و بى شقان  
ناھىلم، بەلكى ئەز بشىم تىشتەكى  
بكەم». ئەو گۆتتىت وى ئاڤرى ددەنە  
مروڤەك مەزن، وى مروڤى مەزن و  
جەرگى وى یى بى ھەمپا. ئو ھەستا  
وى لىسەر خیانەتا شاھى ل دایىشا كوردا  
كرى ناھىتە سەخلەكرن، كو وى بەرى  
ھىنگى بەردەوام كورد لىسەر ھندى  
ھشياردكرن، ئو ل ھەيامى شۆرەشا  
ئىلونى ئەو چاڤىكەفتنا من و وى یا  
دویمایى بوو.

ژ براى بەركەفتى (حەسن نزاركى)  
ھاتىه فەگوھازتن: «سەیدایى جانەمەرگ  
صالح یوسقى د فئى كەونىدا ژ چ تىشتا  
نەدترسىا، بىرا من دەپت ل سەرەدانەكى  
ژ سەرەدانىت مە بو سەیدایى صالح  
یوسقى، ھەكو جارەكئى ئەم ل بەغدا،



فەگوازتەن، کو گۆتیە: «پشتی فاضل ئەلبەپاک ل سالا ١٩٨٩ی هاتیە فەپرین، بۆ هەفاله کۆ خۆیی کورد دەفگۆتکریه و گۆتیە، وی بزافا کری صەدامی ژ کوشتنا یوسفی لیقە کەت، بەلی پا صەدامی برایی خۆیی ژ دەیکۆ (برزان ئەلتکریتی)، سەروکی دەزگەهی موخابەرانی، گازبکریه و گۆتی: هەفری (فاضل) دبیژیت کو یوسفی فەر کوشتنی ناکەفیت، فیجا توچ دبیژی؟ ئینا (برزان کەنیا و گۆتە برایی خۆ: ئەز بەنی سەروک، هەکە هەفری (فاضل) عوزرا خۆ ژ کرنا کریاری قەدخوینیت، نو ئەو کریار ژ کاکلکا فەرکاریت (واجیبات) ریقە بەریا وی (ریقە بەریا تەناهییا ناخۆیی- دائرە الامن الداخلي) یە، ئەز یی بەرھەقم.. هینگن من زانی (ناخفتن هەر یا فاضل ئەلبەپاک) یە، کو ئەقە پرسیا من دانەشەرمییه و هەفرکیە کە ژ سەروکی و برایی وی».

ل تاخێ مەدینەتولشورطە)، چووینە مالا وی، بابی من، خودی ژێ رازی گۆتی سەیدا، ئەز هیقی ژ تە دکەم تو لفلقینیت خۆ کیمکە، ئو هەکە تو نەشی کیمکە، هیقی ژ تە دکەم ژ بەغدا دەرکەقە. بەلی سەیدایی صالح کرەکەنی و گۆتە بابی من: برایی فەیسەل.. خودی تەعالا مرووف یی دای دا خلمەتا مروفاینی بکەت و بخەبتیت و بەرەفانیی ژ زۆلملێکریا بکەت، ئو وهختی من ئەق ریکە دایەبەر خۆ، من دزانی دویماییا من هەر شەهیدبوونە.. بەلی بابی من گۆتی: شەهیدبوونا تە نە بەس زیانا مالا تە بنتی تیدا هەیه، بەلکی ئەو خوسارەتیە کە بۆ هەمی گەلی کورد پیکشە. فیجا هزار سلاف ژ گەلی کوردستانی لسەر روحا تە بن ئەی جانەمەرگی نەتەوی».

یا ژ هیژا مەحمەد هارۆنی هاتیە

### تیبینی

- «قرنا فصل السيد صالح عبد الله اليوسفي الكاتب الأول الإضافي في محكمة بداءة الموصل الذي نقل مؤخراً إلى بداءة محكمة الناصرية غير المحدودة من الخدمة لمدة ثلاث سنوات اعتباراً من تبليغه لأن بقاءه في الوظيفة أصبح مضرًا بالمصلحة العامة».

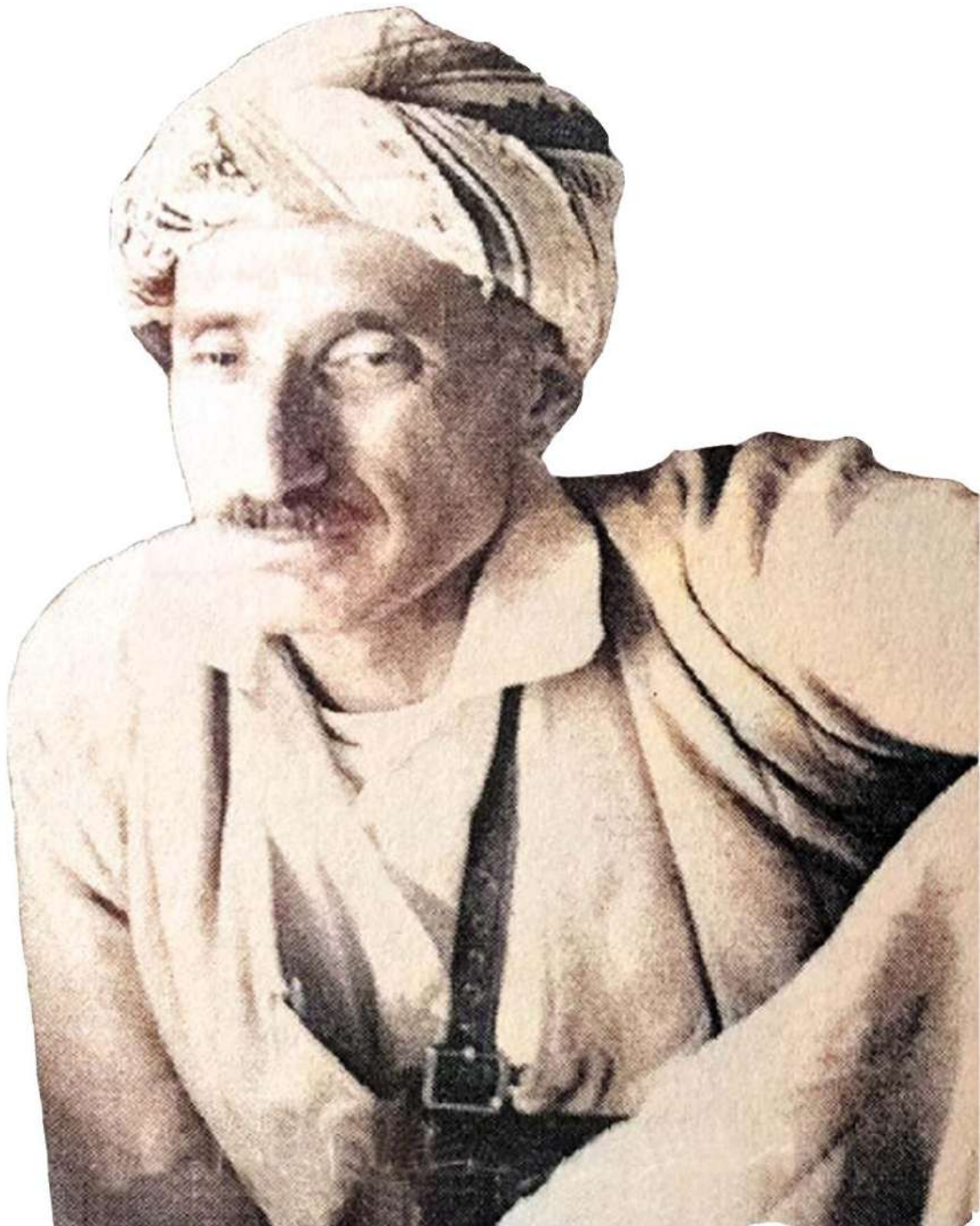
- عەرەب دا نافێ کوردستانی نەتینن، دبیژن (شیمال) و کوردستانی وەکی پنیەکا جوگرافی بن ناف دەیلن، دا کوردستان، وەکی وارگەهی میژوووی یی کوردا ژ ناف راقپەیفشا سحبهتا مرووفن کورد بهیتە راکرن و نەمینیت. - گۆتتا (شەمەندەفر) کوردا یا ژ (شەمەندۆفیر) یا فرەنسی وەرگرتی - ترجمان.



# صالح عه بدوللا يوسفي د چهند ريزهگان دا

نځيسين: د. عه بدولفه تاح بوټاني

ترجومه كرن ژ عه رهبيي: سيلاف



یوسفی یی خودان که سینه کا پر سه خلت و پر نالی ژ بچوکیینه کا زوی ب هه می هس و هه ستا، خو به ریف ژيانا سیاسی یا کوردینی فیه کیشا، ئو یی رژدبوو ل قی دهلیقه ی بچیت، دا ژیانه کا باشت بۆ گه لی خو په یداکه ت، ههروه سا داخا زیا تیکه لییت برابینی و پشته فانی ل ناقه را گه لا و هاریکنا زۆملیکریا و پشتگرتنا زهحه تکیشا دکر. داخا دکر ژ، مرؤف خو بهیلیته بهیقا ته خا خه لکی زهحه تکیش و ته په سه رکیفه، ل شوینا خو بهیقا فهودالا (خودا ملکا) و ئاگایا و که سی ت دهلیقه په ریس و که سی ت مه نه سا با داخا نقه بهیلیت. لسه ر وی چه ندی وی گوته کا هه ی، کو دبیزیت: «په یداکرنا دهه که سی ت خودان پرهنسیپ و دلسوژ و راست و دروست، باشته ژ په یداکرنا دهه هزاریت سالیسکا و مرؤفیت دوروی و دودل و هژه ژوک و سه رشور» (۱).

ئو یوسفی گه لی خو بۆ پیشکه فتنا زانستی و رهوشه نه زری و توره یی پالدا، ئو دگوت ژ، کو پیشکه فتنا سیاسی تیراناکه ت، هه که لگه ل وی فه ریزیت زانینی و په یداکرنا زانستی و کولتوری (رهوشه نه زری- چاندی) و توره یی و ریکه خستنا پیشکه فتناخا بریقه نه چن. ئو کۆلۆنیالیزم (ئیسیتیمار) و پیقه نویسکی ت وی، ژ خودا ملکا و حوکمداریت شو فینی و که فنه په ریس، دکر نه بناس، گه لی کورد

هؤسا ته رابه را بووی و د نأف گه لادا دهیته بشاقت و هه بوونا وی یا نه ته ویی دهیته نه یینکرن، پیخه مه ت که رییت وی بهینه فه کرن و بیته توخه کی تیکشیلانی ل ده فه ری، ئو ئه ف هزری ت وی د شیعرا (دیجله) دا، ئه و ل سالا ۱۹۴۲ یی فه هاندی، ئو شیعرا مه دالییت رویره شی (أوسمة العار) دا، یا ل سالا ۱۹۴۵ یی فه هاندی، ئو ههروه سا شیعرا فرات، یا ل سالا ۱۹۴۸ یی فه هاندی، وهختی هینگن به پرسن پارتی و فه رمانبه ر ل میسل، هاتیوونه دارشتن (۲). هه ر ژ سه ری ژریقه، ل ده سیپکا تیه له بوونا وی د شولی سیاسی، ب پویته یی موکومکرنا پشته فانی ژ لای هه ردو نه ته وییت سه رپشک و هیزیت نه ته وی و وه لاتپاریز ل ئیراقی حه سیا، دا پی بگه هه ئارمانجیت خو ییت هه فپشک، ئو پیخه سیا ژ، کو پیقه گریدانا جه ده لی یا حه قیت گه لی کورد و حه قیت دیموکراتی بۆ گه لی ئیراقی پویته یه کی مه زنی هه ی، ئو هندیکه دابیشا (قضیه) گه لی کورده یا گریدایه ب ئافاکرنا حوکومه ته کا وه لاتپاریز و دیموکراتی و پرنالیفه، ئو حه تا ل رۆژا ۲۵ ی خزی رانا ۱۹۸۱ ی شه هید ژ بووی هه ر لسه ر ریکا قن ئارمانجی د خه بتی (۳).

یوسفی نه ته وه یه کی کوردی چه پ و خودان پرهنسیپ بوو، یی دلنه رم بوو و ئیه تیت وی دراست و دروست بوون، ئو

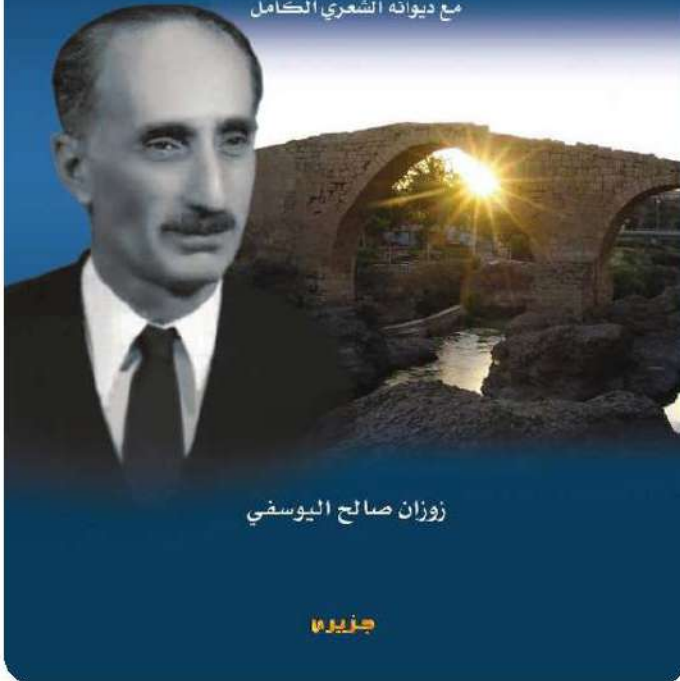




# صالح اليوسفي

١٩١٨-١٩٨١

صفحات من حياته ونضاله الوطني  
مع ديوانه الشعري الكامل



زوزان صالح اليوسفي

جزيرة

ئەو قۆربانی سەخەت  
و سێرهییەت (مەواقف)  
خۆییەت بچەرگ بوو،  
ئو دگەل هندی، کو  
ئەو ژرحا خۆ چوو،  
بەلێ پرەنسیپییەت وی  
هەر مانە پێنقە.

یوسفی ل سالا  
١٩١٨ی ل گوندی  
بامەرنی ژدایکبویە و  
نەقیی شیخ یوسفی  
زاخویی بوو، یی  
میر بەدرخان پاشایی  
بۆتانی باوەرپێدەت،  
کو پشکداری شۆرەشا  
وی، یا سالا (١٨٤٣  
- ١٨٤٧ز)، یا ل دژی  
دەولەتا ئۆسمانی کری  
بیوو، کو هەفرۆیشی  
دویشگەریانی و پاشی  
گرتنی بیوو، پشتی

و فاکولتە ژ ی ل سالا ١٩٤٣ی هەر ل  
بەغدا تەمامکریه، ئو ژ ئافاکەریت حزب  
(هیوا) یا نەتەوی و حزب (رزگاری)  
یا نەتەوی و چەپ بوو، ئو ئەندامی  
دەستەکا ئافاکرنا (پارتی) بوو، ئو ل  
نایبەرا سالیەت (١٩٤٦ - ١٩٤٩ز)، ل  
میسل، بەرپرستی ریکخستنیەت وی بوو.  
یی پشکداری دانوستاندنیەت ل نایبەرا  
سەرکیشیا شۆرەشا کوردا و حکومەتا  
ئیراقی دەتەکن بووی. ئو پشتی  
بەیانای ١١ ئادارا ١٩٧٠ی کربوو وەزیر

شۆرەش ل تەباخا ١٨٤٧ی شکەستی، ئو  
مال و ملکیت وی و برایت وی هەمی  
هاتنە ژێستاندن (٤). ئانکو یوسفی ژ  
رفیشتا مالباتەکا نەتەوی و وەلاتپاریزە،  
هەر ژ چاخێ دەولەتا ئۆسمانی وەرە،  
ئو هزریت وی و سەمتیت وی ییەت  
سیاسی و نەتەوی ژ هەر بەردەوامیا  
میراتی قی بنەمالا ژ رها خۆ کەقنە.  
یوسفی خاندنا سەرەتایی ل بامەرنی  
تەمامکریه و ناغجی ل باغدا تەمامکریه



و بو ئه ندامیا جفاتا ته ناھیا نافده وه له تی (مجلس السلام العالمی) هاتبوو هه لبارتن.

دسه ر هندیا کو یوسفی پشکداری پتیا لقینیت پارتی بوویه و بهرپسیاریت مه زن ژێ هه لگرتینه، ئو هه فرۆیشی دویفکه ریانی و زۆلموزۆری و چه پس و ئیشاندن و دویرکرتی بوویه، به لئ وی ب سه دا گوژار ل روژنامه و گوژاریت عه ره بی و کوردی به لافکرینه، نه خاسمه د روژناما (آلتاخی) یا به غداایدا، کو به رده قکا ره وشا پارتی بوو، ئو ئه و سه رفیسه فانی وی یئ ئیکتی بوو، ده من ل نیسانا سالا ۱۹۶۷ی ده رکه فتی، ئو سه رفه گپریا وی دکر ده من ل سالا ۱۹۷۰ی جار ه کا دی ده رکه فته فه. ئو دیوانه کا شیعر، یا ژ شیعریت نه ته وی و

وه لاتپارێزیا کوردا تژی و فیهرای، ل پاش خو هیلایه، ژ هه ژێ گوئتییه، کو ژ وان ده سپیکه رایه، ییت هیرشی وان ئاغا ییت کوردا کری، ییت ل شکاندنا لقینا بارزان یا چریا ئیکتی یا سالا ۱۹۴۵ی زاینی هاری ده سه لاتتی دکر و به رامبه ری هندی ژ لایئ حکومه تیغه هاتینه خه لاتکرن، ئه و ژێ ب شیعره کا چارین (رباعی) یا بناقی (خه لات یان مه دالییت روپروشی - أوسمة العار) به لافکریه، ئو ئه و شاعری ئیکتی یئ کوردی (ئیراقی) یه، شیعر ل دژی کۆمپانییت مۆنۆپۆلیت پیترولی فه هاندین و ده سپیکا وی ژێ «أجیح النيران المتوهجة» بوو و ل سالا ۱۹۴۱ی ب نه زمانی کوردی فه هاندیه و ل گوژارا روژا کوردستان، ل سالا ۱۹۷۳ی هاتیه به لافکر (۵).

ژێده ر و ده هه من

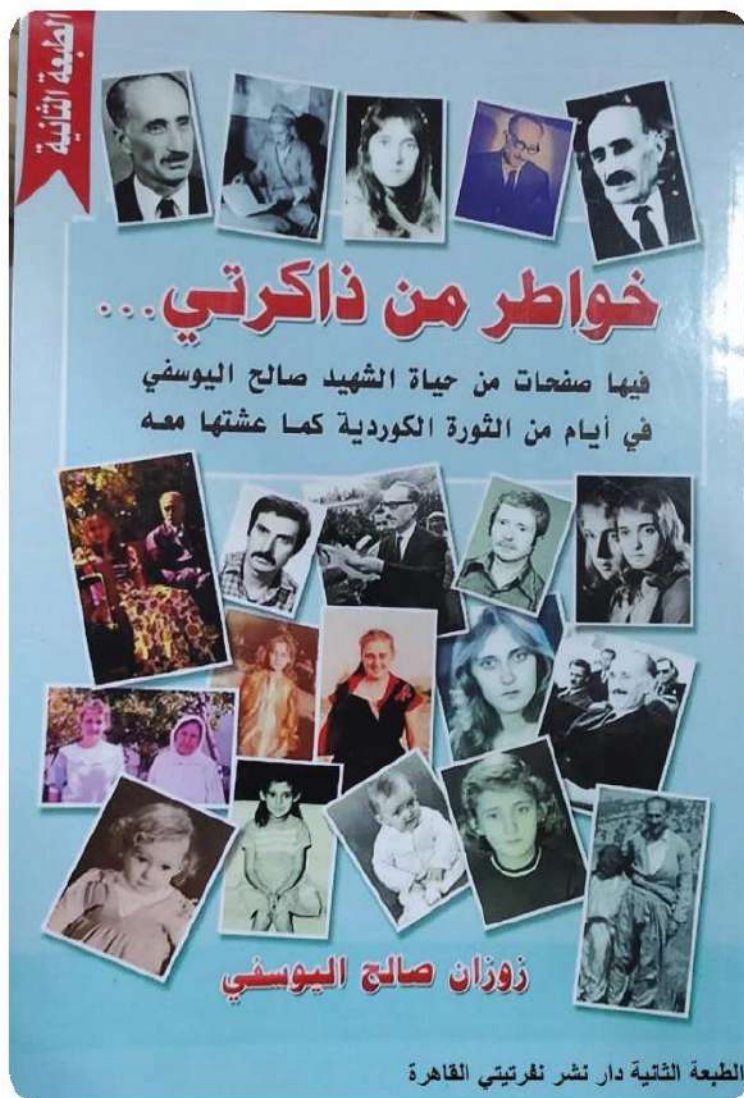
دیوانه الشعری الكامل، (دهوک، ۲۰۰۹)، ص ۲۴.  
 (۳) زوزان صالح الیوسفی، المصدر السابق، ص ۱۰.  
 (۴) زوزان صالح الیوسفی، المصدر نفسه، ص ۱۳- ۱۵.  
 (۵) المصدر نفسه، ص ۲۲- ۲۳؛ ص ۵۳؛ ص ۱۰۵- ۱۰۷.  
 ۱۰۷. أما قصیدته (أوسمة العار) والتي كتبها سنه ۱۹۴۵ بالکوردیه، فلم أعثر عليها، مع أن ترجمتها العربیه نشرت فی جریده خبات، العدد (۳۲۶)، ۳۰ أيلول ۱۹۶۰.

(۱) دبیت، ل قیری، یوسفی نافرییده ته هندی، کو هنده کا ناغا و شیخیت دینی و کوریت وان، ییت ده ستی وان درپژ، تیکه لی دگه ل حزبییت سیاسی ییت کوردا هه بوون و گه هشتبوونه لقینا وه لاتپارێزیی، دا خشا (شک) لسه ر بننه مریا وان بو لقینا وه لاتپارێزیا کوردا هه ی بهیته نخافتن.  
 (۲) زوزان صالح الیوسفی، صالح الیوسفی ۱۹۱۸- ۱۹۸۱، صفحات من حیاته ونضاله الوطنی مع

# كاروانى ژيانا خه باتكهري جانهمه رگ « صالح يوسفى »

ترجومه كرن ژ عه ره بيين: حه ميدي بامه رنى

نقيسينا: زوزان صالح يوسفى

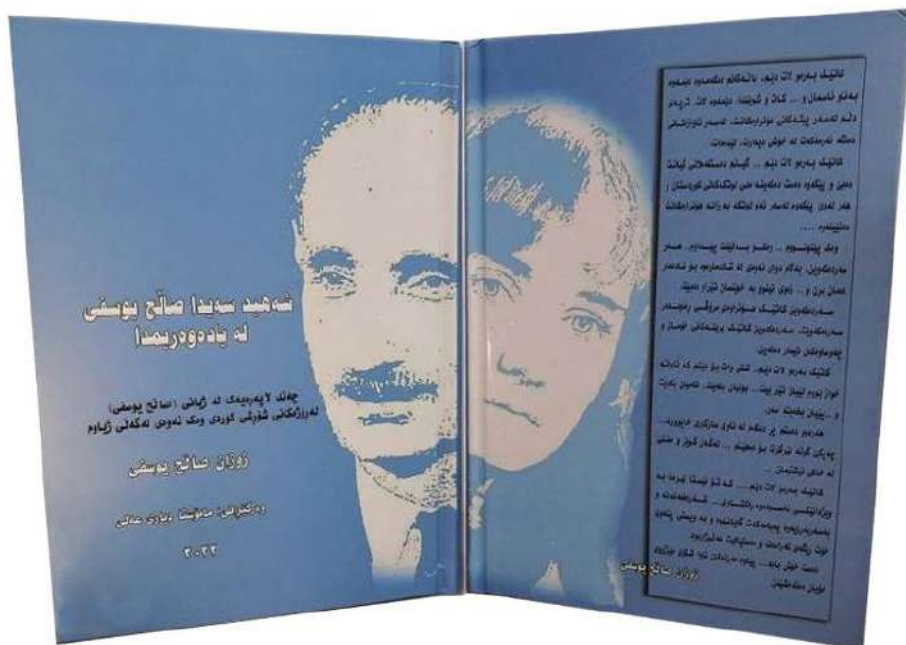




- شههید صالح ئەلیوسفی ل ساڵا ١٩١٨ ٴ ل ناھیا بامەپننى یا سەر ب (پاریزگەھا دھوکن) ٴه ژدایکبوویە. نافنى وی یى سىقولى (صالح) عەبدوللا نەجمدین یوسفی یه). خاندنا خو یا سەرەتایى ل بامەپننى تامکریه، ئو نافنجى ژى ل (نافنجیا ئالوبەیت)، ل بەغدا خاندیە و ل ساڵا ١٩٣٨ ٴ بدویماهیئینایە. ئەو کربوو سەیدایى خاندنگەھى ل ناھیا حەریر یا سەر ب (پاریزگەھا هەبلیرى) ٴه، پاشى

ژى بەردان، ٴیجا وەکی نفیسەفانى ٴیکى یى دادفانى ل دادگەھا باژیری میسل شولکر. یوسفی هەر ژ جەحیلینیا خو وەکی شاعەرکى شوپەشقان هەلبەست دٴهەاندن. پتیا هەلبەستیت وی ب وەلاتى و زۆم و زۆرا ل مللەتى وی و حەقییت نەتەوی وی دەتاهە کرن دەتاهە گۆتن.

- صالح یوسفی دگەل کومەکا هەڤرئینت خو ل ساڵا ١٩٣٦ ٴ کومبەستا ٴیکى یا سیاسى یا



کورد ل بەهدینا ب نافنى (بروسک) ئافاکر. ل ساڵا ١٩٣٨ ٴ (صالح یوسفی) ٴیک بوو ژ ئافاکەریت حزبا (ھیوا) یا ب سەروکیا سەیدا (رەفیق حلمى)، ئو ئارمانجا حزبی ٴیککرنا ریزا (صفوف) بوو، پێخەمەت ستاندنا حەقییت مللەتى کورد. ژبەر پەیدا بوونا جوداھیا ل ناقبەرا هەردو باسکیت راست و

لسەر خاندنا خو، ل بەغدا، ل (دارولعلوم ئەلشەریعە) بەردەوامبوویە و ل ساڵا خاندنى یا (١٩٤٣ - ١٩٤٢) یى ژى دەرکەفتیە و پەیسکا بژارە (دەرجهت ئیمتیاز) ستاندیە و کورسیەکا خاندنى ل زانینگەھا ئەزھەرى، ل قاھیری، (کۆمارا مصرى) بو دەرکەفتبوو، بەلى پا وی ژبەر مژویلبوونا ب شولنى سیاسیڤه دەست



چەپ، حزب ل ساللا ١٩٤٣ی لێوازبوو، ئو ئەقە بوو ئەگەر باسکێ چەپ ژ باسکێ راست جوداببیت، ئو کریگرتیا ژێ دەورەکی مەزن د نەهیلانا حزیبیدا هەبوو، لەواژێ حزب ل ساللا ١٩٤٤ی حەلبوو و نەما.

- پشتی هیوا نەمای صالح یوسفی دگەل هەفریبیت خۆ ریکخستنا (خۆرتیت وەلاتی) ئافاکر، دا خەبات یا بەردەوام بیت.

- ل دەسپێکا ساللا ١٩٤٥ی صالح یوسفی دگەل کومەکا هەفریبیت خۆ حزب (رزگاری کورد) ئافاکر و صالح یوسفی دەورەکی بلند د بەلاقرنا هزر و پرەنسیپیت (سەرینیت) حزیبیدا هەبوو، ئو ئیک ژ بەرکەفتیتترین کریاریت حزبێ هاریکرنا شوپەشا بارزان یا ساللا ١٩٤٥ی بوو، ئو شەپکەر و چەک بۆ پەیدا کرن، ئو دەمی حکومەتی ئەف شۆرەشە دپاشداری و دایەسەر، ژبەر دەوری وان د قەمراندنا ئاگری شوپەشیدا، هەندەک ژ ئاغانییت خائینیت کوردا خەلاتی رافیدەین بۆ هاتە پێشکێشکرن. ئینا هینگێ صالح یوسفی هەلبەستەکا چارتک (رباعی) پی قەهاند و ئاقتی (نیشانا روپەشیی- وسام العار) لیکر.

- ل روژا ١٦ی تەباخا ١٩٤٦ی صالح یوسفی دگەل کومەکا هەفالییت خۆ ژ ئافاکەریت دیاربوو، بییت حزب دیموکراتا کوردی ئافاکری و سەرکیش مەلا مستەفای بارزانی بۆ سەرکیا حزبێ هەلبژارت، ئو صالح یوسفی بۆ ئەندامیا لیژنا مەرکەزی و بەرپساریا طایبی بەهدینا (میسل - دەوک) هاتە هەلبژارتن.

- ل وەختی مەلکیی صالح یوسفی ل باژیری میسل، ل ساللا ١٩٤٨ی هاتە گرتن، ئو پشتی

بەردایەقە ژێ بۆ باژیری شنگاری ل ناڤهرا سالییت (١٩٤٩ - ١٩٥٥)ی هاتیە نەفیکرن، پاشی ل ساللا ١٩٥٦ی وەکی فەرمانبەری دادگەهی زفریەقە زاخۆ.

- پشتی ئینقیلابا ١٤ی تیرمەها ١٩٥٨ی، ل وەختی سەرکە عەبدولکەریم قاسمی و پشتی سەرکە مەلا مستەفا بارزانی زفریەقە ئیراقتی، صالح یوسفی بەرپساریا طایبی ئیک یی حزب دیموکراتا کوردستانی ل میسل وەرگرت.

- ل ١٥ی چریا ئیکتی (١٠)ی پشتی تیکەلیت ناڤهرا زەعیم عەبدولکەریم قاسمی و پارتا دیموکراتا کوردستانی تیکچووین صالح یوسفی ل میسل هاتە گرتن و د (زیندانا سەرای) قەهاتبوو زیندانیکن. ئو پشتی بەردایەقە ل ساللا ١٩٦١ی نەفیکەر باژیری ناصیری، پاشی جارەکا دی گرتەقە.

- ل ساللا ١٩٦٢ی صالح یوسفی هاتە بەردان، ئو ئەو وەکی بەرپرسی طایبی پینجی یی حزبێ ل بەغدا هاتە دانان، کو ئەو ئیک ژ بترستین و و فەرتین طایبی حزبێ بوو، ئو پشتی هەیفەک بەسەر بەردانا ویقە بووری، فەرمانەکا نوی یا حەبسکرنا وی دەرکەفتەقە، بەلێ پا وی حەتا ساللا ١٩٦٣ی خۆ ل بەغدا قەشارت.

- ل نیسانا ساللا ١٩٦٣ی، ل وەختی سەرکە عەبدولسەلام عارفی، صالح یوسفی دگەل جەلال طالەبانی ئیکبوو ژ شاندی دانوستاندنا، ئینا هینگێ جەلال طالەبانی دەلیشی پشکدار یی دگەل شاندی ئیراقتی بۆ خۆ کرە کەیس و شیای بچیتە قاهیری، بەلێ حکومەتا



ئو صالح یوسفی سه رنقیسه فانی ئیکئی یی  
 قئی روژنامی بوو و روژناما (ته ناخی) لنگ  
 هه می کوپیت گه لی ئیراقی، ب هه می  
 ملله ت و کیمه ملله تیت و ئفه، ده نگه دانه کا  
 گه له ک مه زن په یداکر، ئه و ئی ژبه ر نفیسین  
 و دیتنیت و ئی ییت سه ربه ست و ب هه می  
 هیز و ویرانا میدیای ل مه یدانی بوو.

- پشتی چهند هه یفه کیت کیم ژ ئینقیلابا  
 ۱۹۶۸ ئی، صالح یوسفی دگه ل هژماره کا  
 میه فانی تیت وی هه می پینکفه چهند سه عه تا  
 هاتنه گرتن.

- پشتی تیکه لیا ناقه را سه رکیشیا نوی یا  
 ئیراقی و سه رکیشیا کوردا نه خو شبووی،  
 یوسفی گه هه شته شوپه شا (۱۹۶۸ - ۱۹۶۹) ئی  
 و بهرپسیاریا راگه هاندنی و ئیسگی رادیویا  
 کوردا وهرگرت، ئه فه و زیده باری شول و  
 کریاریت دی ییت حزبی.

- ل ژیکگرتنا ۱۱ ی نادارا ۱۹۷۰ یی یا میژووی  
 صالح یوسفی سه روکی شاندا دانوستاندنی  
 بوو، ئه و بوو دانوستاندن سه رکه فتن.

- پشتی ژیکگرتنا ۱۱ ی نادارا ۱۹۷۰ یی صالح  
 یوسفی ل هودنا چارسالی یا ناقه را حکومه تا  
 ئیراقی و سه رکیشیا کوردا ل ناقه را (۱۹۷۰  
 - ۱۹۷۴) ئی گه له ک په یسک وهرگرتن، ئه و ئی  
 ئه فیت بهینه:

- ل ۲۹ ی نادارا ۱۹۷۰ ئی صالح یوسفی پۆستی  
 وهزیری دهوله تی وهرگرت، ئو ل هژماره کا  
 وهزاره تیت ئیراقی بوو وهزیر ب وه کاله ت.  
 - جهگری سه روکی کومبه ستا هه فالینیی و  
 هاریکاریی یا ئیراقی و سو فیه تی بوو.

- بهرپسیاری طایی پینجی یی حزبا دیموکراتا

ئیراقی ئه ندامیت شاندى دانوستاندنا ییت  
 کوردا ییت ل به غدا مایی هه می گرتن و  
 صالح یوسفی ئی ئیک ژ وان بوو، ئو ئه ندامیت  
 و ئی شاندى ب پیستریه رنگ هاتنه ئیشاندن  
 و نيزادان ئو نه خاسمه صالح یوسفی، ئو  
 بیهنا حکومه تی ب گرتنا صالح یوسفی بتنی  
 نه هات، هه تا خو ژنا وی و بچوکی و ئی یی  
 بشیر (زوزان) ئی گرتن و چهند هه یفا هافیتنه  
 دحه پسا میسل فه.

- پشتی صالح یوسفی ل سالا ۱۹۶۴ ئی  
 هاتیه بهردان، جاره کا دی دانوستاندنا  
 ل ناقه را سه رکیشیا کوردا و حکومه تا  
 ئیراقی ده سپیکره فه، به لی پا دانوستاندن  
 سه رنه که فتن، فیجا یوسفی گه هه شته  
 سه رکیشیا کوردا و گه له ک بهرپسیاریت  
 حزبی و شوپه شی وهرگرتن و بوو بهرغه گپری  
 (بهرپسیاری) راگه هاندن و ئیسگی کوردی،  
 ئینا هینگی حکومه تی ژنا وی ل زاخو ژ  
 وهزیفی و ئی ده ریخست و هه می که تیت مالا  
 وی ژ زاخو نه فیکرنه باژیری شرکات (شرقاط)  
 ی.

- ل سالا ۱۹۶۶ ئی ئو پشتی حوکم که فته  
 ده ستی عه بدوره حمان عارفی جاره کا دی  
 سه روشنوی دانوستاندنا ده سپیکره فه و صالح  
 یوسفی ئیک بوو ژ ئه ندامیت شاندى، ئینا  
 دانوستاندن سه رکه فتن و ل ۲۹ ی خزیرانا  
 ۱۹۶۶ ئی ژیکگرتنه ک هاتنه راگه هاندن.

- ل ۲۹ ی نیسانا ۱۹۶۷ ئی روژناما (ته ناخی) هاته  
 فه کرن، کو روژناما فه رمییا ئیکئی بوو یا کوردا  
 ب ئه زمانى عه ره بی ل به غدا ده رده که فیت و  
 به رده فکا حزبا دیموکراتا کوردستانی بوو،



بارزانی و شۆرەشا کوردال ساللا ١٩٧٠ یی  
پشکداری رەپۆرسمیت قەشارتەنا کە لە خە  
سەرۆک جەمال عەبدولناصری (سەرۆکی  
مصری) ببوو.

- یوسفی ل ساللا ١٩٧٢ یی، ل دەوله تا کویت،  
پشکداری کۆنفرانسا چاندنی یا دەقەری ببوو.  
- یوسفی ژ پێش سەرۆکۆماری ئیراقی یی  
بەری (ئەحمەد حەسەن ئەلبەکر) یقە سەرا  
تونسی دایە و سەرۆکی تونس (بی هینگی-  
ترجومان) ئەلحەیب بۆرقیبە دیتە، ئوب ریا  
گەلە کۆنفرانسا سەرا ھەر ئیک ژ جەزائیری،  
سودانی و سعودی دایە. یوسفی تیکەلیت  
ھەقالبینی دگەل سەرۆکی سورین، تونس،  
لیبیا و سەرۆک یاسر عەرەفاتی (میراتگری  
میری میرگەھا کویت شیخ سەعد عەبدوللا  
ئەلصباح و سەرۆکی تونس ئەلحەیب  
بۆرقیبەیی و کەمال جانپولاتی ھەبوون.

- یوسفی ھژمارەکا خەلات و نیشانا وەرگرتنە،  
ژ ئیکەتیا سوڤییتی، ژ وان نیشان و خەلاتا ژ  
نیشانا لینی یا تەناھیی و گەلە نیشانی  
دی ژ ھندەک دەولەتیت عەرەبی بۆ ھاتینە  
پشکیشکر.

- ب گەلە سەرەدانی ت فەرمی سەرا ئیکەتیا  
سوڤییتی دایە، ئو وی ھەقالبینەکا موکوم  
دگەل سەفیری ئیرسی یی بەغدا ھەبوو.  
- یوسفی ل ساللا ١٩٧٤ یی سەرکیشی دانوستاندنا  
بوو و ب ھەمی شیانیت خۆقە بزافکر  
دانوستاندن سەرکەفن، دا ل ئیراقی کریارەکا  
تەناھیی یا مەزنا میژووویی دەسقەبینیت،  
بەلئ طەماعی و مایتیکرتیت دەرفەیی و  
رکمانیا ھەردو ئالیا، بۆ ئەگەر دانوستاندن

کوردستانی بوو بەغدا.

- ل سالیت (١٩٧١ - ١٩٧٢ - ١٩٧٣ - ١٩٧٤) یی  
سەرۆکی ئیکەتیا تورەفان و نفیسەفانیت کوردا  
بوو.

- سەرۆکی کومبەستا رەوشەنەری یا کوردا  
بوو.

- ئەندامی جقاتا تەناھی و پشستەفانی یا  
نافدەولەتی بوو.

- ئەندامی جقاتا تەناھیی و پشستەفانی یا  
ئیراقی بوو.

- ئەندامی وی جقاتا تەناھیی بوو یا بەرپرس  
ژ بچەکرنا بەندیت ژیکگرتنا ١١ ی ئاداری.

- ئەندامی نەدەستقالاتی (غیر متفرغ) جقاتا  
پلانکرنا تاشاندنی (تەریی) بوو.

- بەرپساری سەرەگێریا (مشراف) ئیکەتیا  
شاگردیت کوردستانی بوو.

- بەرپساری سەرەگێریا ئیکەتیا جەحلیت  
دیموکراتیت کوردستانی بوو.

- بەرپساری سەرەگێریا ئیکەتیا سەندیکا  
پالا و کومبەستیت جوتیاری و ھاریکاریا  
کوردستانی بوو.

- سەرئفیسەفانی گۆفارا رۆژا کوردستانی  
(شمس کوردستان) بوو، یا ب ھەردو  
ئەزمانیت عەرەبی و کوردی دەردکەفت.

- سەرئفیسەفانی گۆفارا ستیر (نجمة) یا  
بچویکا بوو، یا ب ئەزمانی کوردی دەردکەفت.

- ل مەھا تیرمەھا ١٩٧٠ یی ل ناڤردان ل  
کۆنفرانسا (٨) یی یا حزبی بەرەف ببوو، کو

ئەو کۆنفرانسا ئیکتی یا حزبی بوو یا پشستی  
ژیکگرتنا ١١ ی ئاداری ھاتیە کرن.

- صالح یوسفی ب بەردەفیا مەلا مستەفا



سەر نه كه فن و ل ده سیپكا مه ها نیسانا ۱۹۷۴ی  
 بریارا شه‌ری هاته دان، قیجا یوسفی گه هه‌شته  
 شۆره‌شی و ئەو هیشتا هه‌ری ژ قه‌رێژا  
 دانوستاندنا رازی نه‌بوو.

- یوسفی به‌رپساریا ئەمینداریا دادفانی و  
 ئەوقافی و هه‌رگرت یا کول و هه‌ختی شه‌ری  
 سالا (۱۹۷۴ - ۱۹۷۵)ی بۆرێقه‌رنا کاروباریت  
 ده‌قه‌ریت نازاکری هاتیه دانان، ئو هه‌یامی  
 (۱۹۷۴ - ۱۹۷۵) سه‌روکی ئیکه‌تیا توره‌فان و  
 نقیسه‌فایت کوردا بوو.

- وه‌ختی ژیکگرتنا جه‌زانی ل ۶ی ئادارا  
 ۱۹۷۵ی هاتیه راگه‌هاندن، ل کومبوونه‌کا  
 به‌رکه‌فتی یا سه‌رکیشی یوسفی رویه‌پرووی وان  
 راوه‌ستی و گوتی: ((دگه‌ل هندی کو پیدگی  
 نه‌بوو ئەم شه‌ری بکه‌ین، ئو هینگگی من  
 هوین شیره‌تکرن شه‌ری نه‌که‌ن، به‌لی پا  
 هه‌وه شه‌رک، قیجا نوکه‌ لسه‌ر هه‌وه‌فه‌ره  
 هوین کا چاوا هه‌وه‌ ده‌سه‌فایتیه شه‌ری  
 وه‌سا لسه‌ر دبه‌رده‌وام بن، چنکی دبیت  
 ئەم ب شه‌ری بشین حکومه‌تا ئیراقی  
 وه‌سا بگشیشین قی ژیکگرتنی ره‌سیتکه‌ت-  
 له‌غوکه‌ت-...)) ئو یوسفی بۆ بیرویا سیاسی  
 پیشنیارکری کو شۆره‌ش یا به‌رده‌وام بیت و  
 ئەو دی ده‌ملده‌ست و به‌ه‌ز سه‌را سویری  
 ده‌ت و ژ ویری ژی دی چیه‌ ئیکه‌تیا سوؤفیتتی،  
 پیخه‌مه‌ت په‌ژاندنا ئیکه‌تیا سوؤفیتتی  
 وه‌رگری و وی پالده‌ت مایی خو تیکه‌ت،  
 دا کریارا براندنا گه‌لی کورد راوه‌ستینیت و  
 دانوستاندنیت ته‌نا د وه‌جا هه‌ردو ئالیادا به‌ینه  
 کرن، به‌لی یا مایتیکرنا شاهنی ئیرانی وه‌نه‌کر  
 ئەو وی گه‌رپانی بکه‌ت.

- ده‌لیخستنا (مبادرة) دویمه‌یه‌یدا یا ژ  
 لایی صالح یوسفی قه‌ هاتیه کرن پشتی  
 دگه‌ل سه‌روک بارزانی شیوری، داخاز ژ  
 مه‌قه‌ری (ده‌سگه‌هی ئیمناهی شۆره‌شی)  
 کر، کو سه‌ره‌له‌شه‌که‌ره‌کی (ضابط) تیخسیر  
 بینن، وان ژی (میلازمی ئیکی یی فروکشان  
 صه‌فاء شه‌لال) بۆ ئینا ئو یوسفی په‌بیکه‌کا  
 پینج لبی دافی، کو تیدا داخازکریوو ئەفی  
 ژیکگرتنی راوه‌ستین و هه‌ردو لا ده‌سپاقتی  
 دانوستاندنا بکه‌ن، پشتی چه‌ند رۆژه‌کیت کیم  
 کاغه‌زکه‌ک ژ لایی لیوایی روکون عه‌بدو لمونعم  
 له‌فته ئەله‌ر بوه‌یعی سه‌روکی فرقا هه‌شتی یا  
 ئامیره‌ یا په‌یاده گه‌هه‌شته مه‌قه‌ری سه‌رکیشیا  
 سه‌روک بارزانی، تیدا هاتبوو دیارکرن کو  
 سه‌رکیشیا ئیراقی بخیره‌هاتنی لیدکه‌ت و یا  
 به‌ره‌فه‌ ژینشقه‌بجیت (یستقبل)، وی وه‌ختی  
 سه‌روک بارزانی ئەو کاغه‌زک دافی خه‌باتکه‌ر  
 محسن دزه‌بی و ژی خازت کاغه‌زکی بگه‌هیننه  
 یوسفی و بیژیتی بجیته باره‌گه‌هی بارزانی، ئو  
 پشتی یوسفی گه‌هه‌شتیه مه‌قه‌ری ده‌ملده‌ست  
 دگه‌ل بارزانی کومبوو، ئو پیکشه‌ لسه‌ر  
 نوقتیت دانوستاندنی ئاخفت، هه‌که‌ بیت و  
 حکومه‌تا ئیراقی به‌رسقا فی هه‌لیخستنی دا،  
 ل سپیده‌هیا رۆژا پاشتر یوسفی ژ مه‌قه‌ری  
 بارزانی ده‌رکه‌فت و خاترا خو ژی خازت و  
 به‌ری خو دا جهی هیزیت ئیراقی لی.

- هه‌ژماره‌کا ئەندامیت سه‌رکیشیا شۆره‌شی، ل  
 ئوتیلی سه‌را یوسفی دا، کو یوسفی چ بوو  
 ئوتیلی، دا بخیره‌هاتنا وی بکه‌ن و دانوستاندنا  
 دگه‌ل تیک بکه‌ن، دانوستاندن لسه‌ر  
 داخازیت بزافا کوردا و ئەگه‌ریت په‌یدا بوونا





شەری ھاتنە کرن، ئو لسهەر دەلیفیت دبیەت تیدا دانوستاندن بەینە کرن و باشترین چاره بۆ ھەردو لا بەینە دیتن. ئو پشتی گەلەك روینشتنا بەرسقا دویمایی ژ سەرکیشیا ئیراقی گەھشتە یوسفی، تیدا ھاتبوو، رژیم وەسا ددانیت، کو ئیدی دانوستاندیت ل ناقبەرا ھەردو لا چ مفا تیدا نینە، ئو وان بەری ھینگی ئافا کرنا ئوتونومی یی ل ۱۱ ی ئادارا ۱۹۷۴ ی راگەھاندی، ئو وان یوسفی ژ وێری برە مالا وی ل بەغدا و ھەواندنا ژ نەچاری و ب داری ژۆری لسهەر دانا و ھندەك كەسیت ئەمنی ژی دگەل وی د مالا و یقە بوون.

- صالح یوسفی ل ساللا ۱۹۷۵ ی موزە کیرەکا دریز بۆ سەرکۆماری ھینگی یی ئیراقی ئەحمەد حەسەن ئەلبەکری نفیسی، تیدا ب کورتی کاروانی ژاینا خۆ یا سیاسی رافەکر، ئو دیتنیت خۆ ب ھویری لسهەر تشتی ل کریاریت ساللا ۱۹۷۴ ی قومین رافە کرن، ئو تیدا نەگەریت جوداھیال ناقبەرا سەرکیشیا کوردا و حکومەتا ئیراقی ب رەنگەکی بەرفرەھ دیارکرن و ئەگەر و فەرژت ژ شەری ۱۹۷۴ ی چیووین بەرفرەھ بەحسکرن.

- پشتی سالەك بسەر شکەستنا شۆرەشیقە بووری، یوسفی پلانا پەیدا کرنا لئینە کا نو ی ب رەنگەکی نەپەنی ل گولانا ۱۹۷۶ ی دانا، ئەو پلان ل نیقە کا بەغدا یا پایتەخت و د مالا خۆقە دانابوو، ئو ئەو ژی لئینا ھەفیشکی یا دیموکراتی بوو، ئەو تشت ب ھاریکاریا کومەکی ژ رەفیت خەباتکەر کر، ئارمانجا وی ئەو بوو لئینە کا کوردا یا بەیز ئافاکەت،

یا بشیت حکومەتا ئیراقی بگئیشیت، ئو سەروشنوی دەرگەھی دانوستاندنا قە کەت و دیالۆگی (گینگەشی- دانوستاندنی) لگەل شۆرەشکەریت کورد بکەت، ئو یوسفی دەورەکی دیار د راوہستاندنا شکەستنا ل مەھا ئادارا ۱۹۷۵ ی ھەفرویشی شۆرەشا ئیلونی دا بووی ھەبوو، زیدەباری وان برینیت د لەشی گەلی کورددا بووین، ئەو یی لسهەر خەبات و لئینیت خۆ بەردەوام بوو و رابوو باشترین خەباتکەر کومکرن. ئو گەلەك کەسیت ناقدریت کورد وەسا ددیت کو بۆ وان ھەبوونا یوسفی ل بەغدا دەلیقەکی باشە دا پی ھندەك ژ ھزریت خۆ ییت نەتەوی دیارکەن و مالا وی وەکی ھۆلەکا سەمیناریت سیاسی لئھا تبوو و ھندی خەلک لی خرفەدبوون و ببوو جەھی گینگەشی و دیالۆگی، ئو ببوو قۆناغا ھەمی خەباتکەرا.

- بەری گرێدانا کۆنفرانسا گۆپیتکا عەرەبی یوسفی ل مەھا چریا ئیککی یا ساللا ۱۹۷۸ ی ھاتە گرتن، چنکی دترسیان ئەو پیخەمەت چارە کرنا ئاریشا کوردا رابیت ھندەك موزە کیرا بنقیسیت و بگەھینتە سەرۆکیت دەولەتیت بۆ کونفرانسی گۆپیتکی ھاتینە گازیکرن.

- ل رۆژا ۸ ی تەباخا ۱۹۷۹ ی لئینا ھەفیشکیا دیموکراتیا کوردستانی و کومیتا بەرھەفکرنا حزبا دیموکراتا کوردستانی ب سەرکیشیا مەحمود ئۆسمانی ئیکگرت و حزبا ھەفیشکیا دیموکراتا کوردستانی ھاتە ئافاکرن، ئو یوسفی بۆ سکریتیریا حزبی ھاتە ژیکرتن و ب قی ھەلکەفتنی یوسفی ل پاپویزا ۱۹۷۹ ی ژ بەغدا پەییکەک بۆ ھەقالتیت خۆ ھنارت و



پیروزبایا وان کر، ئو ههروهسا دیتنیت خۆ ژێ لسهر چهند لایه کیت هزری و سیاسی روهنکر، ئو هه قالیت خۆ ییت ناف حزبی و حزیت دی ژێ ییت کوردستانی لسهر هندی ناگه هدارکر، کو خۆ ژ خه له تیا و درویشمیت زنگه زنگ ژێ دهیت بدنه پاش و مفای ژ خه له تیا بکهن.

- یوسفی ل ۳۰ تیرمه هی/بۆلیۆ ۱۹۸۰ یی موزه کیره کا و پره کا بۆ صه دام حوسینی هنارت، تشتی ژ هه میا کیمتری ئەف موزه کیره پی بهیتسه سه خه لته کرن ئەوه، کو به ری هینگی و د میژوو یا ئیراقا نویدا که سه ژ که نکه نیت سیاسییت ئیراقی نه پابوو کاغه زکه کا وه کی وی ویره ک بۆ دهسه لاداره کی بهنیریت، نه خاسمه ئەوه چهند پشتی چهند هه یقه کیت

کیمیت صه دامی دهستدانا یه سه ره دهسه لاتتی هاتبوو کرن.

- ل دویمه ای شوانا ۱۹۸۱ ی ژنا یوسفی ژ لای هیزیت ته نا هیقه هه قرویشی کر یاره کا ره قاندنی بوو، ده می سپیدی ژ مال به ریف ده واما خۆ دچوو، ئو ئەوه بره ریفه به ریا ئەمنا ته قاهی و گه له ک سه عه تا لسهر کورسیکا که هره بی هاته عه زابدان.

- صالح یوسفی ل رۆژا ۲۵ خیزرانا ۱۹۸۱ ی هاته کوشتن، ئەوه ژێ ده می وی پوسته کی ژ لای رژیما به غداقه ده له میتکری ژ پوسته چی وه رگرتی و ده می فه کری یقه به قی، ئو که له خی وی ل گۆرستانا زاخۆ ئسپارته ئا خا ئەوه ییخه مه ت وی شه هیدبووی.

ژێدهر و دههمه ن

فهلستین یا نه ته ویت ئیکگرتی ده فگوتنه کری، سه روکی ریکخستنا ئازاکرنا فه لستین بوو و هینگی هیشتا فه لستین ده وله تا خۆ نه پراگه هاندبوو، له وادا یا دروستتیت هه که گوتنا سه روکی (فتح) هاتبا گوتن- ترجمان. - نوکه، ل چریا ئیکتی یا سالا ۲۰۲۲ ی، وه ختی نه ف نفیسینه هاتیه ترجمه کرن، سو قییت نه مایه و (۲۱) سال سه ره هه رفته ئیکه تیا سو قیه تیه بوورینه و ئیکه تیا ئویرسی-رۆسی- شوینا وی گرتیه- ترجمان.

- ل قیری مه ره م پی سه رکیشیا شوره شی یا حزبا به عسا عه ره بی یا هه قیشکیه- ترجمان.

- ل سالا ژدایکبوونا یوسفی بامه پرنی گوند بوو و ناحیه نه بوو، پشتی سه ره لدانا ۱۹۹۱ ی ب گه له ک سالا بامه پرنی یا ژ لای حکومه تا ده فه ریفه بوویه ناحیه و هیشتا حکومه تا فیدرال ب ره نکه کی فه رمی بامه پرنی وه کی ناحیه نه په ژراندیه- ترجمان.

- خودانا نفیسین نفیسبوو (خورتین وه لاتی)، به لی هینگی هیشتا ئەزمانی کرمانجی یی پا قژیوو و کومکر ب (ئین) نه ده اته کرن، به لکی ب (پت) بوو، ئانکو هیشتا نه ساخیا پیسکر و زه غه لکرنی (ته زیفین) به هدینی نه فه کرتبوو- ترجمان.

- یاسر عه ره فات به ری ببته سه روکی ده وله تا



چہند راوہستگہ ھہ ک  
ژ ژيانا سياسی و خہ باتا  
سہ یدا « صالح یوسقی »  
(۱۹۱۸ - ۱۹۸۱)



بہرہہ فکرن: ردوان گولی / سوید

وى پۆستى بو باژىرې زاخۆ هاته  
 قەگۆهازتن، پاشى بۆ باژىرې مويسل  
 ل سالا (۱۹۵۸) رىقەبەرى (أموال  
 القاصرین- مالداريا بچویك و كیمئاقلا)  
 هاته قەگۆهازتن.

سەيدا سالىح يوسقى دەستەكى  
 بلند د نقيسینا ھۆزانیٹ وەلاتپاریزى  
 و شۆرەشگىرىیدا ھەبوو و ھەكى  
 شاعرهكى شۆرەشگىر دەھاتە نياسین  
 و پتریا ھۆزانیٹ وى لسەر وەلاتى و  
 حەقیٹ مەشروعیت مللەتى مللەتى  
 كورد بوون.

ھەر ژ قۇناغا جەحیلینیا خوە سالىح  
 يوسقى يى ژ دەلیقى سىاسى نىزىك  
 بوو. سەيدا ژى وەكى ھەمى كەسیت  
 وەلاتپاریز ب قەومینیت سىاسى ل  
 ئىراقى داخبار بوو، نەخاسمە پشٹی  
 مەلك غازی ب كرىارا ترومبیللى ل سالا  
 (۱۹۳۹) ى مری و گەلەك خونیشادانان  
 چىبووین.

سەيدا يوسقى گەلەك بزاقكرینه  
 ھندەك رىكخستیت كوردا يىٹ  
 قەشارقى چىكەت، وەكى رىكخستیا  
 (برۆسك) ل دەقەرا بەھدینا ل سالا  
 (۱۹۳۶) و ئەف كەسە ژ ئافاكەرىت  
 نەپەنى بوون (حەمزە عەبدوللا،  
 ئەكرەم رەشىد، شەفىق سەعدوللا،  
 سەدىق ئەتروشى، حوسنى زاخوى)  
 و چەلەنگىت وى باشتر دئاشكرابوون  
 و ل عەبنى وەختى رىكخستیا (داركەر)  
 ل كەركىكى هاتە ئافاكەرن و پاشى

سالىح عەبدوللا نەجمەدىن تاھا  
 يوسقى، ل سالا (۱۹۱۸) ى ل گوندى  
 بامەرنى ژدايكبوویە و د ناڤ مالباتەكا  
 دیندار و زانا دا ھاتییە تاشاندن  
 (پەروەردەكەرن)، ئەو بچویكى سىییە،  
 پشٹی ھەردو خوشكىت خوە عەیشایى  
 و ئەسمایى، يى ژھەمیان بچویكترە،  
 شەش ھەیفە پشٹی ژدايكبوونى بابى  
 وى وەغەرا دوماھىتى كرىە و دەيكە  
 وى فاطما كچا سەيدا موستەفاى  
 سەرەگۆھیا وان كر و فیرى خاندنا  
 قورئانا پىروز كر. قۇناغا سەرەتایى یا  
 خواندنى ھەر ل بامەرنى ئەمامكریە،  
 ل سالا (۱۹۳۸) قۇناغا ناڤنجى ل  
 (ناڤنجیا ئال ئەلبیت) ل باژىرې  
 بەغدا تمامكریە، پاشى وەكى سەیداين  
 خاندنگەھى ل حەرىرى یا سەر ب  
 پارىزگەھا ھەفلىرى قە ھاتیە دانان.  
 ل سالا (۱۹۴۳) كولىزا شەرىعەتى ل  
 بەغدا تمامكریە و پلا بزارە (ممتاز)  
 وەرگرتیە، دەلیقەكا خواندنا بلند ل  
 زانكۆیا ئەزھەر ل وەلاتى مسرى بۆ  
 چىبوو، دا باوەرنامەكا بلند وەرگرت  
 د بیاڤى قانونییدا وەرگرت، بەلى  
 ژبەر شولیت سىاسى و خەم و  
 ئازاریت مللەتى كورد نەشیا بچیت  
 بخونیت. پاشى وەكى كاتبى عەدلى  
 (نقىسەقانى داد) ل دادگەھا مويسل  
 ھاتیە تەنسىبكرن، ئو پشٹی ھینگى  
 بۆ دادگەھا باژىرې شنگالى و ھاتە  
 قەگۆھاستن، ئو د دويفرا ھەر ب

شیرزاد، لاوین، ھافین، زوزان، تورین) بوون.

ل ۱۶ تەباخا سالا (۱۹۴۶) ئی ل باژیری بەغدا کۆنگرئی ئافاكرنا پارتا دیموكراتا كورد ب پشكداریا سەرکیشیت پارتیت رزگاری و شوۆرهش و هیوا ھاتە کرن و ھژمارا ئەندامیت كونگرئی ژ وان پارتیت ھاتینە ھەلوه شانندن ۳۲ ئەندام بوون، زیدەباری ھەندەكیت دیتەر وەکی چاقدیر(بصفە مراقب) ژ لایئ پارتا دیموكراتا كوردستانئ - ئیران، ئەف كەسە بو سەرکیشیا پارتی ھاتنە ھەلبژارتن:

مەلا موستەفا بارزانی سەرۆكئ پارتی.

ھەمزە عەبدووللا سكرتیری تەفایئ.

شێخ لەتیف شێخ مەحمود جەگري ئێكئ یئ سەرۆكئ.

كاكە ھەمزە زیاد جەگري دووی یئ سەرۆكئ.

میر حاج ئەھمەد.

دكتور جەعفەر كەریم.

عەلی عەبدووللا.

سالح یوسفی.

عەبدولكەریم تەوفیق.

رەشید عەبدولقادر.

رەشید باجلان.

مەلا ھەكیم خانەقینی.

عەوونی یوسف.

طاھا مەحیددین مەعروف.

عەبدووصەمەد موحەمەد (یەدەكئ

ئەف رێكخستنە بو پارتا (ھیوا) ھاتە گۆھۆرین ل سالا (۱۹۳۸) دگەل ھێژا رەفیع ھلمی و دلدارئ شاعر، ئو طایەكئ حزباً هیوا ل سالا (۱۹۴۲) یئ ل باژیری میسل ھاتە فەكرن و فەكرنا وی طای بو جەحیلئیت خوینگەریمئیت دەفەرئ دزفريت، نەخاسمە سەیدا یوسفی. پشتی ھەفركی كەتیه ناف وان ل سالا (۱۹۴۴) بریارا ھەلوه شانندا (ھیوا) ھاتە دان. بەلئ یوسفی نە راوہستایە و پشتی ھینگئ دگەل ھەندەك ھەفالیئت خوہ ل دەستپێكا سالا (۱۹۴۵) پارتا (رزگاری كورد) ئافاكر و رولئ سەرپشك یئ سەیدا یوسفی بوو، بەلئ گەلەك پێقەنەچوو ژبەر پەیدا بوونا ناكوكیان د ناڤەرا ئەندامادا بریارا ھەلوه شانندا پارتئ ھاتە دان و بریاردا پارتەكا نوئ بناقئ پارتا (شوۆرەش) بەیتە ئافاكرن و پاشی ئەفە بوو بنیاتئ ئافاكرنا پارتا دیموكراتا كوردستانئ و سەیدا سالج یوسفی ژ ئافاكرئیت وئ بوو.

رێكخراوا (خورتیت وەلاتئ) ئافاكر بوو، دا خەباتا كوردینئ یا بەردەوام بت و ھزريت خوہ یئت نەتەوی ل ھەفلیرئ و مويسل و دەھوكئ بەلاف دكرن.

ل سالا (۱۹۴۸) سەیدا سالج یوسفی ژئینیاھ لەتيفا كچا عەبدووللا یئ سلێفانەیی شوپینكریه و شەش بچویك خودئ داینئ. ناڤیت وان(نارین،



ئىككى).

ل سالا (١٩٥٢) دەمى كۆنگرى سىي هاتيه كرن، ناقي پارتى بو پارتا ديموكراتا كوردستان هاته گوھۆپرين و سهيدا صالح يوسفى دوى دەميدا ل لژنا نافهئدى بهرپرسى ههبوو و ئەندامى مهكتهبا سياسى يا پارتى بوو.

ل ١٤ى تيرمهها سالا (١٩٥٨)ئى سيستمى مهلكيى ل ئيراقى هاته روخاندن و ئيراق ب سهركيشيا عهبدولكهريم قاسمى بوويه كۆمارى، پشتى هينگى مهلا موستهفا بارزانى ژ ئيكهتيا سوڤيىتى يا بهرى زڤرى، پارتا ديموكراتا كوردستانى ل ٩ كانوينا دووى يا سالا (١٩٦٠)ئى داخازا مولهتا فهرمبوونى ژ حكومهتا ئيراقى كر و سهيدا صالح يوسفى ئيك بوو ژ ئەندامىت دهستهكا ئافاكهرا، ئو ل ٩ شوباتا سالا (١٩٦٠)ئى مولهتا فهرمى وهرگرت.

پشتى ناكۆكى ل ناڤهرا پارتى و حكومهتى پهيدا بووين، سهيدا صالح يوسفى ل باژىرپى ميسل هاته گرتن و بو گرتيخانا (ئهلسهراى) يا بهغدا هاته هئارتن. ل سالا (١٩٦١) جارهكا ديتر بو چهپسا ميسل هاته هئارتن، پاشى ل سالا (١٩٦٢) سهيدا يوسفى هاته ئازاكرن و پشتى ئازابوونا وى ب چند ههيقا فهرمانا گرتا وى دهركهفتهقه، بهلى شيا خوه ل باژىرپى بهغدا

فهشپريت و بهرپرسيا طايى پينچ يا پارتا ديموكراتا كوردستانى بكهت، ئوئهو نه ل بهرچاڤيىت حكومهتى بوو، ههرد وى سالىدا ل ههيقا پينچ ل كۆنگرى پينجى يى پارتى بوو ئەندامى لژنا نافهئدى و مهكتهبا سياسى يا پارتا ديموكراتا كوردستانى. ناكۆكى و دو بهر كهيت ناڤهرا دهستههلاتا مهركهزى ل بهغدا و بزافا ئازادىخازيت كوردا، كو پارتا ديموكراتا كوردستانى بهردهڤكيا وى دكر، لسهر ريكخستنا تيكههلييت ناڤهرا وان، بناسبوون حكومهتا بهغدا ل دژى بزافا كوردا ب پىرپوونا راييت و ل دوپهاهين ههلكرنا ئاگرى شوهرشا ١١ ئيلونى ل سالا (١٩٦١)ئى ل كوردستانى ژى چىبوو، ئو ئهڤى چهندي پارتى پالدا هاريكاريا ئينقيلابىت ٨ شوباتا سالا (١٩٦٣)ئى بكهت، دا بشين عهبدولكهريم قاسمى لسهر حوكمى نههيلن. ئو ئيكى ژ بهرهنگارىت نهتهوى يىت عهبدولكهريم قاسمى ب ناڤى (عهلى صالح ئهلسهئدى) ل ٤ شواتا سالا (١٩٦٣)ئى صالح يوسفى ديتبوو، ئانكو چار روژا بهرى ئينقيلابا ٨ شوباتى بهيتته كرن و (شهوكهت ئاكرهئى) ژى يى ل وى چاڤيىكهفتنى حازرب بوو.

ل سپيدههيا روژا ئهينى ريكهفتى ٨ شوباتا سالا (١٩٦٣)ئى ئينقيلاب لسهر دهسههلاتا عهبدولكهريم قاسمى



ھاتە کرن و ھەر د وی رۆژیدا ب شەف، صالح یوسفی و فواد عارف و ئەندازیار شەوگەت ئاکرەیی چوونە ئافاھیی ئیزگی ئیراقی، مەقەرئ جفاتا وەلاتی یا سەرکیشیا ئینقیلابی دکر ل ویرئ بوو، پەیکەکا پشەقانیئ ژ پارتا دیموکراتا کوردستانی پشکیشی وان کر و ب فەرمانا مەلا موستەفا بارزانی شەرئ دژی لەشکرئ ئیراقی ھاتە راوہستاندن.

ئو پشتی ئینقیلابیئ ٨ شوباتی دەسەھلاتداری وەرگرتی سۆز و پەیمان دانە کوردان دۆزا کوردا ب تەناھی و ناشتی چارەبکەن و داخازیئ مللەتی کورد بجهینن، ئینا مەلا موستەفا بارزانی، ل دویف داخازا سەرۆکی مسری یئ ھینگئ جەمال عەبدووناصری و سەرۆکی جەزائیری ئەحمەد بن بلا، رازیوو دانوستاندنا دگەل بکەت.

لدویف وان دانوستاندن و سۆزیت سەرکیشیت ئینقیلابی داینە بزافا کوردا، کو پارتا دیموکراتا کوردستانی بەردەفکیا وی دکر، گەھشتە چارەیەکا سقیل و سەیدا یوسفی و جەلال تالەبانی و شەوگەت ئاکرەیی ھاتنە بۆ شاندى کوردا ھاتنە دیارکرن و ل ١٩ شوباتا ھەر وی سالی گەھشتە بەغدا، دا دانوستاندنا دگەل شاندى حکومەتا ئیراقی، یا ژ ئەحمەد

ھەسەن ئەلبەکر جەگرتی سەرۆک وەزیریت ئیراقی و صالح مەھدی عەماشی وەزیرئ بەرەقانیئ و تاھر یەحیای سەرۆک ئەرکانی لەشکەری و ھەردان تکریتی سەرۆقئ ھیزا ئەسمانی پشکەھات، ئو ھەردو لا گەھشتە تیزیکبونا راگەھاندنا حوکمی زاتی بۆ کوردان.

بەلی وەسا دیاربوو ناکوکی ھەر ژ رۆژا ئیکئ یا ئینقیلابی خویابوون، دەمی سەرۆک عەبدووسەلام عارفی خوە ل سەر ناھەرۆکا پەیما پیروزباھیئ دگەل صالح یوسفی نەرازیگری و دەمی ب بەرھەقبوونا ئەحمەد ھسەن ئەلبەکری و عەلی صالح ئەلسەعدی داخاکری پیروزباھی یا ژ ناخی پارتا دیموکراتا کوردستانی و زاراقی ئۆتۆنومی فالابیت، چونکە ئەفە دی سەرکیشیت ئینقیلابی ژئ بیزاربن، بەلی یوسفی یئ رژد بوو ل سەر سیرەیی (مەوقف) خوە.

ل ١٨ ئادارا عەینی سالی، کونگرەکی جەماوهری ل باژیری کویئ، ل سەر گریدانا تیکھەلیا و نارمانجیت بزافا خۆسەریخازا کوردا ھاتە کرن، ئو پشتی کونگرەیی شاندهکا چارده کەسی پیخەمەت دانوستاندنا دگەل بەغدا ب سەرکیشیا جەلال تالەبانی و ئەندامیا سەیدا صالح یوسفی و عەبدوولحسین فەیلی و ھاشم ئاکرەیی و حەیب



که‌ریمی و عه‌گید سه‌دیق ئامیدی و باب‌ه‌کر پشده‌ری و ره‌شید عارفی و موحه‌مه‌د سه‌عید جافی و موسته‌فا عه‌زیز و شه‌وکه‌ت ئاگره‌یی بو به‌غدا هاته‌هنارتن، ئو شاندى حکومه‌تا ئیراقى ژ ئه‌حمه‌د حه‌سه‌ن ئه‌لبه‌کر و صالح مه‌ه‌دی عه‌ماش و تاهر یه‌حیا و حه‌ردان تکریتی پینکده‌هات و دانوستاندن ب ره‌نگه‌کى دژوار ل نافه‌را هه‌ردو لا بریقه‌چوون.

سه‌یدا صالح یوسفى به‌پررسى لقا پینچ یا پارتی بوو ل به‌غدا و د شه‌هیانا نه‌فرۆزیدا عه‌ینی سالى ل هولاً(ئه‌لخولد) ل به‌غدا به‌حسى دانوستاندیت نافه‌را هه‌ردو لا کر و تشیت ل دویمه‌هیى لسه‌ر ژیکگرى ل روژا ۱۰ نیسانا سالا (۱۹۶۳)ی ل باژیری قاهره‌ها مسرى موهرکر. پشتی سوژبه‌ندا ئیکه‌تیا فیدرالی ل نافه‌را مسرى و سورى و ئیراقى هاتیه‌کر. ل ۲۵ گولانا سالا (۱۹۶۳)ی سه‌روکى شاندى کوردا جه‌لال تاله‌بانى و شاندى حکومه‌تا ئیراقى چوونه‌ قاهره‌ی، دا دانوستاندنا دگه‌ل سه‌روکى مسرى جه‌مال عه‌بدوئناسرى بکه‌ن و به‌حسى دايشا کوردا و حوکمى زاتى بکه‌ن، به‌لى عه‌بدوئناسرى چ پویته‌ پینه‌کر و چ پیشنیه‌ره‌ک لسه‌ر دۆزا کوردا نه‌بوو، تاله‌بانى زانى، هه‌بوونا وی ل قاهره‌ بتن بۆراندنا ده‌میه‌ و زقرى کوردستانى بى کو بچت به‌غدا و حکومه‌تا

ئیراقى هه‌می ئه‌ندامیت شاندى کوردا ئاکنجیکرنا ژنه‌چاری (الاقامه‌ الجریه‌) لسه‌ر دانا و ل روژا ۲۰ گولانى، حکومه‌تا ئیراقى ده‌فه‌ریت کوردستانى دورپیچکر و ل ۹ خزیرانا سالا (۱۹۶۳) ی هه‌می ئه‌ندامیت شاندى کوردا ل به‌غدا هاته‌گرتن و صالح یوسفى ژى دگه‌ل بوو و هه‌روه‌سا هه‌فژینا وی له‌تيفا و کچا وی زۆزان هیشتا زاروک بوو برنه‌گرتیخانا میسل.

پشتی سه‌یدا یوسفى ل شوباتا سالا (۱۹۶۴) هاتیه‌ نازاکرن، چاره‌کا دیتر دانوستاندنا ل نافه‌را هه‌ردو لا ده‌سپیکره‌فه‌ و ل دویمه‌هیى ژیکنه‌گرت، یوسفى هینگى گه‌هسته‌ سه‌رکیشیا کوردا و به‌پررسیا حزبی و شوپه‌شگیرى، و دبته‌ به‌پررسى راگه‌هاندنى و ئیزگى کوردی، و حکومه‌تى ل زاخۆ هه‌فژینا وی ژ شولوى وى ده‌ریخست و مالا وان بو باژیری شرگات هاته‌ دویرئىخستن. ل سالا (۱۹۶۶) و پشتی نه‌مانا حوکمى عه‌بدوپه‌حمان عارفى، چاره‌کا دیتر دانوستاندنا ل نافه‌را کوردان و حکومه‌تا ئیراقى ده‌سپیکر و سه‌یدا یوسفى ئه‌ندامى شاندى کوردی بوو، ژیکگرتن ئو هه‌رد لا چىوو ل ۲۹ خزه‌یرانا عه‌ینی سالى هاته‌ راگه‌هاندن، ئو ل ۲۹ نیسانا سالا (۱۹۶۷)ی ل به‌غدا روژناما (التأخى- برايه‌تى) وه‌کى روژناما ئیکى یا فه‌رمى ب ئه‌زمانى عه‌ره‌بى





ل ژينگرتنا ۱۱ ئادارا سالا (۱۹۷۰) ئى،  
سەرکيشيا شاندى کوردا کر و چار  
پوست ل ناڤهرا سالت (۱۹۷۰-۱۹۷۴)  
ئى وه رگرتن.

- جهگرئ سهروکئ کومبهستا هه ڤاليني  
وهاريکاريا ئيراق و سوڤيه تئ.

- بهرپرسي طايئ پينچ يا پارتا  
ديموکراتا کوردستاني ل بهغدا.

- سالت (۱۹۷۴، ۱۹۷۳، ۱۹۷۲، ۱۹۷۱)  
سهروکئ ئيکه تيا ئەديب و  
نڤيسه ڤانئت کورد بوو.

- سهروکئ کومبهستا کولتوري يا کوردا  
بوو.

- ئەندامئ جڤاتا ناشتئ يا نافدهوله تي  
بوو.

- ئەندامئ لژنا ناشتئ يا بهرپرسي ژ  
بجهئنانا بهنديت به يانا ۱۱ ئاداري.

- ئەندامئ نه ده سڤالا يئ جڤاتا  
پلانکرنا تاشاندئ (پهروهردئ) عضو  
غير متفرغ في لجنة التخطيط التربوي).

- سهرڤه گيرئ ئيکه تيا شاگردئ  
کوردستاني بوو.

- سهرڤه گيرئ ئيکه تيا لاويت ديموکراتا  
کوردستاني بوو.

- سهرڤه گيرئ ئيکه تيا سەنديکاييت  
پاله وکومبهستيت جوتياريت  
کوردستاني بوو.

- سهرنڤيسه ڤانئ گوڤارا رۆژا  
کوردستاني (شمس کوردستان) ب  
ئەزمانيت عه رەبی و کوردی.

- سهرنڤيسه ڤانئ گوڤارا ستير يا

هاته ده ريخستن، و ناخفتنکه را پارتا  
ديموکراتا کوردستاني بوو و سهيدا  
يوسڤي سهرنڤيسه ڤانئ وئ يئ ئيکئ  
بوو. ئەڤئ رۆژنامئ ژبه ر نڤيسينئ  
سهربهست و بهيز و بي ترس ل ناف  
هه مي گه لیت ئيراقئ، ب هه مي  
نه ته وه و پيکھاتافه، ده نگڤه دانه کا  
ئیکجار مەزن هه بوو.

پشتي ئينڤيلابيا ۱۷ تيرمه هئ يا سالا  
(۱۹۶۸) ئى ده مي عه بدولره زاق ئەلنايف  
حکومهت ئاڤاکري، داخاز ژ سهيدا  
يوسڤي کر، پشکداري وه زاره تا نوي  
بييت، به لئ يوسڤي گوت ئەز  
که سه کئ حزيمه و دڤيت رازييوننا  
سهرکيشي وه رگرم، ئو هه ر ژبه رڤئ  
چهندي دو رۆژا راگه هاندنا وه زاره تي  
هاته پاشيخستن، ئو برپار هاته دان  
پشکداريئ نه کهت، ئو يوسڤي لسه ر  
شولئ خوه، وه کي بهرپرسي طايئ  
پينچ يئ پارتی و سهرڤه گيريا رۆژناما  
برايه تي ل بهغدا، يئ بهرده وام بوو.

پشتي بورينا چهنده يڤه کيت کيم  
ب سهر ئينڤيلابيا سالا (۱۹۶۸) يڤه  
بوورين، صالح يوسڤي دگه ل چهنده  
هه ڤالين خوه ل مال چهنده سه عه تا  
هاته رگرتن. ئو ده مي ئيکه لييت  
ناڤه را کوردا وسهرکيشيا ئيراقئ يا  
نوي تيکچووين، يوسڤي چوو ناف  
شۆره شئ و جاره کا ديت و ل سالا  
(۱۹۶۹) ئى بهرپرسي راگه هاندنئ و  
ئيزگه ي وه رگرت، ئوه روه سا يوسڤي،



بچویکا یا ب ئەزمانی کوردی.  
- ئەندامی کۆمەڵە ستادادفانیا حکۆمه تە  
ئیراقی بوو.

سەیدا یوسفی ل کۆنگرێ ههشتی  
ی ئێ پارتی ل تیرمه ها سالا (١٩٧٠) ی  
ل نافرەدان هاته کۆر و ئەفه کۆنگرا  
ئیکێ بوو پشتی به یانا ١١ ئاداری هاتیه  
کۆر، و گەله ک متهفقان و که ساتییت  
خودان هزریت جودا، ژ ئیراقی و  
دهرفه، لی به رهه قی بوون. یوسفی، ل  
سالا (١٩٧٠)، ژ پیش مه لا موسته فا  
بارزانی و شوپه شا کوردافه، دگه ل  
شاندی ئیراقی پشکداری رپوره سمیت  
فه شارتنا جه نازی سه روکی مسری  
جه مال عه بدولناسری ببوو. ههروه سا  
ل سالا (١٩٧٢) پشکداری کۆنگرێ  
چاندنی ی ئه قلیمی ل وه لاتی کۆیتی  
ببوو.

سەیدا یوسفی، وه کی نوینه ری  
سه روکی ئیراقی ئەحمەد حەسەن  
ئەلبەکر، سه را وه لاتی دایه و  
دگه ل سه روکی وی ئلحیب بورقیه  
کۆمبوویه و ههروه سا سه را جه زائیری  
و سعودی و سودانی دایه و تیکه لییت  
باش دگه ل سه روکی سوری و  
تونسی و لیبیا و یاسر عه ره فاتی و  
وه لی عه هدی کۆیتی شیخ سه عد  
عه بدوللا ئەلصباح و سه روکی تونسی  
ئلحیب بورقیه ی و که مال جۆنبه لاتی  
هه بوو. ئو یوسفی گه له ک خه لات و  
مه دالی وه رگرتن و ناقدرترین خه لات ژ

ئیکه تیا سوڤییتا به ری خه لاتی لینی  
ی ئاشتی وه رگرت وهروه سا گه له ک  
خه لات و مه دالی ژ وه لاتی عه ره بی  
وه رگرتن بوون.

ناقیری گه له ک جارا ب فه رمی سه را  
وه لاتی روسیا دایه و تیکه لییت به یز  
دگه ل بالیوزی سوڤیه تی (ئویرساتا  
نۆکه - سیلاق) ل به غدا هه بوون.  
ده می دانوستاندن ده اتن کۆر،  
نیزیکبوو دو کریار بنبه بناسیت  
ده سپیکرنا شه ری ل ناقه را هه ردو  
لایا، ل ناقه را سالی (١٩٧٠ و ١٩٧٤)  
ئ، ژ وان کریارا حکۆمه تە ئیراقی  
ل خانه قینی زریوش دژی کوردان  
بکاره یان و یوسفی خو گه هانده  
بالیوزی سوڤیه تی ل به غدا و نه وی  
دگه ل لژنا مه رکه زیا حزبا شیوعی  
ل مۆسکۆ ئاخفت، دا هه تا دگه ل  
سه روکی ئیراقی ئەحمەد حەسەن  
ئەلبەکر و ره وشێ ته ناکه ت و شه ر  
نه چیییت.

سالح یوسفی سه رکیشیا دانوستاندنی  
سالا (١٩٧٤) دکر و هندی ژئی هاتی  
خه باتکر، دا پرۆسیسه کا سه رکه فتی  
ده سفه به ییت و ببت بیته بنیاتی  
ناشتیه کا مه زن ل ئیراقی، به لی ژبه ر  
مایتیکرنا هیزیت ده رفه و ته ماعی  
و سه ره رقیا هه ردو لایا دانوستاندن  
سه رنه که فتن و ل ده ستییکا نیسانا  
سالا (١٩٧٤) شه ر دژی کوردان هاته  
راگه هانده ن، ئو جاره کا دیتر دچت



ناف شوڤه شى و پوستى ئەمىنداريا ته قاهى عه داله تى و نه وقافى (الامانه العامه للعدل والاقواف) ل ده قهرىت رزگاركرى ل سالىت (۱۹۷۴- ۱۹۷۵) وه رگرتبوون.

دهمى سۆزبه ندا جه زائيرى ل ۶ ئادارا سالا (۱۹۷۵) ئى هايتيه ئيمزاكرن، سهيدا يوسقى د كومبوونه كا بهر كه فتيا سهركيشيدا گوت: (ل وه ختى پيدفى ئەم شهري نه كين و من شيرهت ل هه وه كرن، وى ده مى هه وه شه پر ك و نو كه دقيت هوين لسهر شهري دبه رده وامبن، كا چه وا هه وه شه پر ك، هه كه ئەم نه شيين حكومه تا ئيراقى بگفتيشين، دا فى سۆزبه ندى ره سىتكت) و بو مه كتبه با سياسى پيشنياركر به رده وام شه ريكه ن و ئەو دى بله ز چيته سورى و پاشى چيته ئيكه تيا سوفيتا به رى پيخه مه ت پشته فانيا وان بو دوزا كوردى وه رگريت و نه هيلن چ جينوسايد لسهر كوردا به يتنه كرن و جاره كا دى دانوستاندنيت ناشتتى ده سپييكه ن، به لى شاهى ئيرانى ب رى كا ده زگه هى سافاك يى خه به رگريى نه هى لا ئەف پينگافه به يتنه هافيتن، و سهيدا يوسقى ده سه له كا دىتر دگه ل مه لا موسته فا بارزانى ل مه قهرى ئاسايشا شوڤه شى كر و داخاكر سه رله شه كرى ئىخسيركرى، (مىلازمى ئيكى يى فروكه فان صفاء شلال- أملازم الأول الطيار صفاء شلال)

په ييكه كا چار لى دا فى، كو هه ر ئيك ژ (القياده القوميه والقياده القطريه لحزب البعث و سه روك ئەحمده حه سه ن ئەله كرى و جه گرى وى سه دام حوسىنى) له كى بده ته فى و تيدا داخاكر ئەف سۆزبه نده به يتنه راوه ستاندى و ئيكه سه ر دانوستاندى بكه ن. پشتى چه ند روژ بوورىن په ييكه ك ژ لاى لى لى وا روكن (عه بدوله نعم له فته ئەلرؤبه يعى)، سه ركيشى فرقا په ياده يا ناميره يى يا هه شت (قاند فرقه المشاهه الالى الثامنه) فه گه هه شته مه قهرى بارزانى و تيدا دلخوشى و به ره فه فيا سه ركيشيا ئيراقى لسهر پيشقه چوونا وان دياركربوو، ئو بارزانى ئەف په ييكه وه رگرت و دا فى موحسن دزه يى و ژى خازت بگه هينت ده ستى صالح يوسقى، ئو هه ره وه سال يوسقى بچيته مه قهرى بارزانى. پشتى دگه ل بارزانى لسهر به ندىت دانوستاندنى دگه ل به غدا ئاخفتى، يوسقى روژا پاشتر به ريف جه يت هيزيت ئيراقى دچت و هه فروشى ئيريشه كى دبت، دا ب فى رولى رانه بيت. يوسقى ل به غدا گه له ك مه زىت حزا به عس سه ره دانا وى كر و بخيره اتنا وى كر، و پشتى دانوستاندنيت درىژ وكوير و هوير لسهر داخايت كوردا كرين و ژ لاى لى سه ركيشيا ئيراقيه گه هه شتن به رسقا دويماهيى: كو ئىدى دانوستاندى د



ناڤه‌را هه‌ردو لایادا د بئ مفا‌نه و به‌ری هینگئ ئه‌وان حوكمئ زاتی، ل ١١ ئادارا سالا (١٩٧٤) ئی بۆ كوردا یئ

راگه‌هاندی و سه‌یدا یوسفی بو خانیی وی ل به‌غدا هاته‌ قه‌گوهازتن و ئاكنجیكرنا ژنه‌چاری د ناڤ مالدا لسه‌ر دانا و زێره‌فانا ٢٤ سه‌عه‌تا زێره‌فانی لێدكر. یوسفی موزه‌كیره‌كا درێژ بۆ ئه‌حمه‌د حه‌سه‌ن ئه‌لبه‌كری سه‌ركۆمار نفیسی و تیدا به‌حسئ خه‌باتا خوه‌ یا سیاسی كر وه‌زریت وی لسه‌ر كریاریت سالا (١٩٧٤) ئی و ئه‌گه‌ریت ناكوکیا ناڤه‌را سه‌ركیشیا كوردا و حكومه‌تا ئیراقئ و قه‌رێژیت هه‌لبوونا ئاگرئ شه‌ری ل سالا (١٩٧٤) ئی بۆ به‌حسكرن.

پشتی ساله‌ك ب سه‌ر شكاندنا شو‌ره‌شیقه‌ بووری، یوسفی پلان و نه‌خشی بزافه‌كا شو‌ره‌شگیری یا نوی و نه‌په‌نی ل گولانا (١٩٧٦) ئی ل به‌غدا پایته‌خت، د مالا خوه‌قه‌، كو ئافاكرنا بزافا سوسالیستا دیموكراتی بوو، ئو ب هاریکاریا ئان خه‌باته‌را (عه‌لی عه‌سكهری، عه‌لی هه‌ژار، كاردو گلاله‌یی، میلازم تاهر عه‌لی والی، دكتور خالد سه‌عید، ره‌سول مامه‌ند، بوهران مه‌لا مورشد و هنده‌كییت دیتر) دانا و ئارمانجا وی ئه‌و بوو حكومه‌ت به‌پته‌ گفاشتن، دا ده‌رگه‌هی دانوستاندنا دگه‌ل شو‌ره‌شگیریت كورد قه‌كن، و ب قئ چهندی یوسفی روله‌كئ به‌رچاف و بجه‌رگ گئرا پشتی شكه‌ستنا سالا (١٩٧٥) گئرا، سه‌خمه‌راتی بئ هیقیبوون و بیزاریا



په‌یكه‌ری شه‌هید صالح یوسفی ل زاخو



سەدام حوسەینی دەسەهلات وەرگرتی یوسفی ل ۳۰ تەپرمەها سال (۱۹۸۰) ئی موزەگیرەکا درێژ و بجرگ بوو هەنارت. بەری وی کەسێ میرخاسیها وەسا نە کربوو، نەخاسە ئەو چەند هەیف بوون سەدامی دەسەهلات وەرگرتی و گەلەك ژ هەفالیت خوە ب سێپێکیقە کربوون.

ل دویمایا شوباتا سال (۱۹۸۱) ئی هەفژینا وی دەمی سپیدی دچوو سەر کاری خوە ل خاندنگەهی، ژ لای هیزین ئاسایشی قە هەفرۆیشی کریارەکا رەفاندنی بوو بو ئاسایشا تەقایی هاتە هەنارتن و ب کەهرەبی هاتە ئیشاندن.

ل رۆژا (۱۹۸۱/۶/۲۵) ب پەیکەکا دەلەمیتکری یا بو مالا وی ل بەغدا هاتیە هەنارتن هاتە تیرۆرکرن و پاشی ل ریکەفتی (۱۹۸۱/۶/۲۶) جەنازی سەیدا یوسفی هاتە بو باژیری زاخو هاتە قەگوهازتن و ل گۆرستانا زاخو هاتە قەشارتن.

بەسەر خەلکیدا هاتی راوەستینیت، ئویی ل سەر خەباتی بەردەوام بوو و گەلەك خەباتکەریت کورد ل ناف باژیری بەغدا کومکەت، وەکی مەهندس نەجمدین عەونی و مەهندس شەوکت ناگرەیی و عەزیز ناگرەیی و لوقمان بارزانی و دارا تەوفیق و عەلی هەژاری و کاردو گلەیی و بورهان مەلا مورشدی.

سەیدا سالح یوسفی ل چریا ئیکتی یا سال (۱۹۷۸)، بەری کونگرێ گۆپیتکا عەرەبی ل بەغدا بەیتە کەرن هاتە گرتن، دا چ پەیک و موزەگیرا ل سەر دۆزا کوردا نەدەتە سەرۆک و میریت عەرەبا. ل ۸ تەباخا سال (۱۹۷۹) بزافا سوسیالیستا دیموکراتی یا کوردستانی دگەل لژنا بەرەهەفی یا پارتا دیموکراتا کوردستانی ب سەرۆکیا دکتور مەحمود ئۆسمانی و هەندە کین دیتر ئیکگرت و پارتا سوسیالیستا دیموکراتا کوردستانی هاتە ئافاکرن و سەیدا یوسفی بوو سکریتیری وی هاتە هەلبژارتن. پستی

دەهمەن

۲ - ب دیتتەك هەیه دیتتیت، کۆ هەندەك د ناف سەرکیشیا حزباً شۆرەشدا هەبوون، ییت نەدقیا بەیتە ناف حزباً دیموکراتا کورد. سیلاف

۱ - هەزیه بەیتە گۆتن، کۆ وەختی پارتا هیوا هاتیە چیکرن و سکریتیری ئیکتی، یین حزباً شوعی یا ئیراقتی (فەهدی) گۆنوو: کورد پیدفی حزبەکا هیقی نینن، بەلکی پیدفی حزبەکا شولکریتتە. سیلاف

ژێدەر

کتیبا: خواطر من ذاکرتی : زوزان صالح البوشی

نه ليوما دو كيوميئتا

من أرشيف زوزان صالح اليوسفي

مدرسة الفروع العامة  
١١٦٥٢  
١١١١٨

الجمهورية العراقية

وزارة العدل  
المدنية

التاريخ - ٦ / ١١ / ١٩٦٦

امر وزارة العدل عدد ( ٢١٩٦ ) .

يا لفتلر لما جاء بكتاب سيادة الحاكم العسكري العام الرقم ١٤ / ٣٢٦٦  
والمؤرخ في ٣١ / ١٠ / ١٩٦٦ وكتاب متصرفية لواء الموصل الرقم ٢١٤٦  
والمؤرخ في ١٨ / ١٠ / ١٩٦٦ واستنادا الى المادة الثانية من قانون تطبيق  
الجنرال الحكومي رقم ٢ لسنة ١٩٥٨ قررنا فصل السيد صالح عبدالله اليوسفي  
الكااتب الاول الاضافي في محكمة بدامة الموصل الذي نقل موثرا الى محكمة  
بدامة الناصرية غير المحدودة من ا لخدمة لمدة ثلاث سنوات اعتبارا من تاريخ  
تبليغه لان بقاءه في الوظيفة اصبح مضرا بالصحة العامة .

وزير العدل

نسخة تفالي .

رئاسة ديوان مجلس الوزراء  
وزارة المالية - راجين الموافقة على سد وظيفة الموالي التي شغرت  
نتيجة فصله واعلامنا .

اليوزارات كالتالي

سياد الحاكم العسكري العام - بالاشارة الى كتابكم المشار اليه اعلاه .

رئاسة مجلس الخدمة العامة

رئاسة محكمة استئناف الموصل - للاطلاع

رئاسة محكمة استئناف البصرة - راجين اجراء التبليغ اللازم واعلامنا بتاريخ الانفاك

مديرية المعاشيات العامة

مديرية الاستخبارات العسكرية

مديرية الامن العامة

متصرفية لواء الموصل

محكمة بدامة الناصرية غير المحدودة

مديرية الشرطة العامة

مديرية التعاون العامة - سنزودكم بدفاتر خدماته بعد اكتماله

شعبة التأمين الوطنية

شعبة حسابات الوزارة

مديرية خزينة لواء الناصرية

منا سب المحاكم المدنية في البصرة

الامانة  
مفتي لجنة قضاة  
بمكة

١١٠٨  
١١٠٩  
١١١٠  
١١١١  
١١١٢  
١١١٣  
١١١٤  
١١١٥  
١١١٦  
١١١٧  
١١١٨  
١١١٩  
١١٢٠  
١١٢١  
١١٢٢  
١١٢٣  
١١٢٤  
١١٢٥  
١١٢٦  
١١٢٧  
١١٢٨  
١١٢٩  
١١٣٠

بريارا فه سلكرنا يوسفي ل سالا ١٩٦٦



عزیزه ام شیرزاد الخدمه

تعمه و اشواته مع اول القطنه الخدمه العرسات والبرکات شیرزاد الخدمه

مقیات نورث و نسبه

صحة صدمه حمد لله وانا فریح البک والفقير والراحة السامة مع الدعواته اترجمه انه لا تعلمه عن طرفة اید

استعمل رسالت رحيم الوفاة مع اسکر

من السيلة التي غارتك نواله غنيا واحسن السعد والذکر العام وقد

استعملت بملق الودع والرحيم وكلفت معه من غنقه وبرحمتنا قرينة

ثلاثة ايام الساعة واعلمه بعد الازن اسفه وتأثره الشويديت

بتوقير الذي تم خارج نطاق قدرته ورغبتة وبتفكر ساجدة

من القيادة رأسا رغم انما هذه صفة لا يكون انوارك الا لاسامة البک

وكل شئ مقبلة صبا القصور وطلاة ومن الحق انما قد أخذت

بعض الدلطاعات جود عوالتك المشددة وانما لا زال تقدر

مواقفك الخدمه [و] الخدمه لو كانه الا حرمه طاحام احمدا باسطة وجزية

والصحة واهل بيته حاله وانما كنت من امة حموزي لخدمتم

المسامة وانتموني امة برعي من المسكن تدجيه رساله خاصه لبرطمة

الويل البيوتك قسم بافلا ختمه ومن خلال خدمتنا المتبادل

أذكرت بان ذلك ناتج من بعض الترسات السابعة من مواضع

اشرفه العدمه بانقا والمورثه وسبل وأساليب مما لخص

قضية نسبا وحاله ومن رخصه لادته موعودته ودرمانه

شكرت القدمه ايضا ورجا ايضا طه <sup>هذا</sup> السلك المرحبه الى الخدمه العفده

الذمات التي اشرفت على مقرر اداء الوكراد وشملت مع المورثين المورثين

ساخته زسما حاد له تقضية ختمه رساله كما في الحق انه مره حموزي قسم

التمار من المورثه الخارجيه والتمه بخبره ختمه مقرر في المورثه المورثين المورثين

ماخذته لدمامع من لم تقدم الرساله التي لسيده مع بيان صفة

رحمة نفعه حرك الخالصة المذمومة السامة لونه القضية المذمومة

لكن لا أدخل أمام مفيدتي وشحن <sup>مفيدة</sup> حيث ثبت بالبارك التي

مريت على صفة وحصاة ربي الذي تختم لخدمة العامة موفقة مسلة الازم

دون أية غاية أو منفعة شخصية ونعتك في اليوم التالي قدمت

رسالتك لسيد ارباب والسيد السامة عن طرفة

ناما يوسفي ژينداني بو هه قژينا خو دهیکا شیرزاد

تیکەم ناما یوشی ژ بەغدا بو سه رکردین جزبا سوشالیستا کوردستانی

دوووم ناما یوشی ژ بەغدا بو سه رکردین جزبا سوشالیستا کوردستانی

شۆڕەتی ئۆتۆنۆمی و سۆسیالیستی

لێرساڵا یوس

گشتێکیانمان ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...

...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...

شۆڕەتی ئۆتۆنۆمی و سۆسیالیستی

لێرساڵا یوشا

گشتێکیانمان ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...  
 ئێستا گشتێکیانمان ئێستا...

...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...  
 ...





المسئلة المصنفة لتبهاية النفاذ في المجلات الخاصة بالثقافة والادب والفنون والعلوم

حقبة طيبة

استفسرتكم في المجلد رقم ٥ من ١٧٧٥ من هذا اليوم

المعاد ١٩٧٥

عظم اذ كان باهية ومزيرة السراري من اصحابي انما ما رايتم  
الكتاب في المجلد ٥ من المجلد ١٧٧٥ من المجلد ١٧٧٥ من المجلد ١٧٧٥

والشيء المصنفة في المجلد ٥  
على انه اعتمد ان الطريف والادب في المجلد ٥ من المجلد ٥

طريا الشروط والاطراف في المجلد ٥ من المجلد ٥  
نصف منه اختار من المجلد ٥ من المجلد ٥ من المجلد ٥

لغة الاضواء في المجلد ٥ من المجلد ٥ من المجلد ٥  
ما كتبه الرسمي في المجلد ٥ من المجلد ٥ من المجلد ٥

منذ ان كتبه في المجلد ٥ من المجلد ٥ من المجلد ٥  
الشراري في المجلد ٥ من المجلد ٥ من المجلد ٥

تتم في المجلد ٥ من المجلد ٥ من المجلد ٥  
معهم في المجلد ٥ من المجلد ٥ من المجلد ٥

منذ ان كتبه في المجلد ٥ من المجلد ٥ من المجلد ٥  
لغة في المجلد ٥ من المجلد ٥ من المجلد ٥

منذ ان كتبه في المجلد ٥ من المجلد ٥ من المجلد ٥

بهرسقا يوشى بو داخازناما نيكيه تيا نوديباين كورد و روتكرنا  
ناماد بوبوني ل كونگري به خدا سالا ١٩٧٨ الأدياء الأكراد ورفضه حضور  
المؤتمر في بغداد عام ١٩٧٨

بە کۆچی نوێی رانی کورد  
لێزان نامادەن کۆنگرە، ١٧٧٥  
ژمارە / ٥  
ڕۆژ ١٩٧٨/٨/٥

بە کۆچی نوێی رانی کورد  
لێزان نامادەن کۆنگرە، ١٧٧٥  
ژمارە / ٥  
ڕۆژ ١٩٧٨/٨/٥

بە کۆچی نوێی رانی کورد  
لێزان نامادەن کۆنگرە، ١٧٧٥  
ژمارە / ٥  
ڕۆژ ١٩٧٨/٨/٥

بە کۆچی نوێی رانی کورد  
لێزان نامادەن کۆنگرە، ١٧٧٥  
ژمارە / ٥  
ڕۆژ ١٩٧٨/٨/٥

بە کۆچی نوێی رانی کورد  
لێزان نامادەن کۆنگرە، ١٧٧٥  
ژمارە / ٥  
ڕۆژ ١٩٧٨/٨/٥

بە کۆچی نوێی رانی کورد  
لێزان نامادەن کۆنگرە، ١٧٧٥  
ژمارە / ٥  
ڕۆژ ١٩٧٨/٨/٥

بە کۆچی نوێی رانی کورد  
لێزان نامادەن کۆنگرە، ١٧٧٥  
ژمارە / ٥  
ڕۆژ ١٩٧٨/٨/٥

بە کۆچی نوێی رانی کورد  
لێزان نامادەن کۆنگرە، ١٧٧٥  
ژمارە / ٥  
ڕۆژ ١٩٧٨/٨/٥

بە کۆچی نوێی رانی کورد  
لێزان نامادەن کۆنگرە، ١٧٧٥  
ژمارە / ٥  
ڕۆژ ١٩٧٨/٨/٥

بە کۆچی نوێی رانی کورد  
لێزان نامادەن کۆنگرە، ١٧٧٥  
ژمارە / ٥  
ڕۆژ ١٩٧٨/٨/٥

نیشاسارا (داخازناما) نیکیه تیا نیشهرین کورد بو یوشی نو کونگروی  
ل سالا ١٩٧٨

... ..

د رئيس جمهوريه عراقه التقدیم

د راجه افضل بقوله خاتمه لهدا حامي متنيا لكم التوفيق من اجل خدمه المصالحه العامه  
وغيره لاني سياتيكم اذ العزمه امانه غلبه او الاصول بقده من اعناق وحمد كل من  
تبر عليه حوائبه واستقراره وازده حماره الدر الذي يفرح عليه بان يكتم بقل بالديه  
ت حمد بقل من سبل خدمه هذا الوطن العالمه وشعبه الطيبه الذي يقم بنه سنا حديه  
القديسه المعينه والذخاير القويه ليموا مقامه الساتيه بنه ارقه الحضارات المعاصره في العالم  
والدياع بالذمات المبدئيه على الوجه الدخيل من مختلف المستويات والاصغره مع حركه القويين  
حركات الدوله الاسلاميه وعزم الدعيان والعروا السلم والتقدم في العالم بجم انشاطاته  
المعترفه ومصلحه المفاعله المتشعبه والمقدومه معا جميعا

سياده الرئيس - لقد حثكم البارحة غر حبل مؤدليه الرعي الدوله لهذا الشعب المحمد والحمد

البلد الطيب الذي يقم رضاه وشراره وبركه قلمنا ايضا عليه بلده في العالم وان كانه من  
الواجب على كل مواطن عراقي ان يكون داعيا وسوادا عن رعيه حسب منطقه كونه الشريف

ان مثل هذه المؤدليه اللديه على عاتقكم وفي مثل هذا البلد الذي لا يزال يندو تحت  
وطاة ركامه ترسبات الاخذ وحاسيات التي خلفها العيون العاربه بكروا وكوا سلبا بها

وفي مثل هذه الظروف والذمات المعصيه الجبل بالشمل والمخاطبه والمصالح الدوليه  
التي حثه فيلا ومن مثل هذه المنطقه التي تاتيها الماديه الحاسيه والاعليه الفاعله

ان مثل هذه المؤدليه الساتيه الجيده على عاتقكم على الرغم من انتم تعدت به من مدركه  
نيادته عالميه والريده جريته حازمه بلدي اعتمدت سيموا لقبول القدره من حراسه

خدمته الزميه للوطنه فاقوله ان تلكه الادياره مما بلغت من البأس والقدرة فانها  
في سعيه الحاحه اليه حقا اكبر من الحكمة والعبد والطوبى والبرقه الحنه المشرقه

تم شوايه التعلق والرياح كما حثه على ذلك الذي القرائنيه الكريمه [ ادع الى السبل  
بلك بالحكمه والمعرفه المحضه وجاهد لهم بالبره حبه احسن ] وكما ورد في مثل الماتوره

الفرعيه من شجاعه الشومان - [ هشتم ينجون ان تكون كفه رجحان الاسبقه للحكمه التي  
تكون مروه قياده الادياره الشاعه النظيره من مواجبه كل حجب المعطله والارصه في

القدره والمعقدتها من ليس القاس تجنبا من التورط في كل شرايع الحشود والارصه في  
الفرقوي من الخطا المعديه التي تقدر سياتكم وبالشعب والبلد كليا معا

سياده الرئيس - ليعتد شعبه من سده الذمات وشاقت البصيره ومعها مقارن  
عبد اعقادي ان هناك ثمة نزع من الدسيه بين ثرة الادياره وشدة النشاطات

عاصيه وبع الاسبقه لوعتقاس بالصلح والحكمه والمشره الناصحه الصريحه والبره في الوطن  
مع بعض الدحيات ومن المحتمل جدا انما تتولد من الاعتاد على بعض الممارسات الدسيه التي لم تكن

شده وخدمه وسه ارم الخدم والمعرفه المنطقه المبرده من سبل الخفايه الناصحه على  
شدة ادم بياكم في بعض الاحوال من السعه ان الوثائق التي

...

بهريهري نيكن ژ ناما يوسفى بو سهروكى عيراقى (صهدام حسين) ل ٢٠ى تهموزا سالا ١٩٨٠ يق



١٣٣٣ هـ


شماره لژنه الثامنة

١٩٧٥ ع. ٢٢

الاخ الاستاذ صالح اليوسفي المحترم

تحية رعدكم بما اكرمكم عليه وآله منكم ومنكم ومنكم

لقد بعثنا من الملائم الاول يعقوب عبد الكريم الذي اطلتم سراحه  
 بكم صوابا وسوي في فئتم الجميلة لثمة صفة الدفن العالي  
 ولا شك انك قد سوي بان يدنا في هذه الظروف بما جبهه اي  
 ضمة ما تارة المحلينة سراجي حقنا الدماء رسد النبوة  
 التواضعة شرا ظروف التلا السابته وشع لاله ان يدنقنا  
 جميعا لما فيه العلاج لثمة هذا البد والتعاون المحر سراجي  
 بناء مادرتك الرب وآلان سبتم سبتم سبتم سبتم  
 وفضلوا ببولنا ان شاء الله

  
 المحقق  
 اللواء الركن  
 عبد الممنون السنين  
 قاتل سبتم

بروسكا (بهرسقا) ليوا روكن عه بد لمونعه م روبه يعي فاهرماندي فرقا په يادهيا ههشت بو  
 يوسفي ل سالا ١٩٧٥



١٩٤٤

١ - مێژووی ده لایه  
 ٢ - سهره شه با مێ  
 ٣ - مێژووی با مێژووی لایه ٢  
 ٤ - ههروه ههوه  
 ٥ - بهر و نه و نه ده نا مێ  
 ٦ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٧ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٨ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 شه مێژووی مێژووی نا مێ  
 نا مێژووی مێژووی نا مێ

١ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٢ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٣ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٤ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٥ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٦ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٧ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٨ - مێژووی مێژووی نا مێ

شه مێژووی مێژووی نا مێ  
 نا مێژووی مێژووی نا مێ

١ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٢ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٣ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٤ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٥ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٦ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٧ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٨ - مێژووی مێژووی نا مێ

شه مێژووی مێژووی نا مێ  
 نا مێژووی مێژووی نا مێ

١ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٢ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٣ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٤ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٥ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٦ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٧ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٨ - مێژووی مێژووی نا مێ

شه مێژووی مێژووی نا مێ  
 نا مێژووی مێژووی نا مێ

١ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٢ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٣ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٤ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٥ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٦ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٧ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٨ - مێژووی مێژووی نا مێ

شه مێژووی مێژووی نا مێ  
 نا مێژووی مێژووی نا مێ

١ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٢ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٣ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٤ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٥ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٦ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٧ - مێژووی مێژووی نا مێ  
 ٨ - مێژووی مێژووی نا مێ

شه مێژووی مێژووی نا مێ  
 نا مێژووی مێژووی نا مێ

## ئه لبوما شكليت سياسي



يوشي ل جزورا مهلا مستهفا بارزاني و صدام حسين ل حاجي نومهران سالا ١٩٧٠



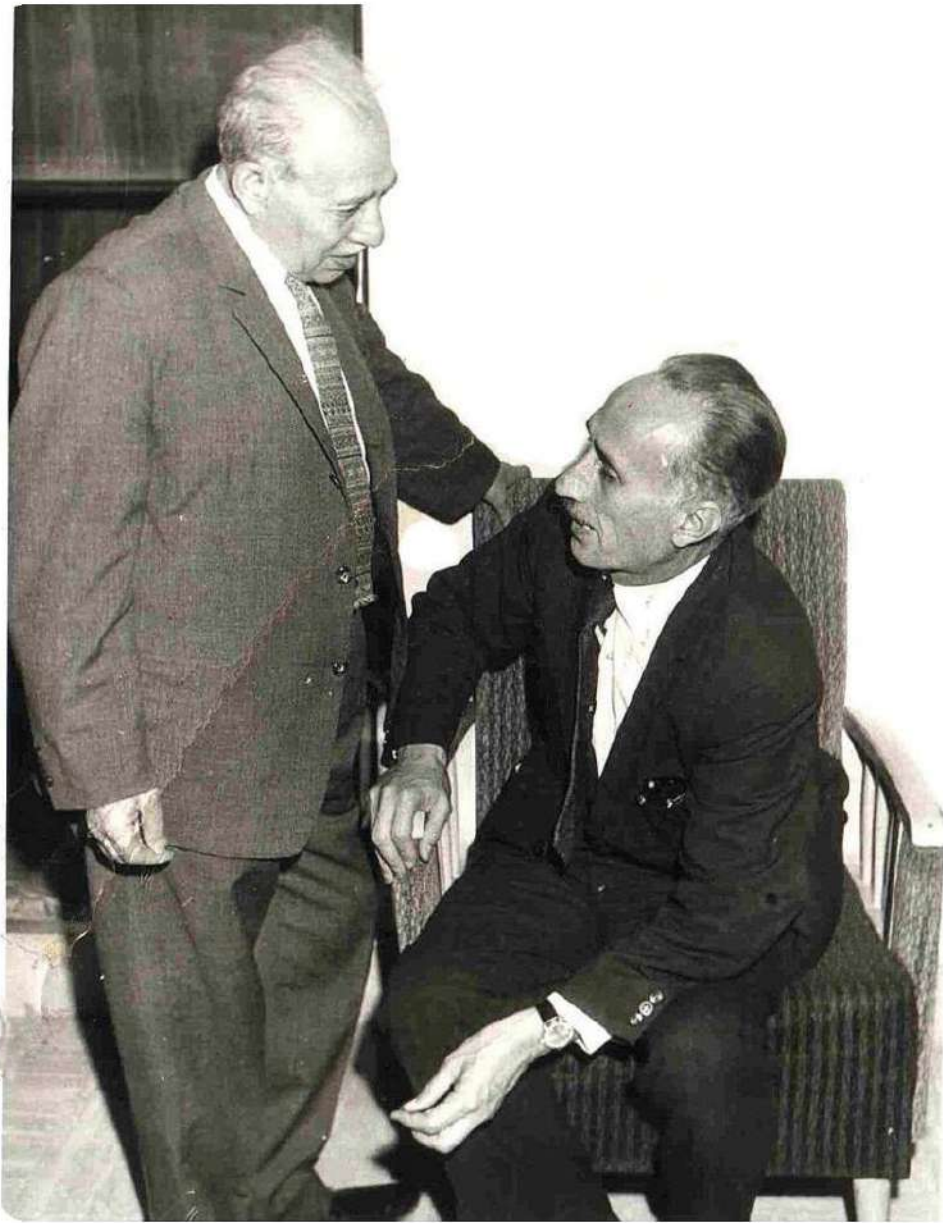
يوشي و سهروككوماري عيراقني نه حمهد حسدن نه لبهكر



یوسفی ناقبهره مسعود بارزانی و ئدریس بارزانی



یوسفی و بالیوزئ نیکه‌تیا سوڤیه‌ت



یوسفی و سیاسہ تمہ دارئ عیراقئ عہزیز شہریف



یوسفی و سه‌روکوماری تونس نه‌لجه‌یبب بورقییه



یوسفی ل پیشوازییا کامیران به‌درخان ل حاجی ئومه‌ران





## نه لیبۆما شکلیت جفاکی

یوسفی پیشوازیا به تریاکێ مار ئیشای شه معون  
به تریاکێ که نیسه یا رۆژه لاتا که فنا نسطوری



یوسفی ل کوردستانی دگهل عهزیز ناگرهیی  
و جهیبب محمد کهریم و نافذ جهلال و  
نحسان شیرزاد



یوسفی دگهل کومهکا هه فالان ل  
کوردستانی



## نہ لبؤما شکلیت مالباتی

یوسفی دگهل کوری خو نہ نداداربار شیرزاد



یوسفی دگهل مالا خول نہغهدی - ئیرانی سالا ۱۹۷۵ئ



دوماھیک شکلی یوسفی - ناقبہرا ھردوو کچیت خودا ل بہارا سالا ۱۹۸۱ئ

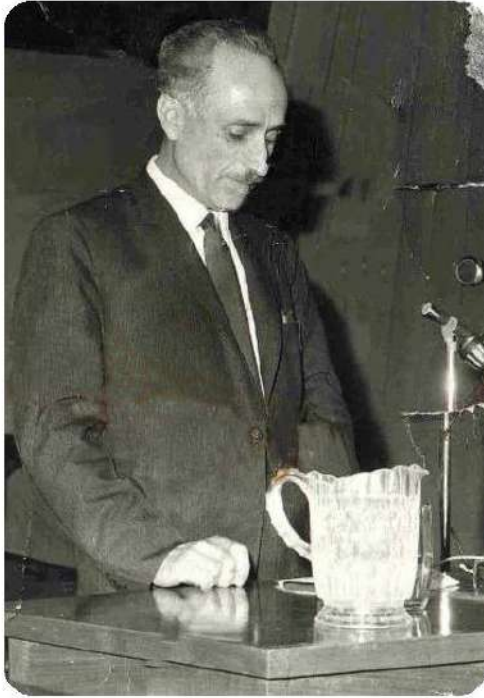


## ئەلبۆما شکلیت بزاف و چالاکییت رهوشه نهزری



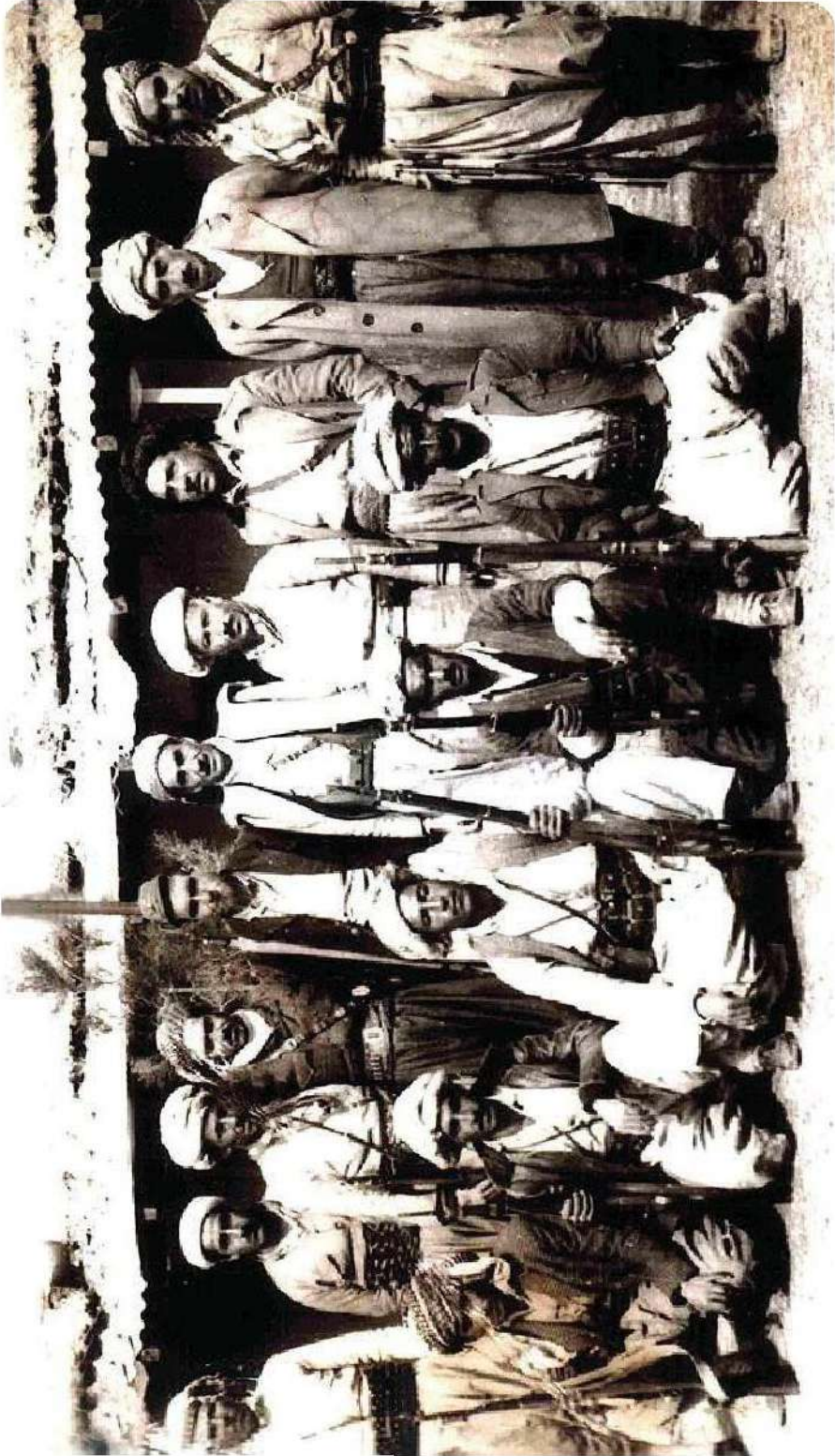
یوشی ل ریژا ئیکێ و ل لایئ وی یین راستی یوسف ئەلسیباعی و وهلید جونبولاط ل  
ناههنگا (تهئینی) یا سیاسهتهداری عیراقی چادرجی



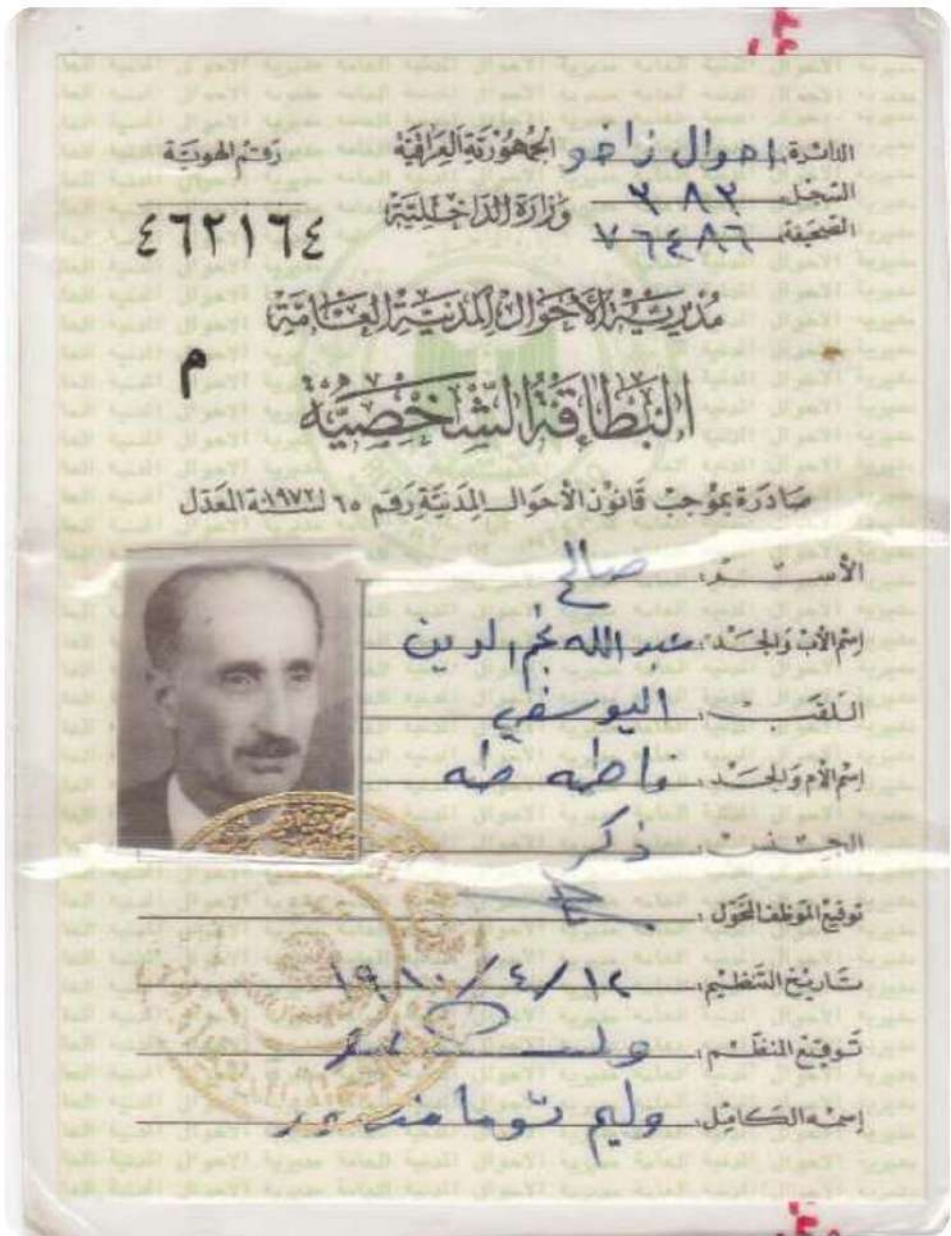


یوسفی ل دھمن پیشکیشکرنا پھیشہ کئی ل  
چالاکیه کا رهوشه نهزری





صالح یوسفی پئی دووئ ل لاین راستئ ژبیافه دکهل کومهکا سهرکرده و پیشمه رگهیان ل کوردستانی



لاى پيشىين يى ناسناما بارى شارستانى (هويه الاحوال المدينه) يا صالح يوسفى



# فولکلوری مه سیحییت دهۆک و کوردییت بادینان



حه جی جه عفه ر



دیمه نه کی تاخه کی مه سیحییان ل دهۆکی



بهري بيست سالان من بناقونيشائيت (فهروهنگا بچووکان) نيزيكي چل ئيديوميٽ زارۆکان د رۆژناما هاوکاري دا بهلاڤکربون . دقان رۆژاندا من پرتووکا (محلہ سورايي) في دهوك خواند، ياکو پاريزهر ( افرام فصیل البهره ) نقيسى . من نيزيكي (۳۱) ئيديوميٽ زارۆکان تيدا ديتن، لي ئه و ئيديوم يٽ زاروڪيت مهسيحي ل تاخا فهلا ل دهوكي بوون .ههروهسا نيزيكي ۲۰۰ گوتنيت مهزنان يٽ مهسيحي هه ر ل هه مان تاخ تيدابون . گاڤا من ديتي کو گهلهك ژوان ئيديوما وه کو يٽ زارۆڪيت کوردان بون، له و من بفهر زاني ههردووان، بهراوردکرن ل گهل يٽ کوردی د قى گوتاري دا بينمه خوار:

مه سسيحي	کوردی	واتا وئ
.....	.....	.....
مها	په پي	نان
افو	ئوفى	گرار
عم عم	عمى	خوارن / عه م عه م نانکو بخو
جيجى	ژژه	گووشت يا پشى ژژه
تيتي تهيره / مريشك	تيتي / مهزن بو گازيكرنا مريشكا بكارتينن —	
بشى — بشونى	پشى	كتك
بعى	به عى	به رخك / كارك
جوجو	چيچى	چيچك / چوچك
كوجو	عهوؤ	سه
عوعو	عهوؤ	سه
تسو	ئوشؤ	كه ر
كخ / كخا	كخ / كخه	پيسه
افا	بفه	خه تهر
قاقى / بو هيكى بكارتيت	قاقا / بو ميويژا بكارتيت	—
تاتى / تواتى	په پا	بريشه هه ره
جيجى	چه چى / چه چا	دهست
بجا	پچى ( وهروه پچا من )	پشت





ئەفە ئەو پەيئەف بون ئەوئت زارۆكان  
بكارئینان، ئەفئت خواری ژى ھندە  
ئەو گوتئتت مەزانن ئەوئت مە ل  
سەرى ئىشارەت پئداين :

۱- اود زالى بخولە د خورح لقيسى .....  
بدائر دلا قيسى. ئانكو يى ب وەريسى  
ھەفالى بچیتە دارا، دى بى دار زفريت  
. كورد دبیژن : یى ب وەريسى خەلكى  
بچیتە كەفرى، دى تیدا كەفیت.

۲- او كلبا د بختوتا كنبیلی لصيدا .....  
لاكیوز جو فايدا . ئانكو ئەو سەي  
بزورى بچیتە نئچیری، فايدە ناكەت  
. كورد د بیژن : سەي بزورى بچیتە  
نئچیری، نئچیری ناكەت.

۳- او دلا راخش لا بدائح ..... لا كیازی  
قدرا دا قلائیح . ئانكو ئەوئ ل سەر  
دەستت خو برئقە نە چیت، قەدرئ  
پیت خو نزائیت . كورد دبیژن : ھەتا  
مرؤف ل سەر سەرى برئقە نە چیت،  
قەدرئ پئا نزائیت.

۴- او دزالی لنوئى..... بتریا قوئى . ئانكو  
ئەوئ بچیت ماسیا بگریت، دى قوونا  
وى تەربیت.

۵- ان كل جوجكى اخلیوا تینی ..... لا  
كبایشوا جو مندئ تا مروازا . ئانكو  
ھەكە ھەمى چچكا ھژیر خواریانا،

چ بو خودانى نە دمان . كورد ژى ھەر  
وہ دبیژن.

۶- ارخى زلا .... كمباقر لچقجاقى . ئانكو  
ئاش ب سەر ئیکدا ھەلوه شیا خواری،  
ئەوئ پساراً ھندەك ھيرومیریت ئاشى  
د كەت. كورد د بیژن : ئاقى بەریت  
بەرئاشا برن، ئەوئ پساراً كەنگرپەرا  
د كەت.

۷- اینا دشاتت منح ماىى ..... لا  
مهرشتا . ئانكو ئەو كانيا تو ئاقى ژى  
فەدخوى شیلی نەكە. كورد ژى ھەر  
وہ دبیژن . ھندەك ژى دبیژن : بەرا نە  
ھافئزە وئ كانيا تە ئاف ژى فەخواری.

۸- اویری بریخا د كبابى ..... ونبقلی  
مەدغویى د خمرانى . ئانكو ل دوئف  
بئنا كەبابا چوو، ب سەر داخكرنا كەرا  
ھەلبو . كورد ژى ھەر وہ دبیژن.

۹- ان دیوا زادیوا من مترا .....  
باوزوالى خا كبنا. ئانكو ھەكە گورگ د  
خەما بارانى بايە، دا بو خو كوركەكى  
چئكەت. كورد ژى ھەر وہ دبیژن.

۱۰- ایكا دكنابل تورا ..... كخرى  
سكنیازا . ئانكو ھەكە گا كەفت، كیر  
خوش دبن. كورد ژى ھەر وہ دبیژن.  
ھندەك ژى دبیژن: ھەكە گا كەفت،  
كیر زەحف دبن.



# بەيتا شېخ عەبدولسەلام بارزانی



فەگۆهاستن ژ پیتین لاتینی:  
جەمیل شیلازی

مالباتا بارزان دا کەسێ ئیکێ یی دەست ب خەباتیت سیاسی- پۆلیتیک کری، شێخ عەبدولسەلام بارزانی یە. ل دوور فێ چەندی شێخ عەبدولسەلام ژ راگەھاندنا مەشرووتییەتی. هەتا بەربانگا شەری جیهانی یی یە کە مین ل سەر بزافا کوردی یا نەتەوایی گەلەک بزافیت سیاسی پیکیناینە.

ئەف بەیتە ل سەر شێخ عەبدولسەلامی بارزانی هاتییە هۆاندن.

شێخ عەبدولسەلام بارزانی، کورێ شێخ محەمەد بارزانی یە و برایی مەزن ئی مەلامستەفا بارزانی یە. ژ دەستپیکا چەرخێ بیستی پێشە ژ بلی چالاکیت خوە بیت دەقەرێ یین دینی و چاندی، دەست ب خەباتیت سیاسی کرنە. دنافا



د دەما قان بزاقان دا شیخ  
 عەبدولسەلام و ئەشیرەتا  
 بارزان ئاد بن سەرکیشیا وی دا  
 ل ھەمبەری دەولەتا عوسمانی  
 یاد بن ریفە بەریا ئیتتھاد و  
 تەرەقیی دا، ھاتنە ھەمبەری  
 ھەف و گەلەك موجدەلە کرنە.  
 ژ قەرێژا قان موجدەلەیان دا  
 شیخ عەبدولسەلام ژ ئالیی  
 دەولەتا عوسمانی قە ھاتییە  
 گرتن و ژ ئالیی والیی مووسلی  
 (سلیمان نازیف) قە د سالا  
 (۱۹۱۴) ان دا ل مووسلی ھاتییە  
 سیدارەدان.

د قئی بەیتی دا بەحسێ شەری  
 د ناڤەرا ھیزی و والیی مووسلی  
 فازل پاشا و ھیزی شیخ  
 عەبدولسەلام ییت د سالا  
 (۱۹۰۹ و ۱۹۱۰) دا قەومین تی  
 کرن.

د قان شەران دا شیخ عەبدولسەلام  
 بارزانی سەرکەفتنە کە باش ب دەست  
 قە ئینابوو.

د بەیتی دا ژ بەحسێ میرخاسی و  
 قەھرەمانیی شەرفانیت کورد دکەت.  
 مە ئەف بەیتە ژ دەقئی (سەید  
 ئومەری کەلتانی) وەرگرتیە.

بی ئاکرەبی چ کریمیە  
 نیشەکا شەقئ رابوویە  
 مالا شیخی روونشتییە  
 سەد مورید دەفتەر کریمیە  
 کاخەز ریکر بوو رومی یە  
 دەعوا گرتنا شیخی یە  
 دەعوا فەرمانا شیخی یە

\*\*\*\*\*



سہرئ ئاکرئ بيمو پانہ  
 يئ ہاتی روما سورانہ  
 تابور تابور گریدانہ  
 خيشهت خيشهت راوہستانہ  
 بہرئ توپان دا بارزانہ

\*\*\*\*\*

بارزانئ کوچک و ئہیوانہ  
 بوو نرینا موریدانہ  
 ئاقئ قہدخون ژ ئہقورانہ  
 بکن کارئ شہرئ رروميانہ

\*\*\*\*\*

ناسرہ لاه دینتہ مامیہ  
 تو بکیشہ تیرکا تیلپیہ  
 فہرمان بیت ژ ستہنبولیہ  
 پچینہ شیخی بارزانیہ

\*\*\*\*\*

سہرئ ئاکرئ بيمو بہرہ  
 بید ستہنبولی ہاتنہ دہرہ  
 تہمام بوون چہند تابور ئہسکہرہ  
 ئوسمان ناغا سہرئہسکہرہ  
 نہسرہ لاه بيم خوش نہفہرہ

\*\*\*\*\*



\*\*\*\*\*

چ سبەيە سبە زوويە  
شيخى ئىقېژ وى كرىيە  
سلافا ملان دابوويە

\*\*\*\*\*

بوو گورينا موريدانە  
ھەردو جوينان بوو لىكدانە  
بوو قىامەت و ئاخىر زەمانە  
ھەر ژ بەر دەنگى قان تۆپانە  
ھەمىيان چى بوو سەلىخانە

\*\*\*\*\*

خودانى دوانزىدە كورانە  
ئەول كوشت سەر بۆرىزانە  
شكاندى ساما موريدانە

\*\*\*\*\*

ھەمىيان چى بوو خوشەبىيە  
قورغان وى ختم كرىيەكوشت  
سەرۆكى ھەزار و يىنسىدە ئەسكەرىيە

موريد دكەن پىكۆلىيۆ  
چىايى شىرىن پىشتىيۆ  
ئەم قەببول ناكەين ررۆمىيۆ

\*\*\*\*\*

ياللاھ قوھتا خودى يە  
شىخ رابوو چوو بەراھىيە  
قورغانا گران ل كۆشىيە  
ئەز ناكەم شەرى ررۆمىيە

\*\*\*\*\*

رۆمىيان قەببول نەكرىيە  
دەستى خوە دابوو ئەردىيە  
ھلگرت چەنگەكى ئاخىيە  
ئاقىتە كۆما ررۆمىيە

\*\*\*\*\*

شىخ زقېرى ھاتە مالە  
بۆ موريدان كر ئەو ھالە  
كارى شەرى نەكەن بەتالە  
نەكەن چ ھزر و خەيالە

\*\*\*\*\*

خوتبا خوە بکەن تەفاقە  
پاشى خوە باقىنە ناقە  
دو ژ مە بەدەلا سەدانە

\*\*\*\*\*

ھای چى بوو خوشەبىيى زرافە  
پەتیلە پووشى قەناقە  
كۇما ررۇمىيان كر بەلاقە

\*\*\*\*\*

ھەي چى بوو ھى چووچى يە  
دەستى خوە دا سووزەنىي يە  
كوشت قايمە قامى ررۇمى يە

\*\*\*\*\*

ھەي چى بوو خوشەبىيى جانە  
ئەو دىلژىتە موریدانە  
سبىھى رۇژا تۇپانە  
ھوون بکۆلن خەندەکانە

\*\*\*\*\*

موریدان خەندەك كۆلانە  
خوە تى دا كرن نىپانە  
سى ساعەت چوون ب تەمامە  
بەر شەرى تۇپان وەستانە

\*\*\*\*\*

ئەف تۇپە چ كەر و گىژن  
جۇت جۇتە تۇپان داڭقژن  
مورى خوە ل بەر دەھەلاقژن

\*\*\*\*\*



ئەف تۇپە چ كەر و دىن  
ل بارزانى دپەقینن  
موریدان منەت پى نینن

\*\*\*\*\*

ساعەتا تۇپ راوەستانە  
موریدان خەنجەر ھەلدانە  
چ حال بو ررۇمى ئەمانە

\*\*\*\*\*

گەلىكى بالندان كورە  
قان سووزەنىان لۇرە لۇرە  
شەرى ررۇمىيان و موریدىد  
ستوورە  
ھەوارا ررۇمىيان دەرەنگە دوورە

\*\*\*\*\*

گەلیکی بالندان تەنگە

قان سووزەنیان دەنگە دەنگە  
شەری رۆمییان و موریدی شەنگە  
هەوارا رۆمییان دوور و درەنگە

\*\*\*\*\*

موریدان رۆمی هەلانن  
تابوور تابوور لینگ بژاندن  
بەر بنیید ئاکری پەنگاندن

\*\*\*\*\*

شکەفتا بەری خەلی پانە

هەرکیان گرتن چار دۆرانە  
ویری کوشت فەقە عەبدورەحمانە

\*\*\*\*\*

دەشتا کەرکووکی ب هۆلیکە  
قان موریدان هۆوکە هۆوکە  
رۆمی دگیرین هەکوو پچووکە

\*\*\*\*\*

شکەفتا بەری خەلی مشتە

هەرکیان گرت بەروو پشته  
فەقە عەبدورەحمان ویری کوشتە

\*\*\*\*\*

مورید دکەن هۆلە هۆلی  
خووش تیتن دەنگی داھۆلی  
دی ل دوو چین هەتا مووسلی

\*\*\*\*\*

شەڕ داگەفتە بن هاریکی

خووش تیتن دەنگی پپیکی  
دووئرا چوون هەتا گەدووکی

\*\*\*\*\*

مورید دکەن هۆوکە هۆوکی  
خووش تیتن دەنگی پپیکی  
دی ل دوو چین هەتا کەرکووکی

\*\*\*\*\*

موریدان رۆمی راگرن

تابوور تابوور بەلاف کرن  
بەر بنیید ئاکری ئاسی کرن

\*\*\*\*\*

دەهەمەن

..Yyaşar Kaplan (berhevkrn), Beyt û Ddastanên Kurdî, çapa êkê, weşanxana nûbhar, (2019), laper (351 - 347).



# وه صفیا شه مدین ئیکه مین مامۆستایا ژن ل به هدینان



وه صفی حهسه ن ردینی

و ل ده مئ خاندنا من بو په ږتوکا نافبری  
د بپ (۵۳۷) چافئ من ب پیژانینه کئ  
کهفت تیدا هاتیه:  
(ل شواتا ساللا ۱۹۴۶ وه صفیا شه مدین  
مامۆستا بوو ل خاندنگه ها (الأحداث)  
ل زاخو و مهیانا (معاش) وئی ۸ دینار  
بوون)).

به ری هه یامه کی من په ږتوکا (مدارس  
الموصل) یا هه فالی هیژا د.ع.لی  
نه جم عیسا دخاند (۱) کو په ږتوکه کا  
هیژاییه و گه له ک زانیاری دناقدا هه نه و  
د.ع.لی نه جم ئه ف زانیاریه ژ سالنامیت  
ئوسمانی و روژنامه گه ریا باژیری میسل  
و ئه رشیف و دوسیه بیت خاندنگه هان  
په یدا کرینه.





و ژیدهری د.عهلی نجم بو قی پیزانینی روژناما (نصیر الحق) یا میسلی یه، ههژمار (۳۷۷) ریکهفتی پینجشهمبی ۱۹۴۶/۲/۲۱، و ههروهسا ژیدهرهکی دیتر یی د.عهلی نهجم دوسیا خاندنگهها الأحداث بول زاخو کوتا کوسالا ۲۰۱۲ ئەف دوسیه ل ریفه بهریا گشتی یا پهروهردا میسل یا پاراستی بوو (۲) ده ما من ئەف پیزانینه خاندی ب راستی ئەز راوهستیم و من هزرا خود گرنگیا ویدا دکر.

پاشی من گوته خو یا فه ره ئەز دیقچوونهکی بو بکه م و هندهک پیزانینان ل دور ماموستا وه صفیا شه مدین پهیدا بکه م، چنکوب هزر و بوچوونا من و ل دیف وان ژیدهری ت بهردهست ئەفه دی بیته ئیکه مین ماموستایا ژن ل سه رانسهری ده قه را به هدینان.

و ل پینگاڤا من یا ئیککی من ژ دیرۆکنقیسی زاخو سهیدا سه عید حه جی سه دیق پرسی کا چ ژ قی مژاری دزانی ت

د به رسفیدا گوته من: من چ جارا نه بهیستی ه و ئەز چ ژ قی بابته ق نزانم. لی من ژنی خاست پسارای قی نا قی بکه ت، پاشی پشتی ۴ روژان من جار ه کا دی تیله فون ب سهیدای کره قه، وی گو ت:

راسته نا قه ک هوسا ههیه و ل زاخو ماموستا بویه، لی کهنگی و ل کیژ

سالی و ل کیژ خاندنگه هی ئەز قی ئیککی نزانم، ههروهسا گو ت من: نا قبری خیزانا عبدالمجید بهگ بهرواری یه.

پاشی ب ریکا هه قالی هیژا ئە یاد نه قیب بهگ بهرواری، من خو گه هانده مالباتا ماموستا وه صفیا شه مدین و مه ل تیرمه ه و ته باخا ۲۰۲۲ (۳) ب ریکا تیله فونا دگه ل کورپی وی ئەندازیار عه لی عبدالمجید بهگ بهرواری، مه گه له ک پیزانین پهیدا کرن و د قهریژا چهند په یوه ندییت تیله فونی دگه ل عه لی نه جم عیسا خودانی پهرتوکا (مدارس الموصل) و ژ وان پیزانینی ت د ناف پهرتوکا نا قبری دا و ژ ییت روژناما (نصیر الحق) یا میسلی دا، و ژ وان (۳) په یوه ندییت دگه ل ئەندازیار عه لی کورپی ماموستا وه صفیا شه مدین زاخوی، ئەم شیا ین قان پیزانینان ل دور ئیکه مین ماموستایا ژن ل به هدینان وه صفیا شه مدین زاخوی کوم بکه یین:

- نا قی وی وه صفیا سه عید ناغا شه مدین ناغا زاخوی یه، دایکا وی نامینا خان قادر ناغا شه مدین ناغایه. - خاندنا سه ره تای و نا قنجی ل زاخو خاندیه.

- پاشی ب ریکا (حازم شه مدین ناغا زاخوی) کو مرو قی وان ه و هنگی ئەندامی په رله مانی عیراقی بوو (المجلس النيابي العراقي ل دار المعلمات العالیه) ل به غدا هاته وه رگرتن (۴).



- و پشتی چند ساله کان هاتیه  
قه گوهاستان بو خاندنگه ها (البواسل)  
هه ر ل به غدا.

- و ل سال ۱۹۷۳ هاتیه قه گوهاستن بو  
خاندنگه ها (الجامعه) یا نمونه ی هه ر ل  
به غدا.

- و ل سال ۱۹۸۲ هاتیه قه گوهاستن  
بو خاندنگه ها (المناهج) یا نمونه ی  
ل به غدا و هه ر ل قی خاندنگه هی  
خانه نشین بوویه.

- ماموستا وه صفیا شه مدین زاخوسی ل  
روژا ۲۰۰۹/۵/۳۱ وه غه رکریه.

ناقبری ته ف کور و کچه هه بوون:

- عه مید روکن سه ردار عبدالمجید به گ  
به روار، وه غه رکریه.

- دکتور نزار... وه غه رکریه.

- نازدار.. صه یده لانیه، ل دهوک  
ناکنجیه.

- عه لی، نه نذاری چاندنییه، ل  
سلیمانی ناکنجیه.

- نه قیب بشار... ل شه ری عیراقی و  
ئیرانی یی هه شت سالی وه غه رکریه.

نه قه و ل دور زانیاریت به رده ست  
(ست نه نا ملک ئیسماعیل بازی) ده یته  
هه ژمارتن ب دوه مین و که فترین  
ماموستا ژنک ل ده قه را به هدینان.

هه ر بو زانین ناقبری ل سالی ۱۹۵۱-  
۱۹۵۳ ریقه به را خاندنگه ها دهوک یا  
سه ره تای یا کچان بوو (۵).

- و ل سال ۱۹۴۳ دار المعلمات العالیه ب  
دوهایه ئینایه.

- پاشی زقریه زاخو و ل خاندنگه ها  
(مدرسه الأحداث) یا سه ره تای هاتیه  
دامه زرانندن.

- ل سال ۱۹۴۸ هه قزینی دگه ل  
عبدالمجید ره شید به گ به روار پیک  
ئینایه، کو هنگی ریقه به ری ناحیا  
شه رانشی بوو ل سنوری قه زا زاخو.  
- و پشتی هه قزینی و ژبه ر چند  
نه گریت خیزانی وی ده ست ژ کاری  
به روه ری به ردا.

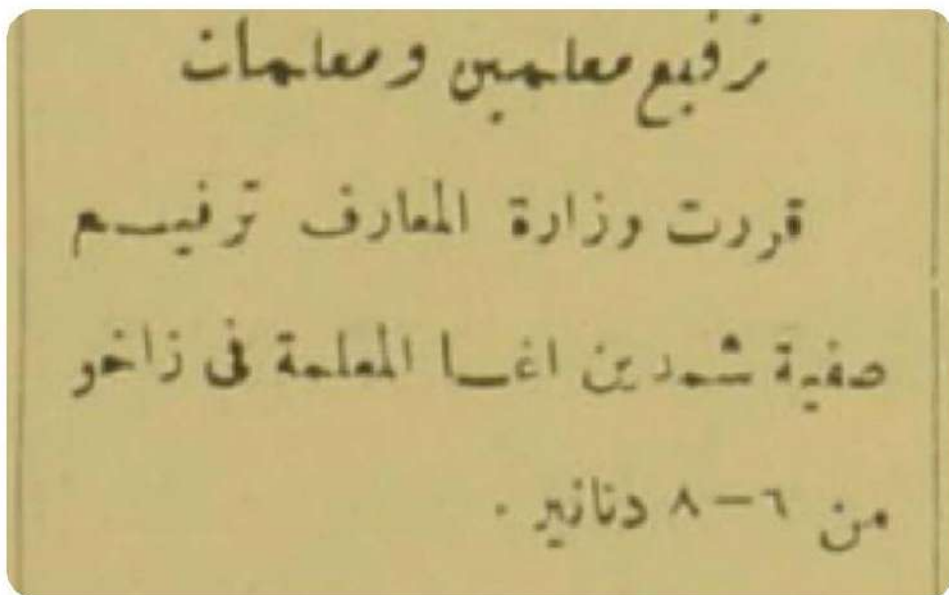
- و ل سال ۱۹۶۰ ده ما زه لامی وی  
عبدالمجید به گ بویه جگری پاریزگاری  
که به ل نافه راستا عیراقی جاره کا  
دیتر وه صفیا شه مدین زقریه سه ر  
کاری خو و بویه ماموستا ل خاندنگه ها  
که به ل یا سه ره تای یا کچان.

- و ده می ل سال ۱۹۶۶ هه قزینی وی  
عبدالمجید به گ به روار بویه پاریزگاری  
العماره (میسان) نه و هاتیه قه گوهاستن  
بو خاندنگه ها العماره یا سه ره تای یا  
کچان.

- پاشی ل سال ۱۹۶۹ مالا وان هاته  
قه گوهاستن بو به غدا و نه و زی بویه  
ریقه به را په مانگه ها (الأمل) یا  
تایه ت ب کیم نه ندامان قه ل به غدا.

- و ل سال ۱۹۷۱ هاتیه قه گوهاستن بو  
خاندنگه ها (الهدف) یا نمونه ی ل لای  
(الرصافه) ل به غدا، وی وانا بیرکاری و  
زانسته کان ل قی خاندنگه هی دگوت





گه ههک ژ نقیسینا په بهر زکرنا ماموستا وه صفیه شه مدین

دا هاتیه کو ماموستا مه جديا مه جيد طالب البناء ل روژا ۱۹۵۶/۱/۲۹ وهك ماموستایا سپورئ ل خاندنگه ها الأحداث یا سه ره تایی ل زاخو هاتیه دانان بو پتر پیژانینا ل دور خاندنگه ها الاحداث یا سه ره تایی ل زاخو.. سه حكه: په پرتوكا سهیدا سه عید چه جی سه دیق زاخویی (زاخو بین الماضي و الحاضر) و په پرتوكا وی یا تاییهت ل دور (دیروكا په روه ردئ ل قهزا زاخو) كو نیزیكه دئ چاپ كهت.

۳- حازم بهگ شه مدین ناغا زاخوی ل سالیته ۱۹۴۳-۱۹۲۵ (نوینه ر) بوو ل (مجلس النیای العراقي) ئانكو ل

كیم ژ دیروكا خاندنگه ها الأحداث یا زاخو یا سالیته ۱۹۵۶-۱۹۶۴ ب خوڤه گرتبوون.

و ژ وان پیژانینیته دوان بهر په رادا هاتین ئه وه كو ل سالیته ۱۹۵۶ تاكو ۱۹۶۱ ماموستا فه خریا محمد سعد الله زاخوی ریقه به را خاندنگه ها الأحداث یا سه ره تایی بوو ل زاخو، كو دبیته خویشكا نقیسكارئ نافدار صلاح سعد الله.

هه روه سال سالیته ۱۹۶۱-۱۹۶۴ فه خریا مه جيد ئه ربیلی ریقه به را خاندنگه ها (الأحداث) بوو یا سه ره تایی ل زاخو.

هه روه سا د په پرتوكا (مدارس الموصل) یا د.عه لی نه جم عیسا د بی (۵۳۷)

پەرلەمانی عیراقتی.

و ل ۵ شواتا ۱۹۵۰ بۆیه وه زیر ل حکومتا عیراقتی.

و ل ئادارا سالا ۱۹۳۰ دەما حازم بەگ شەمدین، ئەندامی پەرلەمانی عیراقتی،

وی و جەمال بابان و نوینەرئی هەولێر

و محمد صالح نوینەرئی سلێمانی و

ئیسماعیل رەواندزی نوینەرئی رەواندز و

سیف اللە خەندان نوینەرئی سلێمانی

و محمد جاف نوینەرئی کەرکوک

یاداشتنامەك دانە سەرۆك وه زیریئت

عیراقتی نوری السعید و دانە مەندوبی

بەریتانیال عیراقتی، تیدا داخاز کربوون

کو (لیوایهك) ئانكو پارێزگه ههك بناقتی

لیوا دهوك-زاخو- ئامیدی-ناکری-زیبار

(کو هنگی زیبارا نهو و دهقهرا بارزانا

نهو ب خوڤه دگرت) ب خوڤه بگریت،

ب مەرجهکی کو ئەزمانی کوردی ل

قهزاییت قی لیوایی ئەزمانی فەرمی

بیتن.

حازم بەگ شەمدین ئاغال سالا ۱۹۵۴

ل میسل وه غەرکریه و ل زاخو هاتیه

قهشارتن.

ئەقە و ل سالا ۱۹۳۹ خویشکا حازم

بەگئی (صەبریا) بۆیه هەقزینا

هوزانقانی دهوکی شیخ مەمدوڤ

بریفکافی (۱۹۱۱-۱۹۷۶) بو زێدەتر ل

دور ژیان و خەباتا حازم شەمدین...

سەحکە:

- عبدالرزاق الحسنی- تاریخ الوزارات

العراقیه بەرگی (۳) چاپا هەفتی

بەغداد ۱۹۸۹، بپ ۶۵

- وه صفي حسن ردیني- مندوبو بهدينان

في المجلس النيابي العراقي ۱۹۲۵-۱۹۵۸

گوڤارا مەتین هژمار (۵۸) چریا دووی

۱۹۹۶.

۴- ژ بلی قتی خزمانیا ناڤهرا مالباتا

شەمدین ئاغا زاخوی و مالباتا هەجی

رەشید بەگ بەرواری، کوست وه صفیا

شەمدین ئاغا بوویه، هەقزینا

عبدالمجید هەجی رەشید بەگئی

بەرواری.

هەر وه سا سانی ئەحمەد هەجی

رەشید بەگئی بەرواری ژیان هەقزینیی

دگەل حاجی ئاغا کورئی محمد ئاغا

کورئی حاجی ئاغا کورئی شەمدین ئاغا

پیک ئینابوو.

حاجی ئاڤایی ناڤری ل سالیئت (۱۹۴۳-

۱۹۵۴) ئەندامی پەرلەمانی عیراقتی

بوو و ل سالا ۱۹۸۹ وه غەرکریه.

بو زێدەتر پیزانینا ل دور ژیان و

خەبات و کورپیت وی... سەحکە:

وه صفي حسن ردیني- مندوبو بهدينان

في المجلس النيابي العراقي ۱۹۲۵-۱۹۵۸-

گوڤارا مەتین هژمار (۵۸) سالا ۱۹۶۶.

هەر وه سا سەحکە:

وه صفي محمد شیخو سندی (زاخو فی

العهد الملكي ۱۹۲۱-۱۹۵۸) دهوك ۲۰۱۴، ژ

چاپکریئت رێقه بەریا چاپ و بە لافکرئی

ل پارێزگەها دهوکی، بپ ۵۳۹.



۵- دیداره‌کا در یژ دگهل قه کولهر و دیروکنشیسئ سریان سهدا بنیامینئ حه‌داد ل هافینا سالا ۲۰۲۲ ل مالا وی ل دهوکئ.

دقئ دیدار ییدا نافبری بو مه گوت: ل سالیئ ۱۹۵۰-۱۹۵۳ ئەز خویندکاری نافنجیا دهوک بووم و ژبه‌ر قئ ئیکئ ئەز دوان (۳) سالا دا ل دهوک یئ ئاکنجی بووم و من گه‌له‌ک جارا شیف و فراقین ل مالا یوسف خیدو دهوکئ و هه‌فژینا وی ست (ته‌نا ملک ئیسماعیل بازی) خارینه، کو هنگی مالا وان ل تاخئ شیلئ بو ل دهوک، هه‌روه‌سا هنگی ئانکو ل سالیئ ۱۹۵۰-۱۹۵۳ وه‌ک مه‌گۆق ئەو ریفه‌به‌را خاندنگه‌ها سه‌ره‌تای یا کچان بوو ل دهوکئ.

پاشی ل سالا ۱۹۵۱ وانا خایه‌ک ل پشت گه‌له‌ریا دهوکئ یا نه‌و ئافاکر، کو هنگی ئەو (دادگه‌ها دهوکئ بوو) و هنگی هه‌مامیئ باژیرئ دهوکئ ل ته‌نشئ دائیرا ئامارا دهوکئ بوون. و ل بیرا منه‌ده‌مائەز ل نافنجیا دهوک و هنگی نافنجیا دهوک و ئاماده‌ییا دهوک ئیک ریفه‌به‌ری هه‌بوو.

و د ئیک ئافاهی دابوون، کو ئەوژئ (ئاماده‌یا کاوه) بوو یا نه‌و.

و ریفه‌به‌ری نافنجیا دهوک و ئاماده‌ییا دهوک سهدا حسین هه‌سه‌ن ئاکره‌یی بوو (۱۹۹۶-۱۹۹۹) و پشتی وی سهدا مدحه‌ت عبدالله تورکمانی (کو مروقه‌ک چه‌پ بوو) بوویه ریفه‌به‌ری نافنجی و

ئاماده‌ییا دهوک. سهدا بنیامین حه‌داد ریفه‌دچیت و دیژیت:

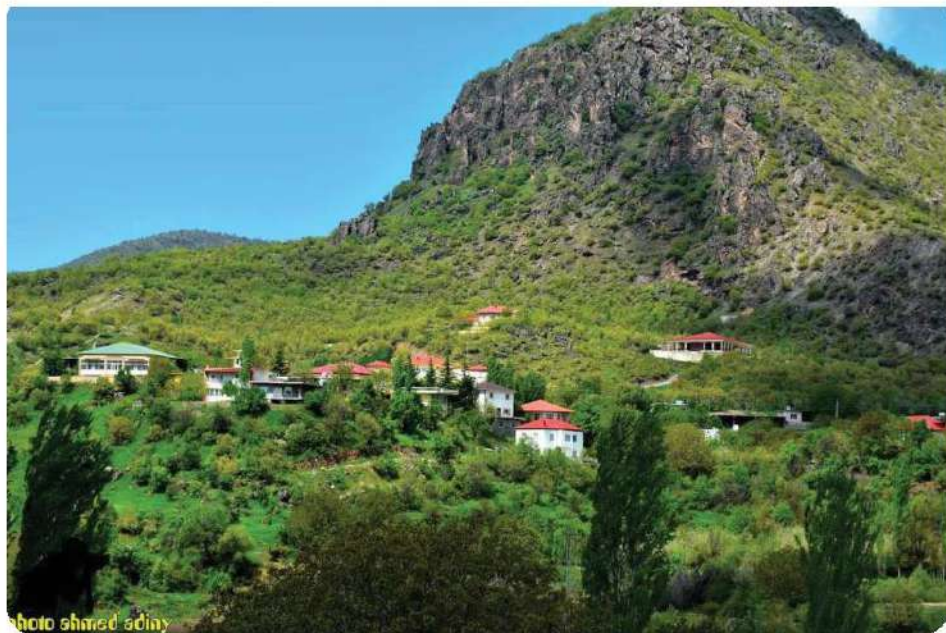
ل بیرا منه‌ژ مامۆستاییت نافنجیا دهوک و ئاماده‌ییا دهوک سهدا شاذل طاقه یئ مويسلی بوو (سالا ۱۹۷۴ ببۆ وه‌زیرئ ده‌رفه یئ عیراقئ)، یوسف خیدو دهوک بازی (۱۹۰۸-۱۹۸۹) کو پشتی ل دهوکئ خانه‌نشین بوئ، نافبری سالا ۱۹۷۳ مالا خو‌بره‌به‌غدا...

و ل به‌غدا بو سکرتری (ده‌سته‌یا سریان) ل کوپئ زانیارئ عیراقی هه‌ر ژ سالا ۱۹۷۴ تا کو وه‌غه‌را وی ل سالا ۱۹۸۹. هه‌روه‌سا ل بیرا منه‌... ژ خویندکاریئ گه‌له‌ک زیره‌ک (ل ئاماده‌ییا دهوک دوان سالا ندا) ژ لایئ سیاسی قه‌ و به‌ره‌ه‌فکرنا خو‌نیشادانا دژئ پاشایه‌تیئ خویندکار (ته‌حسین به‌رواری) و خویندکار توما القسی (أبو نیفال) کانی ماسی به‌رواری و هونه‌رمه‌ند فوئاد ئەحمه‌د .

ئه‌قه‌ و پشتی سهدا بنیامین حه‌داد (دار المعلمین الریفیه) ل به‌غداد ب دیماهی ئینای... ئەو بوویه مامۆستا ل خاندنگه‌ها ته‌ره‌دنا یا سه‌ره‌تای ل سالیئ ۱۹۵۵-۱۹۵۹.

پاشی ل هافینا سالا ۱۹۶۰ هاتیه قه‌گوه‌استن بو خاندنگه‌ها (داودییه) یا سه‌ره‌تای... پاشی خو قه‌گوه‌استه به‌غداد..

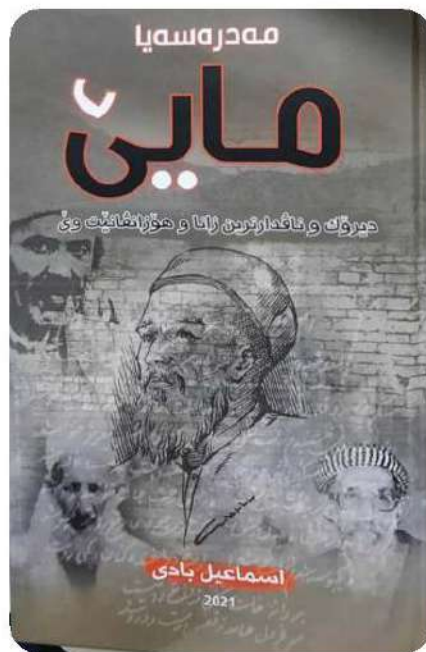
و ل سالا ۲۰۱۴ جاره‌کا دیت ل دهوکئ ئاکنجی بوویه و تانه‌و.



## «مايى» سەرۆكانيا زانىنى بوو!



شيان كانيسارگى





ئەفە حنیرا بتنی ئیک «مەدرەسە» بوویە، راستی جھئ سەر بلندی یە، بەلئ پا ئەگەر دویفچوونە کا باشتەر بۆ ییت ماین بهیتە کرن، دئ چەند گەنجینە یان فەبیینن؟. فە کولەر (ئیسماعیل بادی) خزمەتە کا جوان و ژ هەژئ پتشیکیشی مە هە میان کرییە نە خاسمە بۆ گوندئ «مائی» کۆ جوانیا وی ژ هە می لایان فە دایە دیار کرن، نە خاسمە ژ لایئ تورە و ئە دە بی فە رۆناهی پتر دایە سەر، ژبلی فئ چە ندئ سەر بلندی فی کاری دلئ خودانی ئان خواندە فانی» یئ بۆ خەم» د کوزرینیت ژ بەر وی کۆتە کی و دە ستدریژی و دە ر دە سە ریا ب ئە زمان و تورە یا کوردا» بە هدی نی- کرمانجی» کە فتی ژ لایئ نە حە زیت کوردان فە، دلئ مروقی لگە ل سوتنا وان « مە درە سە و دە ستخە تان» د سوژیت. هزرا خو بکە «خانەنگە هە ک» مە درە سە یە ک ل گوندە کئ گە لە ک بچوکیئ وە کی «مائی/ دە فە را بە روار ی با لا پە رتوو کخانە یە کا هە ند باش و زە نگی ن» ب پە رتوو ک و دە ستخە تان» هە بی ت کۆ ددلی تورکان پا نە چیت پابن ب سوژن ئان وە لا تە کئ وە کی «ئینگلیز» چونکی د وان هیرشان و تالانکران دا ئیکجار بۆ وان کوشتنا مروقان و سوتنا گوندی ئان خانیان» مالان» خە م نە بوویە، بتنی چافئ وان یئ زیق ل سەر «مە درە سە - مزگە فت» ان

و پە رتوو کخانیت وان بوو (ب ئیکجاری گە لە ک دوژمنیت دە ستخە تان بوون) ئە فجا بیهنا وان فرە ه نە دبوو هە تا ب چافئ سە ری خو دیتبا گوری یا ب سەر فە دچیت!! ( گرو فە ژئ ل سەر فئ چە ندئ تە ماشە بکە ن کا دە ستخە ت پتر ماینە ئان پتر بوونە خوە لی؟ ئە فیت ماین و دژیانی ژئ دا کا ل کیفە نە، ئە ز باوهرم هە ندە ک ژ وان خو ییت چووین وە لا تئ چینی!!)

خوزی جارە کا دی شوینواریت قان مە درە سە یان هاتبان نوێژە نکرن و هە تا خواندن ژئ تیدا دە ستپییا فە « من پلانە کا باش یا هە ی بۆ فئ چە ندئ» ب تاییە ت «مە درە سە یە کا» وە کی یا گوندئ مائی کۆ ل دویف هە ندە ک ژیدە ران دیرۆکا وی فە دگەریت بۆ بە ری سا لا ۱۵۹۱ز، ئانکۆ دشیم بیژم ل سەر دە مئ « مە لایئ جزیری ۱۵۷۰- ۱۶۶۰ز»

و بە ری هینگی ژئ ئە ف جھئ زانست و زانیئ گە لە کا بخە ملبویە و شاگرده هە بوون، ئە گەر وە سا بی ت ئە ز ب باوهرم فە یلە سو فئ کورد «جزیری» های ژ فئ چە ندئ هە بوو و دبیت سەرە دان بۆ کریت، ئان ئیکئ وە کی «فە قیئ تە یران» گو هە ل ناف و دە نگیا وی بی ت و بی ت مریدە کئ شیخیت وی (ئە فە ژئ خە ما فە کولەر ی ت مە بی ت چە لە نگ دا دە ستیت خو بۆ هە لدە ن و زبارة کئ بکە ئ).





مزویرکا و بهرهنهنگاریا دهقهرا بههدینان ل سالآ ۱۹۱۹ ئی دژی بریتانیا»- دیرۆکا بهرواری بالآ- دهولهتا ئه یووپی- چیرۆکا شهها سپی) پشتی هه وه ئه ف بهرکاره دیتین، ئه ری مانه پیدقیه «فه رزه» لسه ر مه فان گهنجینان بیی خودان نه هتیلین و لینگه رین تاکۆ سه ر ئاخ دکه فن؟ ئه فه بتنی «وه کی دبیژن په رکه ک و چهند ریزکه ک نینن» به لکی دیرۆکه! مرۆف دشیت ب بهرهنه مه کی به ری ۵۰ پینجی سالان میژوو یا به ری ۲۰۰ دووسه د سالان بزانیته، ژبلی قی هه میی خودانی فان بهرهنه میت مه کرینه میناک» مه لا ئه نوهر مایی» شه هیدئ وه لات ژ ی بوویه!! ئه فچار ب چافه کی کیم نه ماشه نه که یین..

ئه فان که سان» هه له به ستفان-مه لایان» لسه ر هه ر تشتی نفیسیه و بابه تیت بهرکه فتی نازراندینه کو هنده ک ژ وان تا رۆژا مه یا ئه ف رۆ ژ ی ئه م ژ ی د نالین، بو میناک: هه له به ستفان (مه لا عه بدولپه حمان ئه حمه د صائب مایی) باهرا پترا هوزان و هه له به ستیت وی ل دۆر وه لات ی و کوردینی بوون، د چهند ریزکان دا دبیژیت:

ل قیژئ ژ دل و گیان بو خواترا فی ئه زمانئ شرین لینگه ریانه کی بو فان بهرهنه میت به رزه بکه ن، ئه گه ر هوین بیژن د به رزه نه و مه پیزانین لسه ر نینن، ئه وونه: ئه فه سه هیدایئ «بادی» بو هه وه دیارکرن بتنی یا مای دویفچووون و ده ستئ خو قیژا ب گه هینن، هزرا خو بکه ئیکی وه کی هیژا هه له به ستفان و نفیسکار (مه لا ئه نوهر مایی) ۱۶ شازده بهرهنه میت ب زیړی نه هین گوهورین هه نه، وه ره ژ وان بتنی ۳ سی چاپووینه و ۱۳ سیزده ماینه لهن ته ختیت نفستنی، بنداق و تژی سه ر توز بوویه، ئه زدی نوکه نافئ بهرکاریت نه چاپکری و به رزه بووی بیت فی نفیسکاری هیژا نفیسم و هوین بریاری بدهن: (الفردوس المفقود- جلوه» وه رگپرانا په رتووکا پیروژا دینی ئیزدییان»- مه ته لوکیت کوردی» ب بیتیت لاتینی»- گولزه ر ژ مه ولوودا پیغه مبه ر- دیاریا لاوان» شیرهن»- باوه ری- شیریت وه لات» دیوان»- الاکراد فی التاریخ» د زیندانی فه نفیسیه»- فیان و تولفه کرن» چیرۆک»- گه لیئ مزویرکا» لدور شه ری گه لیئ



برا دگهان نیک بگهان شیره تی  
 له می پیکفه بگهان خزمه تی  
 دا لوین ببینن لهرزه تی  
 نی نه م بهزی فرۆتی نه  
 نه م بووین بهزی جهله بارا  
 که فنین دهقی کوره مارا  
 نه م هو ساخ نابین چ چارا  
 نه م لهر درویس و برسینه



شیخ ته‌هاینی مایمی

«شیخ ته‌هاینی مایمی ۱۸۴۳ - ۱۹۱۹ز» بابه‌تی عه‌شقی  
 د نازرینیت و ب په‌یفتیت خو‌ییت جوان و دلغه‌که‌ر  
 دلی خوانده‌قانی فه‌دکه‌ت و تژی گول دکه‌ت، ده‌می  
 ده‌له‌سته‌کا ماقیل دا دبیژیت:

من دل ژ دو قه‌وسی دو هیلالی ببرینه  
 کاری مه‌له‌مه روژ و شه‌ها، زار و گرینه  
 نیکسان بگه‌جانا، وه‌ره‌حالی مه‌ببینه  
 نینصاف و مرووه‌ت که برینان بگه‌وبینه

کاری مه‌له‌مه غولغوله و بانگ و مه‌دابه  
 به‌شه‌ف بی شه‌وی و به‌روژ برینداری و تابه  
 ده‌رمانی ژ بو‌سینه‌یی مه‌جرووه‌یی لبقابه  
 لوقمانی زه‌مان ره‌وشه‌نبیا رویی زه‌مینه

سه‌د ناله‌کوژ ده‌ستی نه‌وی بی ره‌عم و نینصافی  
 وی دا جه‌جهری، گهرده‌ن و نه‌دای شه‌صافی  
 ل جه‌ربا دل و چاقان نه‌زی که‌فتیمه مه‌صافی  
 با ره‌به‌مه‌ژ قی به‌نه و به‌لای تو ده‌رینه



دیمه نه گن گوندی مای

ل دویمایی دبیژت:

روئی چ بگه م، روئی بلا بچینه فه نای  
بی ته مه نه قیبت کيسوه تی عومری، وه به قای  
ژ ده سنی ته گرفتاره (به لانی) به لای  
لاکین مه بالا شادیه، نو گریه که نینه

پشکا دووی باس ل مالباتا گوندی مای  
و ناقدارترین زانا و هوزانفانیت مای،  
ههروه سا پشکا سیی ژی پتر لسهر  
دوو که سایه تییت مای و به ره مه میت  
وان راوه ستیایه. هه تا پرتووک ب ۲۹۳  
به رپه ران ب دویمایی دهیت، هه ژیه  
بیژین د قی فه کولینا ده لال دا پتر ژ ۹۰  
ژیده ران هاتینه ب کارئینان.

★ پرتووکا مه فیای بو هه وه  
چهند لاپه ران لسهر بنقیسین بناقی  
«مه دره سه یا مای دیرۆک و ناقدارترین  
زانا و هوزانفانیت وی» کو ژلای  
فه کولهر «ئیسماعیل بادی» فه  
هاتییه به ره فه کورن. پرتووک هاتییه  
به لافکرن بو ۳ سی پشکان، پشکا  
ئیکی نیاسینه ک و پیناسه یه بو په یشا  
مه دره سه» و میژوو یا ئافکرنا وان،

دههمه ن

ویته: نه حمه د نه دنی

نقیسه ر: ئیسماعیل بادی

پرتووکا: مه دره سه یا مای دیرۆک

بابه ت: فه کولین

و ناقدارترین زانا و هوزانفانیت

ژ به رپه ران: ۲۹۳

وی.



# خەباتکەر و شۆرە شگێر دکتور احمد دیمکی

بەرھە ئکرن: خالد ئەحمەد بادی





له‌شکه‌ری و سیاسی یا وان بده‌ینه دیار‌کرن.

قاره‌مانی فنی جاری کو دی ب سهره‌راز یقه به‌حسی کار و خبات و بزاق و چالاکیتی وی ییت جودا جودا که‌ین. شه‌هیدی برینپیچ (ئه‌حمه‌د حسین یه‌عقوب‌ه)، یی ب (دکتور ئه‌حمه‌د دیمکی) به‌رنیاس.

ئه‌ف شه‌هیده ل سالا (۱۹۵۷) یی ل گوندی سهرکی بیسیلی یی دق‌ه‌را گولیا هاتیه سهردونیا یی و ژ بنه‌ماله‌کا هه‌ژار و جوتیار و کورده‌وار بوو. خواندنا خو یا سهره‌تایی ل گوندی خو تمام‌کریه و ناقنجی ل باتیفا بدویماهیئینایه . و پاشی قه‌ستا باژی‌پری دهوکی دکه‌ت و برینپیچی دخونیت و وی باوه‌رنامی ژی وه‌ردگریت و ل قوناغیت خواندن نا‌مینت، ژبه‌ر زیره‌کیی و پشتی باوه‌رناما خو وه‌رگری دزقریته‌قه گوندی خو، ل سالا (۱۹۷۷) ل بنگه‌هی ساخله‌میا گوندی دیمکا وه‌کو برینپیچ ده‌یته دانان. به‌ری شه‌هیدی نه‌مر بگه‌هیته پیشمه‌رگه‌یی، تیکه‌لیت ری‌کخستن و کوردینی و دلسۆزی

سیاسه‌تشان و زانا و ره‌وشه‌نهری بیانی (ویلیام فوکیتر) دی‌ژیت (چ جاران نه‌ترسه‌ئه‌گر توده‌نگی خو بلند بکه‌ی بو‌حقی و راستی، و چ جارا دگه‌ل یی زوم و سته‌می دکه‌ت نه‌به‌هه‌فال و پشته‌قان و ئه‌گر هه‌می خه‌لکی ژی وه‌کر تو وه‌نه‌که و دی شی‌ی دنیا یی گو‌هو‌ری).

ب روبریت سو‌ریت خوینا وان خو‌گوریکه‌ریت ناخا کوردستان و ملله‌تی کورد، ییت ب به‌اترین تشت، کولنک هه‌ر مرؤفه‌کی خوین و گیانه‌گوری پاراستنا که‌رامه‌ت و پیروزی ملله‌تی کورد کرین، کوردا گه‌له‌ک قاره‌مان هه‌نه و ییت کو ئه‌ف ئازادی و سهره‌ستی و ناقنی کوردستانی گه‌ه‌شتی ژ ده‌وله‌تسه‌ری وانه‌.

وه‌کو وه‌فاداریه‌ک بو بلند پاراستنا ناقنی پیروزی شه‌هیدا وباسکرنا وان قاره‌مانییت وان شیر و ئه‌له‌ویا بو ملله‌تی کورد کرین و ئه‌م گه‌هاندینه قوناغا نوکه‌تیدا دژین، گه‌له‌ک فه‌ره‌ئهم وان ژبیرنه‌که‌ین و چه‌نده‌کی ژ خباتا نه‌په‌نی و



دگەل پێشمەرگە ی وشۆرەشی هەبوون. چونکی دەرمان و کەل و پەل بو پێشمەرگە ی دبرن و پێشمەرگە چاره‌دکرن. دەیتە گرتن ب دەستیت حکومه‌تا ئیراقا به‌عسی یا فاشست و دەیتە ئیزادان و پشتی هاتیه نازاکرن تیکسەر ل سالا (١٩٨٠)ی دگەهیتە پێشمەرگە ی و دگەل شه‌هید فتاح گولی ل تخویبی ده‌فه‌را ده‌وکۆ یا سەر ب طایئ ١ پارتیفه دبیتە پێشمەرگە و ژبه‌ر بزاف و چالاکیین وی ییت به‌رچاف ل سالا (١٩٨١)ی تیکسەر دبیتە (نامرمه‌فره‌زه). گه‌له‌ک کار و کرایت به‌رچاف هه‌بووینه، وه‌کی (لیدانا ره‌بیا که‌لوکۆ ) و به‌رسینگرتنا هیزیت جیش و جاشا ل گوندی هه‌سمپیرکا و هه‌روه‌سا لیدانا ره‌بیا سه‌ری زریزه و به‌رسینگرتنا هیرشا رژیمی ل گه‌لیی هارینا و لیدانا ره‌بیا بالقویسی و ولیدانا ره‌بیا پشتا وه‌رمیلی. زیده‌باری هندۆ کو د هه‌می شه‌ر و ئیریشادا پشکدار بوویه،

لئ شاره‌زایه‌کا باش ل ئەندازه‌یا چه‌ک و جه‌بلخانۆ و چیکرنا بۆمیت ده‌مکری (ته‌وقیتکری) هه‌بوویه، ئو هه‌روه‌سا شولئ برینپێچیی ژێ کریه. بۆمه‌ و ده‌له‌میتیت ده‌مکری ییت وی چیکرین و ل پتریا مه‌قه‌ر و ره‌بییت دوژمنی داناین، ب وانفه‌ په‌قینه و گه‌له‌ک زیان گه‌هاندینه دوژمنی. لئ مخابن ژیی شه‌هیدی نه‌مر لئاف شۆره‌ش و پێشمەرگە یی درێژ نه‌بوو، ئو ل (٢-١٩٨١\١١\١٣) ل ده‌فه‌را بامه‌رنی ده‌می بومه‌کی و تینتیه‌کی دا دانیته‌ د ریکا دوژمنیدا ئه‌و بۆمه‌ ب وی بخۆفه‌ ده‌قیته‌ و دکتور ئه‌حمه‌د دیمکی دگه‌هیته‌ کاروانی شه‌هیدیت کورد کوردستان. بو زانین شه‌هیدی ئیکۆ یه‌یی شۆره‌شا گولانا پێشکه‌فتنخواز کو ل گۆرستانا گوندی بابیری ب ئاخۆ ده‌یته‌ ئسپارتن. گیانی وی شادیت. خودۆ ژ وی و هه‌می شه‌هیدیت کوردستان و سه‌رکاروانی وان (ملا مسته‌فا بارزانی) یی نه‌مر رازبیته‌.

# توقى سەرھشكى مالوئرانىيە

## خالد دېرەشى

سەرپەشكىت وان دەربازى دەريا پەش  
و ئاسيا ناڧىن و بەرپىت ئەفرىكيا بوون.  
بىخشىن كو ئەف دەردە نە بتنى د نافع  
خوڏى پەرىس و دىنداراندا هاتە لغافكرن،  
بەلكو د نافع كوم و خرڧەبوئىت جفاكى  
و خوڏان ئايدوللوزىت فەلسەفى و هزرى  
و دوئىادارى (عەلمانى)دا زى ب دژوارى  
سەرھەلدا و ئەو زى بوونە هەلگىت وى  
ڧايروسى كوژەك. سەرھشكىيا عەشېرىي  
و ملەتىنى و هزرى، قەت كىمترنەبوئە ژ  
سەرھشكىيا دىنى و مىناكا ئەلمانىا نازى و  
سوڧىت و ماسولنى ئىتالى، ئول دېروكا  
ئىزىك و بەرچاقىت مە سەرھشكىيا ترك  
و فارس و عەرەبايە ل هەمبەرى وەلات و  
ملەتت ز وان جودا و دىساوەكى داعش  
و حزبا بەعس و پترىا بزاڧىت سىاسىت  
عەرەبا و (PKK) و هىزىت سەلەفى و  
ئىخوانى و هەتا هەندەك هىزىت خو ب  
سوسىال دىموكرات و پىشكەڧتنخاز ددەنە  
نىاسىن ل كوردستانى زى هەر ب وى  
رەنگى بوونە و دىروكەكا پرى خوئىرئى  
و دژوارى و سەرھشكىيە هەيە.

ئەو رويدان و پېراپون و تولڧەكرنىت ل  
بازېرى سلىمانىن چىووين، تشتەكى  
چاڧەرىكىرى بوو، بىگومان ئەو ڧەرىژا وى  
سەرھشكىي و خو بتنى راست دىتنا وان  
هېزىيەت كۆب درىژيا چەند سالاىە  
كولتورى ترس و ترساندن و دژواريا دىنى و  
هزرى بەلاڧدكەن و نە تشتەكى غەرىبە و  
هەكە ئەو بشىن دى ڧان كرىازا ل هەمى  
كوردستانى كەن و جفاكا كوردستانى بەر  
ب كولتورى بىبانى و سەرھشكىيا دىنى و  
هزرى ڧە بەن.

سەرھشكى (تعصب) نە تشتەكى  
نويىە، هەر ژ پەيدابوونا مروڧا و چىوونا  
مالباتان و پاشى چىكرنا خودىيان و باوهرى  
ئىنان ب هەندەك هىزىت خوڧستى، ژ  
لايى مروڧاڧە، پاشى هاتنا دىنىت ئەسمانى  
و هاتنا پىڭەمبەرا و چىوونا هەندەك  
باسكىت ڧەدەر ژ ڧان دىنان، سەرھشكى  
چىوويە و ئەف سەمتا مروڧا گرتى،  
ژ هنگى وەرە بوويە دەرد و پەزىكەكا  
كوژەك و بەربوويە گىانى هەمى مروڧا،  
هەتا كو گەهشتىە سەردەمى ئەم تىدا  
دژىن. هەلبەت ئەو سەرھشكى ژ ڧەرىژا  
حەباندنا هەندەك مىنود و باوهرىت  
دەرگرتى و نەگۆھوڧ چىوون و پەيدادىن.  
هەمى هزرمەند و ڧەكولنىڧانىت جفاكى  
و سوسىولوزى، د وى باوهرىي دانە كو  
سەرھشكى د دىروكا كەڧن و ئىزىكدا  
دەردەكى بڧە و دژوارە، ئو ب هزاران  
مروڧ د گەرەوا واندا هاتىنە تەلاڧتن و نە  
بتنى ئەو سەرھشكى بو كەسى هزرچودا  
ژ باوهرى و مىتودىت وان بوئە ئارمانچ،  
بەلكو ل سەر وان بخوژى بوويە بەلايەكا  
مەزن و سەرى وان زى تىدا چوويە.

د دىروكا ناڧەراستا ئەورۇپادا، د  
هەڧرىكىت دىرى و جفاكىدا و پاشى  
جوداھىيت مەسەل ل ناڧبەرا پروتستانت  
و كاسولىكاندا و ل دوپڧدا ل ناڧبەرا  
ڧەيلەسوڧ و دونىادارا و دىنداراندا، كو ب  
سەدان سالاڧە كىشاي، ب هزارا مروڧ  
هاتنە تەلاڧتن و قنارەكرن و پاشى ئەڧە  
ڧەپەشى روژھەلاتا ناڧىن و گزىرتا عەرەبى  
و نوڧچىنىيا سەرھشكىيا دىنى ل ڧى  
دەڧەرى ب ئاوايىەكى دژارتر ژ ئەورۇپا  
شىن بوو و د چەند سالاھىت كىمدا

هه‌مه‌زار ١٢٥

# سیلاب

کۆتاره‌که باریشه‌هه‌زوری کێشێ به ئێران - ٢٠٢١



دویندا به‌دوینانی و شەڕی ئاشور و رۆح بره‌تانی




ئامینین و ئه‌مینه‌ی ئه‌مینه‌ی


هه‌مه‌زار ١٢٤

# سیلاب


کۆتاره‌که باریشه‌هه‌زوری کێشێ به ئێران - ٢٠٢١



هه‌گه‌ریانا کێناڵه‌جانیان، ئه‌ستهماری - بو وێهه‌لاتا ئاشین و یاشدورا بێ ئه‌سه‌ر کوردستان



به‌دوینگرتا به‌دوینگرتا



بۆ شوینداریت ده‌فرا ئامینین هاتنه‌ گه‌ر!

هه‌مه‌زار ١٢٧

# سیلاب

کۆتاره‌که باریشه‌هه‌زوری کێشێ به ئێران - ٢٠٢٢



هه‌ ئه‌وێستین ئه‌مهریکا ژێ ئه‌وێشدا ئه‌یوانین ١٩٧٧ - ١٩٦١



دیتنا هه‌زانگه‌کا ئه‌یوانین سندی



ئۆره، ئۆره‌مار، ئۆر و ئۆزارانو و دینه‌گ

هه‌مه‌زار ١٢٦

# سیلاب

کۆتاره‌که باریشه‌هه‌زوری کێشێ به ئێران - ٢٠٢١



چاوا سه‌رکێشیت ژنگه‌ ل به‌رسینگرتا په‌ژکین کۆرۆناین به‌سه‌رکه‌گه‌تن!



بۆ ئه‌مێشمان



ل ژێر ئه‌مبه‌را چیا خه‌وانه‌که بۆ په‌رته‌وکه‌ ل ژێر سیه‌را چیا



کریار و تینه‌لیت ئامینین ل وه‌گه‌ن مه‌لکا

هه‌مه‌زار ١٢٩

# سیلاب

ئێران - ٢٠٢٢

کۆتاره‌که باریشه‌هه‌زوری کێشێ به ئێران



ده‌فرا ئامینین ده‌فک به‌دیه‌ریت کتێبا و ئه‌بهم ئه‌خصویری دا ئه‌سا ١٨٤١

رۆژن مه‌لائیته‌ کوره‌ د هه‌ژاندا هه‌شا کوردیه‌ین دا مه‌لا طاهر هه‌ق عه‌مه‌ری ده‌شاهیه‌ی (١٩٢١-٢٠٢٢)

ئوره‌فان و ئه‌زه‌مانزان مه‌ژن سادق به‌هانه‌دین ئامینین (١٩٨٢-١٩٨١)، ئه‌مه‌کن په‌رزه‌ف و ئه‌ره‌زیت ژێرین

هه‌مه‌زار ١٢٨

# سیلاب

ئێران - ٢٠٢٢

کۆتاره‌که باریشه‌هه‌زوری کێشێ به ئێران

■ هه‌مه‌ت گه‌تی دپلومه‌تان ئه‌به‌رکری

■ ده‌به‌سه‌ن کۆری بنیاد به‌مه‌دین ١٩٤١-٩٢٧

■ ل مه‌زه‌خانه‌ ئه‌حمه‌دی خانی مه‌ن ده‌سه‌ و مه‌ن ده‌واه

■ خاتنه‌ها بۆنه‌مانه‌فانیا به‌دخه‌یا به‌ده‌سه‌ به‌دخه‌یا